Afgifte: Leuven X (weekblad – verschijnt niet van juni tot augustus)

veto

Dit is een eksperimentele Veto. Wij proberen uit hoelang het duurt eer alle medewerkers met pijnlijke vingers van het vele tikken het huis ontvlucht zijn. Wij zouden willen weten hoelang iemand onafgebroken de kapriolen van het FKK kan volgen (vanaf honderd lijnen wordt uw prijzengeld verdubbeld). Wij staan erop te achterhalen hoeveel kultuurartikels de zwaarste freak kan slikken, hoeveel interviews hij tolereert voor hij bezwijkt onder het deze week weer alomtegenwoordige Grote Niets (maar liefst vier pagina's). Wij zien reikhalzend uit naar de bolleboos die erin slaagt het moeilijkste kruiswoord van de eeuw op te lossen. Wij wrijven ons al in de handen bij de gedachte aan de linkse rakkers die alles willen lezen over de Koerden, het sociale Europa, de taalachterstand bij germanisten, de intriges van de Groene Partij, de nieuwste ontwikkelingen in Nicaragua. Wij loven een prijs uit voor de eerste die de twee filosofen doorploegt. Maar bovenal geven wij kusjes aan wie ons deze week zalig laat slapen. Volgende week, wel te verstaan.

STUDENTENWEEKBLAD VAN DE LEUVENSE OVERKOEPELENDE KRINGORGANISATIE – JAARGANG 16, 1989-1990, NUMMER 23, MAANDAG 12 MAART 1990

Zestig jaar Seniorenkonvent

Kantussen te land, ter zee en in de lucht

Je komt ze de laatste tijd wel vaker tegen: overwegend welwillend tot homerisch lachende jongens met pet en lint. Ze houden niet alleen van drinken (zeggen ze), maar ook van voetballen, zangfeesten en andere studentikoze aktiviteiten zoals het 'ontvoeren' van burgemeesters. *Studentenklubs* hebben lange tijd het imago bepaald van wat voor studentikoos moest doorgaan. In de jaren zestig raakten ze uit de mode, maar nu zijn ze er weer: duizend man sterk. En op twaalfduizend studenten wil dat wat zeggen. Hoezo, twaalfduizend? Wel ja, meisjes mogen nog altijd niet meedoen. Het zal de dames van 'Afrodite' een zorg zijn. Over deze en andere toestanden sprak Veto met Jan Bode en Yves Paermentier, respektievelijk voorzitter ('senior seniorum') en sekretaris van het Seniorenkonvent (SK), dat de studentenklubs overkoepelt.

De studentenklubs ontstonden aan het einde van de vorige eeuw als een gevolg van een vroege demokratiseringsgolf. In die periode kwamen voor het eerst studenten uit het milieu van de rijkere boeren naar Leuven. Ze voelden zich niet thuis tussen de Franstalige studenten van de hogere kringen en verenigden zich in regionale verenigingen waar tenminste Nederlands kon gesproken worden. Van daar was het maar een kleine stap naar de Vlaamse Beweging. Maar al gauw kwam het tot een konflikt tussen de 'bierflaminganten' en de bijna ascetische flaminganten die de volksmens wilden verheffen. Een oplossing werd bereikt door de oprichting in 1929 van het Seniorenkonvent, dat het klubleven moest ordenen. Stichter Mon de Goeyse schreef: "Wij stelden dat traditie, stijl, tucht en levenslange kameraadschap de pijlers moesten worden van een vernieuwd klubleven."

Voet

Tot de jaren vijftig waren de studentenklubs een belangrijke faktor in het studentenleven. De bevolkingsexplosie aan de universiteit en de kontestatieperiode van de late jaren zestig brachten daar verandering in. Het was plots niet meer 'in' om naar kantussen te gaan en er over de onvermijdelijke Blauwvoet en de Vlaamse Leeuw te zingen. Tegelijk waren ook de fakulteitskringen opgekomen, die geen rekening moesten houden met tradities en beter konden inspelen op de interesses van de studenten. Daar kwam dan nog het fenomeen van de 'vervrouwelijking' van de studentenbevolking bij, iets waar de 'mannen-onderelkaar'sfeer van de studentenklubs natuurlijk onder moest lijden. De klubs liepen leeg. Sommige hielden het voor bekeken, de anderen konden slechts overleven met de hulp van oud-leden.

Die donkere periode ligt nu duidelijk achter de rug. Gezelligheid zoeken in klubverband is nu niet meer iets waarvoor je je moet schamen, en zelfs worden er in sommige kringen terug kantussen gehouden. Keert de tijd van de 'echte' studenten terug?

Veto: *Jullie komen vaak over als een gesloten kringetje. Om lid te kunnen zijn van een klub, moet je van de streek zijn en er wordt ook geen echte kampagne*

vervolg op p. 14 ▶

LISST – *Het zevende Leuvense Internationale Studenten Sport Tornooi zit er weer op. Er liepen dit jaar, volgens Sportraad-vrijgestelde Tom Sisk "verdacht veel" Spanjaarden rond. Enkele ploegen, die vorig jaar té ondermaats presteerden, werden geweigerd. Frank Duval, voorzitter van Sportraad, denkt dan in de eerste plaats aan die Nederlandse ploeg "die amper éénmaal per wedstrijd kon skoren. Let wel: het ging om een basketteam."*

Voor de rest is dit jaar een behoorlijk Lisst geweest. Leuven kende mooi weer: de internationale verbroedering kon dus naar 'harte"lust' plaatsvinden, en voor het eerst was er sprake van een écht Europese sporttornooi. Daarvoor zorgde de Roemeense delegatie (een primeur).

Eén ongelukje ontsierde het Lisst: enkele Britten tuimelden in de open lifkoker van het Patriagebouw, een kompleks in de Tiensestraat dat nog in aanbouw is. De schacht was vijf meter diep, wat maakte dat de val dus nogal onzacht was, en zij door de brandweer moesten bevrijd worden.

(foto Rob Stevens)

De Wit over ondergewaardeerde kommerciële films

"Bij elk beeld een stoot in je maag"

Van de meeste kommerciële films die in Leuven de filmzalen halen, bereikt maar een klein aantal een echt groot publiek. Kwaliteitsfilms als *Bird* of *Full Metal Jacket* worden na een week afgevoerd, terwijl de kaskrakers – die iedereen moet gezien hebben – weken blijven lopen in de grootste zalen. Het publiek lijkt minder uit te zijn op de cinematografische kwaliteiten van een film dan op de roddels die er rond verspreid worden. Echte kultuurliefhebbers kunnen dat alleen maar betreuren, en daarom wordt in het Stuc sinds eind januari een reeks films vertoond die het bij het grote publiek niet zo best deden, maar door 'kenners' als meesterwerken worden beschouwd. Dirk De Wit van het Stuc nodigde filmkritici uit om een 'mislukte' kommerciële film uit te kiezen en die te komen verdedigen. Met Veto praatte hij over zin en onzin in de populaire film.

Veto: *Het Stuc – een gedoodverfd 'alternatief' kultureel centrum – brengt nu films die ook in de grote filmzalen (ook hier in Leuven) gedraaid werden.*

De Wit: «We trekken niet in twijfel dat het Stuc zich moet bezighouden met de betere film, met de auteurscinema die niet in de grote studio's gemaakt wordt en dus veel moeilijker gedistribueerd wordt. Ik vind echter dat we ons aanbod moeten verruimen. Als ik het rijtje afga: *Bird* heeft één week gespeeld in Leuven. Daarna heeft hij de prijs gekregen van de Unie voor Filmkritiek (UFK), en daarom hebben ze hem nog één week gedraaid. Die film heeft weinig sukses gehad bij het publiek. *Manhunter* heeft hier een week gelopen, *Walker* een week in Brussel, maar is nooit in Leuven vertoond. *Full Metal Jacket* heeft het nergens goed gedaan, en ga zo maar door. *The Abyss*, een recente film die ook geprogrammeerd was, kunnen we helaas niet draaien, omdat Rastelli hem wil hernemen. Het filmwereldje is hier, in tegenstelling tot in Nederland bijvoorbeeld, nogal kortzichtig en behoudsgezind. Het feit dat wij die film hier slechts een keer programmeren, betekent in feite ekstra reklame voor de voorstellingen van Rastelli.»

«We zouden wel een Hitchcock draaien in het kader van een filmkursus, of een film van Otto Preminger, of een *Roman Holiday* van Billy Wilder. Die mensen hebben ook gewerkt in de grote filmstudio's. Nu worden hun films overal teoretisch geanalyseerd, terwijl ze eigenlijk gewoon gemaakt zijn door een filmmaker. Die moest dan een voorstel doen, er kwam dan nog een censuurkommissie aan te pas, en daarna nog een hele hoop scenaristen die begonnen te schrappen. En toch hebben zo'n regisseurs die films naar hun hand kunnen zetten. Dat zijn nu de zogenaamde 'auteurs'. Ik heb het gevoel dat dat evengoed nu gebeurt, alleen passeren die films nu tussen alle andere kommerciële films.»

Veto: *Bestond die akademische filmkritiek al in de tijd van Hitchcock en Wilder?*

De Wit: «Nee, de filmteorie is eigenlijk gegroeid uit mensen van *cinema*. Er zijn natuurlijk wel pioniers geweest, maar het lag in die tijd niet in de aard van de film om bestudeerd te worden. De film was volkskunst, iedereen ging er naar toe. Met de ontwikkeling van de filmteorie kreeg je ook het ontstaan van cinemateken, het besef dat je die films moet bijhouden, dat je ze moet programmeren als kunst. Het zijn mensen als Truffaut, Godard en Chabrol geweest die in cinemateken zaten en die Hitchcock gingen waarderen als een van de grootste kunstenaars van deze eeuw.»

«Die regisseurs zijn dus pas veel later erkend. Er is immers een groot verschil tussen sukses hebben en beschouwd worden als een groot kunstenaar. Billy Wilder heeft sukses gehad en hij werd ook erkend, maar er zijn er andere geweest die ook sukses hebben gehad en op dat moment werden beschouwd als gewoon amusement en dan is het goed

vervolg op p.11 ▶

HIW: zie pagina dertien.

Rechtskongres 'Sociaal Europa'

Het Europa van de werknemer

Het VRG organiseerde in samenwerking met de Europakring op 6 maart een Rechtskongres met als tema 'Naar een sociaal Europa'. Dat was niet zo voor de hand liggend: wie aan 'Europa' denkt, associeert dat nu eenmaal met ekonomische begrippen als 'eengemaakte markt' en 'schaalvergroting'. Verwonderlijk is dat niet. De EEG is inderdaad opgericht met als doelstelling het ekonomisch beleid van de lidstaten op elkaar af te stemmen. De Europese eenmaking was zeker niet in de eerste plaats sociaal of demokratisch geïnspireerd.

De hoofdmoot van het kongres bestond uit bijdragen van de studenten. Vier werkgroepen stelden hun *papers* voor die te maken hadden met verschillende facetten van het sociale Europa: sociaal overleg en medezeggingsschap, sociale grondrechten, sociale zekerheid in Europa, mobiliteit van de student. Ook stelden ze moties. Eén enkele daarvan werd afgekeurd. Het publiek vond de voorstellen tot harmonisatie van de verschillende systemen van gezondheidszorg binnen de EG te liberaal. De werkgroep had voorgesteld de ziektekostenverzekering in te delen in een verplicht basispakket, een keuzepakket en een aanvullend pakket. De meeste kongresgangers vonden het onaanvaardbaar dat de solidariteitsgedachte niet meer gold voor bijvoorbeeld sterilisatie, dat in het aanvullend pakket was opgenomen, en daardoor door de patiënt zou moeten worden gefinancierd.

Het goedkeuren van resoluties die ingediend zijn op een kongres dat georganiseerd is door studenten heeft natuurlijk geen politieke impakt. Brussel en Straatsburg zullen niet wakker liggen van het Rechtskongres.

Toch vindt kongresvoorzitter professor Danny Pieters dat het belang ervan niet mag onderschat worden.

Pieters: «Het impakt situeert zich op drie nivo's. Ten eerste is het zo dat er tot nu toe veel te weinig aandacht geschonken wordt aan de sociale aspekten van de Europese eenmaking. Er zijn maar een paar auteurs mee bezig, en die beginnen zichzelf te herhalen. Op het kongres zijn voorstellen ingediend, er is gediskussieerd en dat is alvast een vooruitgang. Het is niet verwonderlijk dat er ook op het nivo van de Gemeenschap interesse bestond voor het Rechtskongres. Verder vind ik het belangrijk dat de organisatoren en kongresdeelnemers hun handen vuil gemaakt hebben door voorstellen in te dienen. Het is een beetje vrijblijvend te zeggen dat er geen ekonomische integratie mogelijk is zonder een sociale begeleiding ervan. Dit kongres daagde de deelnemers uit een standpunt in te nemen, om na te denken. En tenslotte vind ik het puur akademisch gezien boeiend dat proffen en studenten samen aan onderzoek gedaan hebben, in plaats van dat er wordt gedoceerd volgens het geijkte stramien van passief les volgen.»

Fraktieleden voelen zich eerst socialist en dan pas Belg of Fransman of wat dan ook. *(foto Rob Stevens)*

Slik

Het kongres maakte in elk geval duidelijk dat de sociale integratie er niet zonder problemen zal komen. In de Europese Akte van 1950 – zowat de Europese grondwet – wordt weinig aandacht geschonken aan de belangen van de werknemers of de burger in het algemeen. Ook wordt de vooruitgang bemoeilijkt doordat de Raad van Ministers – de eigenlijke regering van de Europese Gemeenschap – in principe met eenparigheid beslist over de te voeren politiek. Daar is nu wel een uitzondering op gemaakt voor de materies die in direkt verband staan met de interne markt, maar daar komt weinig sociale politiek bij kijken. Alleen de maatregelen die de veiligheid en de gezondheid van de werknemers moeten bevorderen, kunnen gestemd worden met een bijzondere meerderheid.

Met de 'wetgevende instrumenten' die nu beschikbaar zijn, kunnen de voorstanders van het sociale Europa weinig anders doen dan het begrip 'veiligheid en gezondheid van de werknemers' zo veel mogelijk uitbreiden. Maar het is de vraag of de Raad van Ministers dat zal slikken. In elk geval is Kommissievoorzitter Jacques Delors van mening dat het Europees Parlement te veeleisend is inzake het sociaal Europa.

Om de schijn op te houden werd dan een plechtige 'Verklaring van de sociale grondrechten van de werknemers' afgekondigd. Voor één lidstaat ging dit alvast te ver: zolang Thatcher het voor het zeggen heeft, blijft Groot-Brittannië zich verzetten tegen het 'barbaarse socialisme' dat haar vanuit Brussel opgelegd wordt. Maar bovendien is de tekst, die niet eens bindende kracht heeft, tijdens de besprekingen ernstig afgezwakt. Het is dus niet alleen Thatcher die tegenwerkt. Heel wat regeringen, die de Europese gedachte met de lippen belijden, laten hun ware gelaat pas zien als het op daden aankomt. Het is dan ook de vraag in hoeverre de plechtige Verklaring zal dienen als richtsnoer voor de toekomst.

Of het 'sociaal aktieprogramma', dat de Kommissie nu voorstelt, verbetering zal brengen, blijft afwachten. Positief is zeker dat in het voorstel van kommissaris Papandreou meer bepalingen opgenomen zijn, zoals beroepsopleiding, bescherming van zwangere vrouwen, en grensarbeid. Maar voor het Europees Parlement is dat nog te weinig: veel sociale maatregelen zijn niet in de lijst opgenomen. Het Parlement wil meer: bescherming tegen individueel en kollektief ontslag, vrijwaring van vakbondsrechten en vrijheden, minimumloon, ouderschapsverlof en kinderopvang. Ook is de Kommissie niet duidelijk over de juridische kant van de zaak: moet het aktieprogramma met unanimiteit of met gekwalificeerde meerderheid gestemd worden?

Werkschuw

Hoe dan ook, het voorstel van de Kommissie heeft in elk geval tot gevolg dat het debat nu openlijk gevoerd wordt. En daar blijkt dat het in de eerste plaats gaat om een tegenstelling tussen werkgevers- en werknemersvertegenwoordigers. Het debat, dat het Rechtskongres afsloot, was dan ook heel fel. De sekretaris-generaal van de Europese werkgeversorganisatie UNICE, Tyskewicz, deed soms aan een negentiende-eeuwse patroon denken. Hij vergeleek Europa met een zieke die volgens zijn dokter (Delors) eigenlijk alleen maar ongezond leefde. Vroeg opstaan en handen uit de mouwen, was het devies, dan zou de patiënt 'Europa' vanzelf wel gezond worden. Maar het Europees Vakverbond (EVV) en de linkse partijen vonden dat maar niks. Ze wilden verder 'swimming in the warm waters of social policy'. Ook Georges Debunne, erevoorzitter van het EVV, deed niet meteen denken aan een eigentijdse syndikalist toen hij het patronaat bedreigde met akties op Europese schaal.

Pieters: «Het is duidelijk dat het patronaat de status quo wil behouden. Voor het UNICE is een sociaal Europa slechts aanvaardbaar in zoverre het in hun kraam past. Voor mobiliteit van werknemers bijvoorbeeld zijn ze wel te vinden, en ook het Erasmus-programma zullen ze wel interessant vinden. Maar als het gaat over een minimumloon of over medezeggingsschap van werknemers, dan moet dat ineens op nationaal nivo geregeld worden. Het UNICE wil de nationale krachtsverhoudingen laten zoals ze nu zijn.»

«Ook moet je weten dat zowel het UNICE als het EVV zwakke organisaties zijn. De werkelijke macht ligt nog altijd op nationaal vlak of zelfs op het vlak van de onderneming. Het dreigement van het EVV is dan ook niet ernstig te nemen. Je kunt het vergelijken met het kleine jongetje dat zich op de speelplaats probeert te verdedigen door te dreigen zijn grote broer erbij te halen, terwijl die niet eens bestaat.»

«Ook het dreigement van de socialistische fraktie, om de ekonomische integratie te saboteren als er geen werk gemaakt wordt van het sociale Europa, is niet erg realistisch. In principe zou het kunnen: het Europees Parlement heeft een progressieve meerderheid. Maar een boykot zou zeer onpopulair zijn. Wat wel zou kunnen, is een guerrilla met de Kommissie. Maatregelen die heel nuttig zijn voor de werkgevers, maar geen impakt hebben op sociaal-ekonomisch vlak, zouden geblokkeerd kunnen worden.»

Veto: *Is het niet zo dat de Europese parlementsfrakties ook zeer zwak staan? In verschillende landen zitten de socialisten in de regering. Dat zal het ook wel moeilijk maken harde standpunten in te nemen.*

Pieters: «Dat denk ik niet. Ik heb daarover met Lode Van Outrive gesproken, en die zei me dat de fraktieleden zich eerst socialist voelen en pas dan Belg of Fransman of wat dan ook.»

«Waar ik wel voor vrees, is dat de diskussie over het sociale Europa verengd wordt tot een debat over het Europa van de werknemers. Hoe hard het EVV en het UNICE ook tegen elkaar in gaan, de tegenstellingen zijn niet zo groot als je zou denken. De werknemers willen wel een konvergentie van de sociale systemen, maar tegelijk moet elk land opdraaien voor de sociale gevolgen. Mooi gezegd heet zoiets: de realiteit van elke lidstaat respekteren. Van hun kant hebben de werkgevers geen zin om te betalen voor mensen die niet hun werknemers zijn. Voor hun werknemers willen ze eventueel wel iets doen, maar dat zal dan weer afhangen van de nationale krachtsverhoudingen. Op die manier blijft een diskussie tussen de wereld van de arbeid en van de niet-arbeid op de achtergrond.»

Luc Janssens

Vrije Tribune

Veto plaatst bijdragen ingezonden door derden onder de noemer "Vrije Tribune". De auteurs zijn zelf verantwoordelijk voor de gepubliceerde tekst. Standpunten die in een Vrije Tribune worden ingenomen zijn volledig voor rekening van de auteurs. □

Schijndemokratie is iets anders dan demokratie

Zoals al te lezen was in de Gazet van Antwerpen van 2/3/90, is de Pedagogische Kring niet onverdeeld gelukkig met de rationalisatieplannen van de rector, beter bekend als 'het Plan Dillemans'. De bedoeling van het plan is tweevoudig. Enerzijds wil het aan het academisch en wetenschappelijk personeel tijd en ruimte geven om (meer) aan wetenschappelijk onderzoek te doen. Anderzijds wil het de studenten meer tijd geven om sociale vaardigheden uit te bouwen en zich via zelfstudie gerichter te vervolmaken. Het plan behelst vooral een grondige verandering van het studiepakket: er mogen per jaar 10 vakken gedoceerd én dus geëxamineerd worden. Elk vak moet minstens twee semesteruren beslaan.

Onze kring schaart zich achter de hier voorgestelde principes, maar we stellen ons toch een aantal vragen over de concrete uitwerking van het plan dat reeds volgend academiejaar zal worden ingevoerd. Inhoudelijk relevante discussies kunnen niet gevoerd worden "omwille van de tijdsdruk", die trouwens zwaar op de uitvoering van het hele plan weegt.

Ondanks deze tijdsbeperking is er naar onze mening puik werk geleverd bij de 'herdenking' van het licentieprogramma Pedagogische Wetenschappen. Maar, ondanks de inspanningen die geleverd werden ter voorbereiding van een nieuw programma Kandidatuur in de Pedagogische Wetenschappen, kunnen we geen vrede nemen met het voorstel dat nu op tafel ligt. Zoals het er nu voorstaat, worden er voor 2 vakken telkens 2 titularissen voorgesteld, zonder dat er enige garantie geboden wordt op een integratie van beide vakken. In de bespreking konden geen argumenten pro aangedragen worden voor zo'n 'samenvoeging'. De enige argumentatie die doorklinkt, moet ons inziens begrepen worden als verdediging van de belangen van personen en afdelingen, waardoor de huidige situatie fundamenteel behouden kan blijven. Een dergelijk voorstel kunnen wij geen rationalisatie noemen. Het is naar onze mening enkel te typeren als een "samenvoeging van vakken omwille van praktische redenen".

Is het dat wat de rector bedoelt met 'rationaliseren van het onderwijspakket'? Blijkbaar wel, vermits dit voorstel werd goedgekeurd op de Academische Raad. Nochtans staat in één van de dokumenten, verspreid door de Academische Overheid, dat het "verplichten van meerdere docenten om te komen tot één kwotering uitzonderlijk moet blijven". Tegen deze principiële opstelling wordt in het huidige voorstel duidelijk gezondigd.

Welke criteria worden gehanteerd bij deze rationalisatie? Gaat het om een inhoudelijk kwalitatieve diskussie of gaat het om bepaalde "machtsstructuren" waaraan niet getornd mag worden?

Wat ons daarbij nog opvalt, is dat men steeds probeert om beslissingen uit te stellen. Het is niet de eerste keer dat we met onze grieven naar buiten komen. Op elk beleidsniveau hebben we onze eisen herhaald en werden we telkens afgescheept met het antwoord; "Dat is voor Faculteitsraad!",... "Dat wordt beslist op Academische Raad!", en deze stuurt het dan naar we weten niet waar. Waarom zijn de studenten eigenlijk opgenomen in de discussies omtrent de rationalisatie? Was dat alleen maar een strategische zet? "Jullie waren toch vertegenwoordigd op het niveau waar *de beslissing genomen werd*!" Aanwezig waren we wel. Of we gehoord werden, dat is iets anders. Schijndemocratie is iets anders dan democratie.

Wij hopen dat deze Vrije Tribune, gesteund door de geplande akties, er voor zal zorgen dat ons een garantie wordt geboden dat één vak door één titularis zal worden gedoceerd. Is het niet vreemd dat het Departement Psychologie er niet in slaagt om te verwezenlijken wat de Faculteit Filosofie in alle plannen wordt opgelegd, namelijk vakken integreren en er één titularis voor aanstellen?

Wij hopen op Uw medeleven in ons rouwproces om het tenietgaan van een uitstekende mogelijkheid tot een doordachte rationalisatie. Zwarte banden en vlaggen zullen onze rouw ondersteunen.

Steven Daems
namens de Pedagogische Kring

LEZERS BRIEVEN

Alle lezersreakties kunnen bezorgd worden op het redaktiesekretariaat in de 's Meiersstraat 5, 3000 Leuven.

De brieven moeten betrekking hebben op in Veto behandelde onderwerpen of op Leuvense (studenten)aktualiteit. Anonieme brieven komen nooit in aanmerking: de schrijver moet steeds naam, studiejaar en adres bekendmaken. Slechts uitzonderlijk, en na uitdrukkelijk en gemotiveerd verzoek, kunnen ze weggelaten worden in Veto.

Brieven die langer zijn dan 35 regels van 68 aanslagen (spaties inbegrepen; dit komt overeen met ±1,5 getikte blz. met dubbele interlinie) worden in principe ingekort. De redaktie behoudt zich het recht voor brieven niet te plaatsen.

Recht op antwoord

Het FKK in zwart daglicht

Onze goede vriend Walter Pauli heeft in Veto nr. 28 van 8 mei 1989 een mooi artikel gepleegd over het feit dat wij openbaar maakten dat de zg. Werkgroep Migratie in feite een mantelorganisatie is van NSV-Leuven. Toch moet hier en daar iets genuanceerd, ja zelfs gecorrigeerd worden. Om te beginnen vindt schrijver het merkwaardig dat uitgerekend nu de samenstelling van FKK – na het buitengooien van MLB en AIB – heel wat conservatiever geworden is, onze aanval op FKK wordt ingezet. De kans is inderdaad groot dat wij binnen FKK volgend jaar een meerderheid pro-stemmen achter ons krijgen, maar daar gaat het ons niet om. Het is evenmin pas op dit moment dat wij het FKK-systeem aanklagen; dit doet NSV-Leuven al sinds zijn ontstaan.

Verwerpelijk

Wij zijn immers van mening dat een politieke vereniging voldoende inventiviteit moet aan de dag leggen om de eigen onkosten te dekken. De gemeenschap moet hiervoor niet opdraaien. Dat men ondanks de afwezigheid van subsidies toch een behoorlijke werking op poten kan zetten, heeft NSV-Leuven duidelijk bewezen.

Het is volkomen juist dat in het verleden het grootste gedeelte van de FKK-pot naar progressieve verenigingen ging en we hebben dat dan ook stelselmatig aangeklaagd. Maar we zouden het even verwerpelijk vinden als het geld in hoofdzaak naar eerder rechtse organisaties en mantelorganisaties zou gaan. In onze persmededeling en onze brief naar de faculteitskringen hebben we dan ook bewust niet gesproken over het onevenwicht tussen progressieve en conservatieve verenigingen. Waarop baseert Veto zich dan om het tegendeel te beweren? Wel hebben we aangeklaagd dat vorig jaar zomaar eventjes 40% (95.000 fr.) van de FKK-pot naar de ons volkomen onbekende 'Stichting Nieuwe Wereld' ging. Dat is een organisatie waarvan tot op heden zeer weinig studenten gehoord hebben en die volgens hardnekkige geruchten op een bijzonder frauduleuze wijze haar 'subsidies' heeft binnengerijfd. Veto heeft deze bewering alvast niet ontkend. Dit was, samen met het feit dat onbeduidende organisaties van soms nog geen 5 man in het verleden eveneens met tienduizenden aan de haal gingen, de hoofdoorzaak om de komedie met de Werkgroep nu reeds op te geven. Uiteraard nadat we eveneens met een minuscuul aktiviteitje (3 aanwezigen: 2 organisatoren en de vader van een ervan als 'spreker') aangetoond hadden dat de minste prulliteit (legaal) ettelijke duizenden franken kan opleveren.

Logica

Het gaat hem dus duidelijk niet om een hetze tegen de progressieve verenigingen die van het systeem gebruik maken. Het is om het systeem zelf te doen. De vergelijking met de aktie van het Vlaams Blok tegen progressieve leraars is dan ook infantiel. Evenmin gaat het om een aktie tegen FKK als 'demokratiserende instelling'. Dat is FKK immers niet. Voor één maal volgen wij immers de logica van Veto, dat in het artikel 'geen subsidies voor extremen' van 13 maart 1989 aankloeg dat de demokratiserende doelstelling van FKK volledig wordt miskend door deze 'extremen' uit te sluiten. Er blijven binnen FKK immers enkel nog verenigingen over die via moederpartij of -organisatie of via de Vlaamse regering reeds hopen geld binnenrijven.

Extra steun aan deze organisaties werkt dus zeker niet demokratiserend. En de toelagen m.b.t. de bedrijvigheden van de o.i. gezelligheidsclub Roze Drempel zijn volkomen nutteloos. Wij hebben niets tegen deze mensen, maar de gemeenschap moet hun handel en wandel niet subsidiëren. Dat Veto in dit verband een 'wist-je-dat-je' uit onze Verbondsberichten citeert vinden we vrij straf: het had betrekking op onze eigen mensen. Of wij homofilie binnen onze vereniging zouden toelaten is iets wat niemand zich ooit al heeft afgevraagd: in onze rangen doet dit verschijnsel zich merkwaardig genoeg niet zo vaak voor.

"Ondemokratisch"

Voor de eerste maal wordt officieel toegegeven dat de 7 jaar geleden ingevoerde extra-bepalingen i.v.m. FKK speciaal voor (of liever tegen) NSV werden ingevoerd. Ging het hier werkelijk om edele beweegredenen of wou men gewoon een vereniging treffen die wat radikaler is dan de andere, maar eindelijk eens niet links? Het feit dat men onze standpunten systematisch verdraaide en nog verdraait, systematisch uit hun verband rukt en blijft uit hun verband rukken, getuigt duidelijk van kwade trouw en van een afkeer tegen het Vlaams-nationalisme. Zo tracht vriend Pauli ons "ondemokratisch" karakter aan te tonen met een citaat uit de NSV-statuten: "De erkenning van de ongelijkheid der mensen (...)" einde citaat. Punt 4 van onze statuten is evenwel iets langer en vervolgt: "gaat samen met de bevestiging van hun gelijkwaardigheid en dus met de eerbied voor de unieke persoonlijkheid van elke mens". Door te verzwijgen, kan men de waarheid op een ongeloofljke wijze geweld aandoen. Wat verder bepalen de NSV-statuten: "In het kader van echt pluralisme pleiten wij voor verdraagzaamheid van alle overtuigingen (...)" en "we zijn resoluut voorstander van de persoonlijke vrijheden, wat een veroordeling van alle vormen van totalitarisme inhoudt." Men wordt geen NSV-lid zonder dat men deze statuten (dd. april 1986) onderschrijft.

Het is natuurlijk gemakkelijk ons te achtervolgen met 10 jaar oude citaten, die dan nog vaak uit hun verband gerukt zijn. Hoe kan men ons verantwoordelijk stellen voor uitspraken van mensen die al jaren afgestudeerd zijn en zich van hun proza wellicht zelf niets meer herinneren? Ook wij zouden met het grootste gemak 15 jaar oude Veto-citaten uit de doos kunnen halen die door de huidige redaktie helemaal niet worden bijgetreden. Om het voor de zoveelste maal nog eens duidelijk te stellen: één oud citaat treden wij nog steeds bij: "De demokratie is de minst slechte staatsvorm" (uitspraak van Winston Churchill). Ondanks alle kritiek die wij, net als zovele anderen, hebben bij het huidige systeem, zien we echt geen beter alternatief. Wij zijn dus zeker niet anti-demokratisch.

Xenofobie

Van het ongelukkig citaat van Hans Carpels i.v.m. de demokratie (juni 1981) en van ieders racistisch taalgebruik distanciëren wij ons namens NSV-Leuven en NSV-nationaal dan ook moeiteloos. Maar dat wij een bedreiging zien in de aanwezigheid van een steeds groeiende massa niet-Europese gastarbeiders (in sommige Brusselse gemeenten zijn 80% van de borelingen niet-Europees) en in het groeiend Islamitisch fundamentalisme klopt uiteraard wel. Een volk is immers niet in staat om hele gemeenschappen te integreren, zeker wanneer zich op cultureel vlak zulke grote tegenstellingen voordoen. Maar deze vaststelling heeft o.i. helemaal niets met racisme te maken. Xenofobie veroordelen wij trouwens ten volle (ook statutair), omdat vreemdelingenhaat en racisme juist tegengesteld zijn aan nationalisme, dat de gelijkwaardigheid van alle volkeren vooropstelt. Leg ons maar eens uit waarom zoveel oud-NSV-ers werkzaam zijn in de ontwikkelingslanden (Suriname, Burundi, Gabon). Toch niet om de arme blanken ginds te gaan helpen?

Vlaams Blok

Wat onze banden met Volksunie en Vlaams Blok betreft, is Veto weerom onvolledig. Om te beginnen geef ik grif toe dat een aantal van onze leden een partijkaart op zak hebben. Sommigen hebben er één van het Vlaams Blok, sommigen één van de Volksunie, een enkele van de CVP en een andere heeft er meer dan één op zak. Maar het overgrote deel van onze leden heeft geen partijkaart. Vermeldenswaardig is nog dat een Praeses van NSV-Leuven destijds aktief was in VUJO en dat met de laatste gemeenteraadsverkiezingen in Mol één van onze leden (Dirk Bollen) op een Vu-lijst stond terwijl er in de gemeente ook een Vlaams Blok-lijst opkwam. NSV is dan ook duidelijk partij-ongebonden en in ons ledenblad kondigen wij de aktiviteiten aan van heel wat bevriende verenigingen. Van een VUJO-congres stond er inderdaad nooit een aankondiging in om de eenvoudige reden dat VUJO de laatste jaren niet meer congresseerde. Voorts nodigen wij zowel sprekers van VB als VU uit: zo was er vorig jaar het debat tussen Eric de Lobel (VB) en Willy Kuypers (VU) en de Baskenlandavond met Walter Luyten (VU). Voor het debat van Werkgroep Migratie haalden we Filip Dewinter naar Leuven, maar we confronteerden hem (dat was toch de bedoeling) met een CVP-volksvertegenwoordiger, SP-topman Van den Bossche en een vertegenwoordiger van een gastarbeidersorganisatie; ook m.b.t. de fameuze Annemansavond van dit akademiejaar hebben we geprobeerd een evenwichtig debat te organiseren. Voor de republikeinse betoging van 1 maart tenslotte hebben we ons zowel tot de VUJO als de VB-Jongeren gericht. Dit alles belet ons echter niet de VU-regeringsdeelname zwaar op de korrel te nemen en aan te klagen dat deze de meest elementaire Vlaamse principes heeft laten varen.

MLB

Dat in het verleden jaar een belangrijk deel van de subsidiekoek naar de PVDA ging, staat overduidelijk vast. Veto citeerde een Spijker van vorig akademiejaar, waarin we stelden dat 55% van de subsidies in 1986 naar de PVDA ging. Wij zouden al wat links is onder de PVDA noemer gooien. Dat is niet het geval: zo lieten we Agalev en Roze Drempel buiten beschouwing, maar rekenden we wel het El-Salvadorcomité, het Nicaraguacomité en het Guatemalacomité (samen goed voor 18000 fr) tot de PVDA-lobby. Het tegendeel werd nooit bewezen. Voor de rest komt MLB (Marxistisch Leninistische Beweging) er openlijk voor uit de studentenorganisatie van de PVDA te zijn en heeft de AIB (Anti-Imperialistische Bond) dezelfde statuten. Samen waren alleen MLB en AIB reeds goed voor een slordige 93000 frank, zodat de PVDA, die nog geen procent van de stemmen haalt in Vlaanderen, aldus zeker ruim 46% van de subsidies (201625fr) wegkaapte. We zagen dus helemaal geen spoken.

Gespleten Tong

Wat is ons alternatief? Veto verwijt ons dat wij met gespleten tong spreken; aan de Rector zus voorstellen en aan de kringen zo. Dit klopt niet: wij bezorgden aan de Rector een kopie van onze voorstellen aan de kringen. De opwerping om met het FKK-geld de maaltijdprijzen te verlagen, verkiezingen te organizeren of de Leuvense minstbedeelden te helpen, zijn slechts suggesties. Essentieel is dat het geldverkwistende FKK wordt afgeschaft. Wat er daarna met dit geld gebeurt, moeten de kringen maar uitmaken.

Mogen we nog opmerken dat wij de bewering dat onze truc doorzichtig was bijzonder ongeloofwaardig vinden? Indien FKK-voorzitter Bart Capéau werkelijk had geweten wie achter Werkgroep Migratie schuilging, dan had de lieve man ons geen centiem gegund.

Nog een laatste vraag aan vriend Pauli: welke valse informatie gaven wij omtrent Werkgroep Migratie door aan onze boezemvriend Capéau?

Bart Laeremans, Praeses 1987-1989
Koen De Smedt, Praeses 1989-1990

ANTWOORD VAN DE REDAKTIE

De Korrektionele Rechtbank van Leuven heeft Veto veroordeeld tot het plaatsen van dit Recht op Antwoord. Wij hadden dit vorig jaar geweigerd. Eén van de redenen hiervoor was dat de redaktie oordeelde dat de opmerkingen over de Roze Drempel en de Stichting Nieuwe Wereld beledigend waren. Bovendien vond de redaktie dat de tekst geen 'antwoord' is in de eigenlijke betekenis van het woord, maar vooral een uiteenzetting van de eigen NSV-mening: noem het een politiek pamflet. Zoiets valt volgens ons niet onder het wettelijk afdwingbare 'Recht op antwoord'. De rechter ging op deze argumentatie van Veto niet in. Wij blijven echter bij onze mening, en hebben dan ook tegen dit vonnis Hoger Beroep aangetekend.

We schreven reeds dat deze tekst voor het grootste deel geen 'antwoord' is. Daarom gaan we ook niet alle details weerleggen. We beperken ons tot vier punten:

1) "In onze persmededeling en onze brief naar de faculteitskringen hebben we dan ook bewust niet gesproken over het onevenwicht tussen progressieve en konservatieve verenigingen. Waarop baseert Veto zich dan om het tegendeel te beweren." Wij baseren ons hiervoor op een brief van het NSV, dd. 19 november 1987, aan regeringskommissaris Schiepers. Hierin wordt *enkel* aangeklaagd "vorig jaar ging van de subsidiekoek immers 55% naar mantelorganisaties van de PVDA, die in politiek Vlaanderen ternauwernood nog iets te betekenen heeft". Over de principiële diskussie lezen we geen woord. Wat NSV vanzelfsprekend ook niet vermeldt, is het antwoord van Schiepers hierop (dd. 2 december 1987), waarin hij meedeelt dat, wat hem betreft, alles korrekt is verlopen.

2) Als Veto een NSV-tekst citeert, heet het dat het die teksten "systematisch uit hun verband rukte en blijft uit het verband rukken". Wij geven daarom graag de volledige kontekst. De gekursiveerde zinnen zijn wat Veto vorig jaar afdrukte. Oordeel zelf. "Eveneens zijn we er tegenstanders van de gastarbeiders politiek mondigheid te geven. *Wij zijn hier de heren, wij stellen hier de wetten op.* Dit belet niet dat we ervoor kunnen zorgen dat deze gasten het hier goed hebben. Zo kunnen er werkkringen opgericht worden die verhelpen aan de noden van de gastarbeiders. In verschillende kringen is men er voorstander van hier aanwezige vreemdelingen te integreren. Welnu, wij zijn *tegen integratie* (kursivering van nsv). *We erkennen de verscheidenheid en ongelijkheid van mensen en volkeren. Een vermenging met vreemdelingen houdt in dat zij en wij onze eigenheid deels of volledig opgeven. Dit houdt een aantasting in van onze* volksgaafheid, van de kulturele en *de biologische samenstelling van ons en hun volk*. We erkennen het ras als een natuurlijke gegevenheid, en wensen dat te eerbiedigen. Vele mensen weigeren het ras te erkennnen als een ordeningsbeginsel, dikwijls wegens een neurose opgelopen tijdens W.O. II. De toename van het aantal gastarbeiders heeft bij de mensen die ermee moeten leven, dikwijls een afkeer teweeggebracht van hen. Noem dit racisme of xenofobie: één ding is zeker: zij worden als vreemdelingen ervaren omdat ze vreemdelingen zijn."

3) Men doet blijkbaar moeite om de band tussen het NSV en de Volksunie te benadrukken, en die tussen NSV en Vlaams Blok te minimaliseren. Veto heeft nooit gesteld dat het NSV *eksklusief* bij het Vlaams Blok zat, maar wel voor het overgrote deel. Dit wordt door het NSV trouwens niet ontkend. Als illustratie hiervan lezen we "Verbondsberichten. Januari '88", het intern ledenblad van NSV-Leuven. Hierin wordt reklame gemaakt voor achtereenvolgens het Vlaams Blokbal van 16 januari in zaal Harmonie, Antwerpen; een wandeling met Luc Vermeulen (berucht en reeds veroordeeld 'knokker' van Voorpost en VMO); een vormingsavond met Karel Dillen. Over de VU wordt met geen woord gerept. Toeval?

Bovendien publiceren we een foto die we van "De Nieuwe Maand" geleend hebben. Hierop zijn NSV-vice-preses Jeroen Lauwers en Frank Staere (verantwoordelijke NSV-verbondswacht) duidelijk aan het plakken voor het Vlaams Blok, in para-militaire uitrusting. Maar natúúrlijk zijn dit weer akties van individuele leden, en natúúrlijk heeft de militaire kledij verder geen betekenis...

4) "Welke valse informatie gaven wij omtrent Werkgroep Migratie". Eenvoudig: als NSV zélf onthult dat die Werkgroep niet bestaat en met voorbedachten rade is opgezet om het FKK om de tuin te leiden, is men toch duidelijk *a priori* bezig met bedriegen. Subsidies komen toe aan zelfstandige verenigingen, niet aan niet-bestaande.

DOSSIER DEMOKRATISERING (DEEL 6)

Een tijdje geleden kwam prof Deleeck volop in de media-belangstelling met zijn artikel 'Blijvende ongelijkheden in het onderwijs: tien jaar later'. Hierin geeft hij een overzicht van het falen van de de demokratisering van het Hoger Onderwijs. Die is nooit voltooid geweest, zeker niet bij de lagere klassen.

Deleeck zoekt naar de oorzaken daarvan, en stelt dat hiervoor niet de financiële, maar wel de socio-kulturele drempels verantwoordelijk zijn. Bovendien, aldus Deleeck, speelt bij de studietoelagen het zogenaamde Matteuseffekt mee: de beurzen gaan vooral naar de middengroep, en niet naar de lagere klassen. Hij wil daarom een herverdeling: meer geld voor de armste studenten, afschaffing van de kleinere beursbedragen.

Toen Veto als één van de weinigen kritische bemerkingen bij Deleeck maakte, viel dat niet overal in goede aarde. Ook niet bij Herman Deleeck zelf, die ons verweet "een onjuist en tendentieus beeld op te hangen van mijn persoon en mijn onderzoek". Veto wil de diskussie echter niet uit de weg gaan. Daarom presenteren we sinds enkele weken een 'Dossier Demokratisering', waarin we een andere visie dan die van Deleeck uiteenzetten.

Vorige week toonde Veto aan dat, naast intelligentie, ook socio-kulturele faktoren doorslaggevend zijn. Deze week gaan we hier verder op in. We geven een socio-linguïstieke analyse van die kulturele drempels: het taalgebruik van de verschillende maatschappelijke klassen varieert sterk, en het onderwijs richt zich hierin slechts op de hogere klassen. Op die manier kunnen de lagere klassen gewoon minder aan trek komen, en werkt de school dus *in se* maatschappijbevestigend. Als toemaatje raken we nog even het probleem aan van de vrouwelijk ondervertegenwoordiging aan het onderwijs. □

Een sociolinguïstische analyse

Over negerdialekt en professorpraat

Wie een beetje getraind is in mondelinge eksamens, weet onderhand wel dat nog niet alles verloren is als men zijn kursus niet perfekt kent. Wie een beetje vlot kan praten, heeft dikwijls een niet onaanzienlijke kans om de schade te beperken. Het belang van 'taalvaardigheid' gaat echter verder. Kinderen die dialekt spreken, moeten nog eerst hun Nederlands leren beheersen, een niet te onderschatten handikap. Met dit probleem houdt de sociolinguïstiek zich reeds een hele tijd bezig. Vanaf de jaren zestig heeft ze meer inzicht proberen te verschaffen in de begaafdheidsontwikkeling en de sociale konditionering daarvan. Een overzicht.

Takken van de wetenschap als de sociolinguïstiek (die naar maatschappelijke oorzaken van linguïstische variatie peilen) worden niet zomaar door iedereen aanvaard. Reaktionaire wetenschappers, genre C. Jencks (in *Inequality; a reassement of the effect of family and schooling in America*, Londen, 1972), stelden onomwonden dat de hoogte van het inkomen noch van de opleiding van de ouders, noch van de gezinsherkomst, noch van intelligentie afhankelijk is, en dat er geen enkel verband bestaat tussen de onderwijsdeelname en sociale ongelijkheid. Een hoge maatschappelijke positie – wat doorgaans ekonomisch sukses impliceert – is vooral afhankelijk van geluk en toevallige eigenschappen. In die visie is onderwijs vrij onbelangrijk voor een maatschappij.

Jencks' onderzoek maakte in bepaalde liberale en reaktionaire kringen furore, maar werd tegelijk scherp bekritiseerd. Basil Bernstein had bijvoorbeeld reeds een hele tijd onderzoek gedaan (vooral in *Class, codes and control*, Londen, 1971) naar de betekenis van de taalontwikkeling voor de ontwikkeling van de begaafdheid, en op de verschillen hierin tussen de sociale klassen. Bernstein gaat ervan uit dat een taal eigenlijk uit twee nivo's bestaat: een teoretisch en een praktisch. Het teoretische nivo van een taal is het geheel van formele regels dat de verbale interaktie regelt.

Het praktische nivo van een taal heeft meer te maken met de vraag hoe mensen in de praktijk talig met elkaar omgaan: het gebruik van taal is namelijk erg divers naargelang de konkrete situatie of de aard van de relatie tussen de 'taalgebruikers'. De taal die bijvoorbeeld een moeder tegen haar kind gebruikt, heeft nog maar weinig overeenkomsten met de officiële taal die in kontrakten staat. Nu zijn er grosso modo twee vormen om met die taal om te springen. Bernstein noemt dat *elaborated code* (uitgebreide) en *restricted code* (beperkte). In de uitgebreide kode selekteert de spreker uit een groot aantal alternatieven, in de beperkte kode doet of kan hij dat niet. De meest ekstreme vormen van die beperkte kode vinden we bijvoorbeeld terug in de liturgie ("De heer zij met u", en iedereen hierop automatisch "En met uw geest"), of als men bij het kondoleren de formule "Innige deelneming" gebruikt.

Die beperkte kode uit zich ook in het gewone taalgebruik. Het taalgebruik is simpel, zelfs zo eenvoudig dat iedereen kan verstaan wat er gezegd wordt. Wat bedoeld wordt, is echter meestal verstaanbaar voor de incrowd: er blijft veel onuitgesproken. Het klassieke voorbeeld hiervan is het gebruik van het woord 'ding' om alles en nog wat aan te duiden. Mensen die een uitgebreide taalkode hanteren, hebben een op het eerste gezicht moeilijk taalgebruik. Vergelijk het met de indruk die 'deskundigen' op televisie nalaten: de gewone man ergert zich meestal blauw aan hun zogenaamde *professorenpraat*. Het voordeel van dit taalgebruik is echter dat de inhoud vrij universeel is, omdat hij volledig duidelijk wordt gemaakt in woorden: ieder 'ding' krijgt zijn eigen naam, er zijn veel meer nuances mogelijk.

Bernstein beweert nu dat het spraaksysteem volledig bepaald wordt door de sociale groep waarin men geboren is. Er was immers reeds vroeger aangetoond dat kinderen uit lagere sociale milieus in een 'beperkte' kode opgevoed worden, en kinderen uit hogere sociale milieus in een 'uitgebreide'. Kinderen die een 'uitgebreide' kode kunnen hanteren, gebruiken ook de 'beperkte': zij weten bijvoorbeeld dat zij "Dank je" horen te zeggen als ze iets krijgen, of kunnen een beleefdheidsgesprekje voeren. Alleen kunnen zij vlot, naargelang de situatie dat eist, nu eens de beperkte, dan weer de uitgebreide kode hanteren. Kinderen uit lagere milieus zijn daarentegen in alle omstandigheden aangewezen op de beperkte kode.

In die teorie bestendigt het taalgebruik de sociale struktuur. Immers, kinderen uit lagere klassen leren de beperkte kode. Het hele onderwijs is echter afgestemd op de *middle class*: er wordt dus een uitgebreide kode gehanteerd. Volgens Bernstein zijn de kinderen uit lagere milieus a priori uitgesloten van dit onderwijs: zij snappen immers onvoldoende wat er gezegd wordt. De teorie van Bernstein wordt dan ook *defektief* genoemd: de beperkte spraakkode van de lagere klassen vertoont heel wat belemmeringen ('defekten') die hun niet toelaten op te stijgen op de sociale ladder.

Tegen deze 'defektieve teorie' van Bernstein is echter ook reeds veel kritiek gekomen. Uiterst interessant was in dit opzicht het onderzoek van Labov. Hij onderzocht zwarte kinderen in de getto's van New York, en kwam tot de konklusie dat de taal die zij spraken helemaal geen minderwaardige vorm was van de standaardtaal. Integendeel, hun 'Engels' had zelf een erg uitgebreid grammatikaal en syntaktisch systeem waarin geen enkele van de kommunikatiebehoeften uitgesloten wordt. Men noemt dit dus een *differentiële* teorie: de arbeidersklasse heeft geen lagere, maar een in essentie 'andere' taal.

Het feit dat zij niet aan de bak komen in het onderwijs, is omdat het onderwijs hun taal (en dus ook hun kultuur) afwijst. Ook in het Nederlands taalgebied is er reeds onderzoek gedaan dat eerder deze laatste teorie bevestigt: in Kerkrade (Nederlands-Limburg) bleken kinderen die dialekt spraken geen achterstand te hebben bij het begin van het lager onderwijs – ze spraken een 'evenwaardige taal' – maar wel op het einde ervan. Met andere woorden: de school *bewerkstelligt* voor een goed stuk de achterstand van lagere klassen. Ofwel het omgekeerde van wat een demokratiserend onderwijs net zou moeten beogen.

Oplossingen, échte oplossingen tenminste, kunnen niet direkt aangereikt worden. Een eerste stap zijn de oplossingen die Bernstein en Labov zelf voorstellen: de ene (Labov) al met verregaandere maatregelen dan de andere (Bernstein), dat de lagere klassen zich leren aanpassen aan het kulturele model van de hogere klassen. Zij blijven dus beiden in hetzelfde paradigma steken, namelijk dat de kultuur van de hogere klassen de *norm* is waarop de lagere klassen zich willens nillens moeten afstemmen. Vooral bij Labov doen zich grote inkonsekwenties voor tussen zijn teorie en zijn voorgestelde oplossingen.

Lenders, verbonden met de Katolieke Universiteit van Nijmegen, toont aan dat Labov een uitstekende beschrijving geeft van de toestand van de negergetto's in de VS: in essentie verzet deze minderheid zich door het ontwikkelen van een eigen subkultuur. Labovs oplossingen zijn echter allemaal gericht op het afbreken van die subkultuur. Zoiets is natuurlijk slechts een bestrijding van symptomen, en niet van oorzaken. Belangrijk is: waarom hebben zwarten (maar evengoed arbeiders, of migranten) een eigen subkultuur, die zich soms in grote mate als 'anti' profileert?

Men kan stellen dat de kultuur van een minderheidsgroep zich als tegenkultuur manifesteert, net omdat ze een verdrongen positie inneemt, en moet opboksen tegen een dominant systeem. Zo'n dominante kultuur zal er altijd naar streven haar eigen centrale positie in stand te houden. Nochtans heeft die positie niets te maken met een intrinsieke méérwaarde, maar met historische faktoren. Het 'minderwaardige' van de gedomineerde kultuur wordt bevestigd en in stand gehouden door de praktische onmogelijkheid van haar leden om vooruit te komen in de maatschappij. De leden van die minderheid beseffen doorgaans dan ook vrij snel dat de enige manier om hoger te komen op de sociale ladder, een afwijzing van hun eigen afkomst betekent.

In die zin moet ook de indringende uitspraak gezien worden van een jonge zwarte uit New York (bij Labov), op de vraag waarom de blanken alles hebben en zij niets: "'Cause they *learn*... 'cause they *learn*. If they didn't learn, and they just stood around, they wouldn't have everything. 'Cause you got to *work* to go to high school, and you got to *work* to get from elementary to junior high..." Labovs eigen teorie getrouw, moet dit niet gezien worden als een opperste bewondering van het onderwijssysteem in de VS, maar wel een uiting van de opgekropte gevoelens tegenover een schoolsysteem waar hijzelf niet in past. Terwijl onze zegsman maar al te goed begrijpt dat aanvaarding van dat andere (niet speciaal 'hogere') kultuurmodel de enige manier is om sociale vooruitgang te maken. Dat dit voor de meerderheid van die subgroep een onmogelijke opgave is, heeft de praktijk reeds lang aangetoond.

Walter Pauli

MEISJES

Eén van de opvallendste vormen van socio-kulturele diskriminatie in het onderwijs betreft de deelname van de meisjes, die stelselmatig minder aanwezig zijn dan jongens. Misschien moeten we in plaats van 'zijn' 'waren' schrijven, want voor het eerst zijn er bij de eerste kanners van de KUL meer meisjes dan jongens.

Waaraan is (was?) die ongelijkheid te wijten? De Nederlandse prof J.A. Van Kemenade geeft in *Onderwijs: Bestel en beleid*, Groningen, 1981, enige bedenkingen omtrent "Onderwijs en sekse-ongelijkheid" (p. 163-192). Van Kemenade konstateert dat er eigenlijk nooit gelijkheid is geweest. Men heeft steeds een 'typisch meisjesonderwijs' geweerd: "Formeel was de positie van de vrouw weliswaar gelijkwaardig, maar gezien de veronderstelde verschillende natuurlijke aanleg en/of haar typische bijbelse taak en plaats hoorde die maatschappelijke positie anders te zijn dan die van de mannen".

Het zou fout zijn te denken dat meisjes doorgaans als minderwaardig worden afgedaan in het traditionele meisjesonderwijs: "Neen, zij waren 'anders'. Hun anders-zijn vergde een andere aanpak, waardoor ook de eindresultaten onvergelijkbaar werden. Hoogstens het uiteindelijk behaalde onderwijsnivo van jongens en meisjes was vergelijkbaar. Niet de door dat onderwijs verschafte kennis..."

Van Kemenade stelt bovendien dat, zelfs als meisjes en jongens samen in de klas zitten, er vaak nog altijd sprake is van een 'meisjespedagogiek': leerkrachten gaan anders om met meisjes dan met jongens. Tenslotte is die school nog steeds een soort van pedagogisch eiland in een maatschappij waarin er nog steeds (impliciete) verschillen tussen man en vrouw zijn.

Zelfs aan de universiteit – met in totaal ongeveer evenveel meisjes als jongens – blijven verschillen tussen de fakulteiten zich bestendigen. Zo zijn de 'zachte' richtingen (Godsdienstwetenschappen, Pedagogie en Psychologie, Letteren en Wijsbegeerte) typisch vrouwelijk, terwijl in de 'hardere' richtingen (vooral Toegepaste Wetenschappen, maar ook Rechten, Ekonomie) de mannen opvallend in de meerderheid zijn. De emancipatiebeweging heeft op dit gebied nog een hele weg af te leggen. (WP)

DE WERELD VERANDERT

MAAR HET DODEN IN KOERDISTAN DUURT VOORT

Diar Beker – Tijdens een moordaanslag op 1 februari 1990 raakten meer dan 500 Koerdische vluchtelingen uit vluchtelingenkampen in Diar Beker (Turkije) vergiftigd. Het gif werd onder het brood gemengd door mensen van de Iraakse geheime politie. Drie mensen, waaronder twee kinderen, stierven eraan, achttien raakten levensgevaarlijk gewond. De slachtoffers kloegen over darmkrampen en braakneigingen. Velen raakten bewusteloos of vielen in koma.

De Koerden worden al achtervolgd sinds augustus 1988, toen ze uit Irak wegvluchtten voor het diktatoriale regime. Daarop bombardeerde het Iraakse leger de grenzen met Turkije, om te vermijden dat het volk het buurland zou bereiken. Tijdens de bombardementen werd gifgas gebruikt. Tot vandaag duren die bombardementen nog altijd voort.

Het werken met vergiftigd voedsel lijkt het nieuwste middel om de vluchtelingen het zwijgen op te leggen. De vergiftiging van begin februari was niet de eerste. Vorig jaar reeds slaagde de Veiligheidspolitie van Irak er tot twee keer toe in om gif te mengen onder het voedsel. Toen vielen er zelfs meer dan 4000 doden, in de Turkse kampen van Mardin.

De levensomstandigheden in die kampen zijn onhoudbaar. Mensen leven voortdurend in doodsangst voor nieuwe aanslagen. In dit jaargetijde ligt de temperatuur daar konstant onder 20 graden onder nul, terwijl er geen verwarming is, geen lakens of dekens. Het kan er hevig sneeuwen. Eten is er bijna niet, en in elk geval is er onvoldoende om kinderen te voeden. Medische hulp ontbreekt volledig: zo zijn er voor de 16.000 Koerdische vluchtelingen in Mardin slechts vier dokters. De Turkse regering houdt vol dat ze alles doet om de Koerden een menselijk leven te laten leiden. Ondertussen is het die Koerden wel verboden te spreken met hun 'landgenoten' in Turkije.

Humanitaire organisaties als de Verenigde Naties, het Rode Kruis of Amnesty International, namen tot hiertoe geen initiatief om hier iets aan te doen. Vooral dan omdat de Turkse regering ze niet in de kampen toelaat, want de wil lijkt er wel te zijn. Een eerste stap is gezet door een organisatie, opgezet door

Daniella Mitterand, de vrouw van de Franse president. Zij bezocht eind vorig jaar Turkije en zorgde ervoor, dat honderden Koerden in Frankrijk werden opgenomen.

Op 16 maart 1990 is het de tweede verjaardag van de gifgasbombardementen op Halabja. Dat is meer dan voldoende reden om in aktie te schieten voor het al veel te lang gemartelde Koerdische volk.

Het Plan Dillemans geëvalueerd

Het werk is nog niet af

Vorig jaar werd aan deze universiteit het zogenaamde '*plan Dillemans*' opgestart: een rationalisatie van het onderwijsaanbod in de eerste en tweede cyklus. Omdat er tegemoetgekomen werd aan een aantal oude studenteneisen, genoot dit plan de *voorwaardelijke* steun van de studentenbeweging. Nu het grootste deel van de rationalisatievoorstellen de revue gepasseerd is, dringt zich een evaluatie van die voorwaardelijke steun op. Daaruit blijkt dat het werk nog niet af is.

Een grondige hervorming van het universitair onderwijs in de eerste en tweede cyklus zoals die door het Plan Dillemans gesteld wordt, voer je natuurlijk niet zo maar in één-twee-drie door. Men wilde immers komen tot een kwantitatieve afslanking van de kurrikula door het aantal vakken, eksamens en kontakturen te reduceren. Op het nivo van de licenties moest er bovendien een grotere keuzevrijheid mogelijk zijn. Ook een soepeler aanvaarding van de onderlinge ekwivalentie van vakken werd vooropgesteld.

Ex

Dit ambitieuze hervormingsplan werd van meet af aan gesteund door de studentenbeweging. Het kwam immers tegemoet aan enkele oude studenteneisen. De studenten klagen al jaren over de te hoge studiebelasting en studiedruk. Een vermindering van het aantal vakken, eksamens en kontakturen, zou een belangrijke verlichting kunnen betekenen, zowel voor de student als voor de docent. Bovendien zou op die manier ook meer tijd vrij kunnen komen voor ekstra-kurrikulaire aktiviteiten: het volgen van een taal- of komputerkursus, aktief zijn in studentenverenigingen, kortom persoonlijke vorming en ontwikkeling.

De reduktie moest ook leiden tot een afbouw van het al te encyklopedische karakter van ons universitair onderwijs. Daarmee wordt bedoeld: een te detaillistisch onderwijs, waarbij alles als even belangrijk beschouwd wordt. Door het afschaffen, reduceren of samenvoegen van bestaande vakken kon een kader geschapen worden, dat aan die versplintering van de energie van de studenten een einde zou maken. Tenslotte zou er door de vermindering van het aantal kontakturen ook meer aandacht kunnen worden geschonken aan zelfstudie of zelfwerkzaamheid van de student. Het onderwijs aan onze universiteit wordt immers nog teveel *ex cathedra* gegeven, wat de kwaliteit ervan zeker niet altijd ten goede komt. Zelf bezig zijn met het bewerken van de stof geeft niet alleen een ekstra motivatie, maar verhoogt ook het kwaliteitsnivo van de kennis.

De studentenvertegenwoordigers waren in principe ook voorstander van een grotere keuzevrijheid in de licenties en een soepeler vrijstellingensysteem. Het wordt nu langzamerhand hoog tijd dat wie een vak tijdens een vorige studie met goed gevolg afgelegd heeft, dat vak niet opnieuw moet volgen bij het aanvatten van een nieuwe studie.

L&W

Het is dus zeker niet zo dat alleen belang gehecht werd aan het kwantitatieve aspekt van het rationalisatieplan. Uiteindelijk moest de kwantitatieve rationalisatie een *aanleiding* zijn om een werkelijke herdenking en herbronning van de opleidingen mogelijk te maken: wat is er nodig om goede ingenieurs, juristen of germanisten op te leiden? De twee gaan hand in hand. Zonder een aantal kwantitatieve streefdoelen dreigt elke hervorming te verzanden in vage intenties en al even halfslachtige oplossingen. Een kwantitatieve rationalisatie als middel van een kwalitatieve herwaardering dus. In het plan dat op Akademische Raad werd goedgekeurd, stonden dan ook een aantal duidelijke streefdoelen vermeld. Er werd een maksimum van tien vakken of eksamens per studiejaar vooropgezet. Bovendien moest over de ganse universiteit het aantal kontakturen met vijfentwintig procent verminderd worden.

Gaat Loko scheef? Ondanks deze (duidelijk geposeerde) werkfoto, hokt men hier al drie maanden samen.
(Foto Rob Stevens)

De steun van de studentenbeweging voor deze rationalisatie was *voorwaardelijk*. Het is bijvoorbeeld op aandringen van de studenten dat er een strikte timing aan het verloop van de hervorming verbonden is. Belangrijkst was echter dat de oude studenteneisen zouden verwezenlijkt worden: reduktie van de studiebelasting, een minder encyklopedisch opgevat onderwijs, een grondige kwalitatieve hervorming.

Nu de meeste programma's op de Akademische Raad van januari en februari besproken zijn, is het goed om die steun van de studentenbeweging te evalueren. Zoals je in Veto 21 kon lezen, is er uiteindelijk aan al die programma's niet zo heel veel veranderd. De norm van tien vakken en eksamens is slechts voor een klein aantal studierichtingen gehaald, namelijk daar waar men die al vakken reeds dicht benaderde. In een aantal fakulteiten heeft men deze norm steevast genegeerd en een ander streefcijfer vooropgesteld. Zo vond men in de fakulteit Letteren & Wijsbegeerte blijkbaar dat een reduktie tot twaalf vakken wel voldoende was.

Alibi

Van een vermindering van het aantal kontakturen met een kwart is ook al niet veel in huis gekomen. Een daling van tien procent lijkt zowat het maksimum te zijn. De proffen klagen steen en been over een te zware onderwijslast die op hun schouders zou rusten, maar als hen dan de mogelijkheid wordt geboden om die last iets te verlichten, houdt iedereen toch nog liever vast aan zijn eigen vakje en de eigen lesuren.

Is het nieuwe kwantitatieve kader nog te ruim, van een volledig herdachte invulling is ook niet altijd sprake. We kunnen ons niet van de indruk ontdoen dat men te veel aan boekhouden heeft gedaan en te weinig heeft gewerkt aan een doorlichting en herdenking van de opleidingen.

Als de doelstellingen van het plan Dillemans niet bereikt werden, kan dat niet aan de studentenvertegenwoordigers verweten worden. Steeds hebben zij op de oorspronkelijke objektieven gewezen. Aanvankelijk leken de rektor en het Bureau van de Akademische Raad (BAR) hen daarin volledig te steunen. In het begin verklaarde rektor Dillemans immers altijd dat aan die normen niet getornd kon worden en dat mogelijke precedenten niet als alibi mochten dienen om de koord dan maar te vieren. Maar van zodra de fakulteiten overgingen tot het omzetten van deze algemene politiek in konkrete voorstellen, werd de houding van het BAR soepeler. Het is dan ook niet verwonderlijk dat uiteindelijk slechts vier programmavoorstellen voor verbetering naar de fakulteiten teruggestuurd werden (LO en Motorische Revalidatie & Kinesiterapie, Wijsbegeerte, 2de kan Landbouw). Die verbeteringen werden (worden?) dan nog slechts gedeeltelijk doorgevoerd. Bij sommige programma's, waarvan iedereen in de Akademische Raad zeer goed wist dat ze totaal niet beantwoordden aan het plan, liet men de studenten de kastanjes uit het vuur halen, waarna er ook voorzichtige kritiek van het BAR volgde. Dillemans, de politikus?

Met het bovenstaande goed in het achterhoofd, zullen de studenten de uitvoering van het plan Dillemans kritisch blijven volgen. De nu doorgevoerde hervorming kan immers beschouwd worden als een eerste faze in het totale rationalisatieplan.

Bissers

De redukties die doorgevoerd zijn, zijn vaak enkel papieren operaties. Zo is een belangrijk deel te wijten aan samenvoegingen van bestaande vakken. Op die manier kunnen overlappingen weggewerkt worden. Het moet dan wel gaan om een échte inhoudelijke integratie. Blijkt echter dat heel wat vakken zijn samengevoegd door de titels van de kursussen te verbinden met het voegwoordje 'en' of dat er gewoon twee titularissen voor het nieuwe vak behouden zijn. Zoiets kan niet als een rationalisatie beschouwd worden. Toch kwamen dergelijke 'rationalisaties' regelmatig voor in de reeds goedgekeurde programmahervormingen. Protest van de studenten hiertegen werd steevast afgewimpeld door te verwijzen naar moeilijke personalia: de proffen in kwestie zouden nog niet onmiddellijk tot een vergelijk te brengen zijn, men zou enkel moeten wachten op een op rust stelling, na verloop van tijd zou alles wel in orde komen, enzovoort. Van studentenzijde werd gelukkig wel bekomen dat programma's waarin dergelijke truukjes schering en inslag zijn, na twee jaar opnieuw zouden worden geëvalueerd. In ieder geval kan niet toegestaan worden dat de regel één vak, één eksamen overtreden wordt.

Ook over de beperking van de studiedruk bestaat er geen duidelijkheid. Samen met de vermindering van het aantal kontakturen moest er immers meer ruimte komen voor zelfstudie of zelfwerkzaamheid. Op dit moment is het echter nog helemaal onduidelijk hoe die zelfstudie georganiseerd, laat staan begeleid moet worden. Het projekt 'zelfstudie' mag niet leiden tot een sluikse

verhoging van de studiedruk. Het is immers niet de bedoeling dat proffen leerstof die vroeger tijdens de les gezien werd, nu in de vorm van ekstra thuislektuur meegeven. Er zou bovendien best een opdracht gegeven worden aan de Dienst voor Universitair Onderwijs (DUO) om te onderzoeken wat de weerslag is van de zelfstudie op de studiedruk.

Zelfstudie moet de kreativiteit van de student verhogen. Dat betekent niet dat die student dan maar aan zijn lot moet overgelaten worden. Er moet dringend meer klaarheid komen over de beloofde verbetering van de studiebegeleiding.

Een aantal van de nu goedgekeurde programma's zullen reeds volgend akademiejaar ingevoerd worden. Dit schept een aantal overgangsproblemen. Er moet over gewaakt worden dat bissers hiervan niet het slachtoffer zouden worden. Hiervoor moeten dringend richtlijnen opgesteld worden.

Zelf

Het werk is dus nog niet af. Zeker voor de Permanente Onderwijskommissies (POK's) is er nog een belangrijke taak weggelegd. Zij moeten hun taak als *permanente* kommissies opnemen om de verdere uitvoering van de rationalisatie te volgen en te evalueren. De studentenvertegenwoordigers moeten daar blijven waarschuwen voor verkeerde toepassingen van het plan Dillemans: geen vakken met twee titularissen of twee eksamens, een werkelijk inhoudelijke integratie van samengevoegde vakken, geen verdere stijging van de studiedruk, nieuwe onderwijsvormen die de kreativiteit en zelfwerkzaamheid van de student verhogen maar hem niet aan zijn lot overlaten.

Piet Schreurs

Na dit té dolle, superdikke, maar ook erg uitputtende nummer van 16 bladzijden, houden wij er even mee op. Althans, dat zouden we willen. Maar wie gaat ons dan vervangen, volgende week?

Solliciteer voor een gratis proefrit en maak Veto van heel dichtbij mee. Veel moet je er alvast niet voor kunnen. Bij ons komt iedereen aan de bak.

Schrijvers, layouters, zetters, fotografen of agenda-opstellers, één adres: 's Meiersstraat 5.

Partijtucht boven alles

Agalev nekt tijdschrift 'De Groenen'

Veto is steeds erg benieuwd als andere bladen in hun persvrijheid beknot worden. Binnen Agalev is dat momenteel blijkbaar het geval. 'De Groenen', het onafhankelijke blad van de Groene Beweging, is door de stuurgroep van Agalev *de facto* opgedoekt: De Groenen krijgt alleszins geen subsidies meer. Op de Veto-redaktie belandde hierover een interne Agalev-nota van hoofdredakteur Raf Willems. Ongeveer tegelijk kregen wij echter het eerste eksemplaar van EcoGroen, "maandblad van de ecologische stroming", voortzetting van de Groenen" (zie kader 'EcoGroen'). Als Willems gelijk heeft (wij waren niet meer in staat om kontakt op te nemen met de andere betrokkenen) is dit een bijzonder stinkend potje, een wanstaltig staaltje van absolute partikratie.

Raf Willems, hoofdredakteur van De Groenen, schreef op 31 januari 1990 zijn "Veel te lange zeer verontwaardigde open brief van een onbeduidend joernalist aan een populair politikus. Kreten en gefluister van Raf Willems aan Paul Staes". In een soms emotioneel schrijfsel van maar liefst 13 pagina's haalt Willems ongewoon zwaar uit naar de stuurgroep van Agalev, en Europarlementslid Paul Staes (om de zeven regels 'Pol' genoemd) in het bijzonder. De nota werd binnen Agalev verspreid tot het nivo van de arrondissementskommissarissen.

Stankwolk

Ooit schreef Willems in De Groenen "'Paul Staes stuurt weer de groene lijst... Staes, ratelend, vol vuurkracht, scherpe uitlatingen overladen met de nodige krachttermen, een emotioneel vat dat ten strijde trekt tegen het onrecht in de wereld." Vandaag is van die oude adoratie niet veel meer te merken: "In het hele 'debat' rond De Groenen beleefde ik namelijk het ongenoegen je langs je minder fraaie zijde te mogen bekijken. En aangenaam zag die er niet uit, Pol, met de beste wil van de wereld niet. (...) Ik deel je mee dat ik het vertik nog langer te vertoeven in het web van onoverzichtelijke intriges dat sommigen vanuit de partij, de beweging en de raad van beheer rond het tijdschrift De Groenen hebben gespannen om hun slag thuis te halen. (...) Ik kan dit t.a.v. geestesgenoten absoluut geen groene omgangsvormen noemen. Ik ervaar wat gebeurd is als een slag onder de gordel en schilder dan ook een zeer somber beeld van de situatie."

Die laatste uitspraak van Willems klopt maar al te goed. Willems is woedend op de scheve toestanden binnen Agalev, die op het eerste gezicht reeds bijzonder lang aanslepen: "Na twee jaar van vermoedens en bedenkingen, die ik niet hard kon maken, mogen we het nu wel zeggen, Pol." Dat hiervan toch iets waar moet zijn, kunnen wij persoonlijk getuigen. Vroeger werd 'De Groenen' immers gezet bij Alfaset, de zetterij die nauw met Veto samenhangt. Zo maakten wij het in 1987 of 1988 mee dat medewerker Patrick Florizoone, achter de rug van hoofdredakteur Raf Willems, een hele ekstra-katern liet klaarstomen. Waarna vanzelfsprekend een geweldige ruzie ontstond, en Florizoone de buitenwacht kreeg. Pikant detail: de naam Patrick Florizoone zal de laatste maanden 'plots' terug opduiken bij 'De Groenen'.

Wat is er gebeurd? Op de stuurgroep van Agalev van 14 oktober 1989 werd unaniem gesteld dat de Groenen verder zou mogen blijven bestaan, maar dat evenwel de nodige inspanningen zouden moeten gedaan worden om de koers te bevorderen. Op 13 januari 1990 besliste diezelfde stuurgroep plots dat De Groenen moesten stoppen, en dat men zou starten met een 'Open Partijblad'. Willems is hierover ziedend: "Voor de beslissing inzake De Groenen van 13/1/1990 heb ik dan ook maar één woord, Pol: manipulatie. Achterbaks gesjoemel! Rondom de hele affaire hangt niet alleen een onfris geurtje maar een enorme stankwolk".

Boykot

De redenen hiervoor zijn van dezelfde aard van wat we doorgaans bij andere 'traditonele' partijen aantreffen: in Agalev lijken verschillende frakties en strekkingen elkaar te bekonkurreren. Zo zou Paul Staes, het populaire Europarlementslid, veel meer gelden willen voor zijn eigen werking. Dat hiervoor anderen moeten sneuvelen, is Staes' zorg niet. Volgens Willems tenminste, die dit als één van de voornaamste drijfveren aanhaalt voor het mislukken van De Groenen: "Als de Europese werking geen bijkomende middelen ontvangt, zien we ons genoodzaakt aan de kiezer te verduidelijken dat Agalev ons slechts toestond rond bepaalde aspekten te werken. Nou moe! Ruikt dit niet een beetje naar chantage, Pol?"

Willems verduidelijkt dat De Groenen door de entourage van Staes gewoon geboykot werd, dat naijver schering en inslag waren. Zo heeft hij het over de "beide uitvoerders van jouw achterban." Willems heeft het dan over een lid van de stuurgroep (met andere woorden: een belangrijk lid van Agalev) die "in zijn provincie een goedmenende vrijwilligster formeel verbood om via het Agalevprovinciehuis promotie te voeren voor De Groenen." En zeer eksplicit: "Uiteindelijk schrapte men mijn voltijdse betrekking op een erg twijfelachtige wijze uit de begroting ten voordele van uw diensten, Pol."

Er is echter nog een andere, diepere reden. De Groenen waren voor sommige mensen binnen Agalev te onafhankelijk. In eerste instantie was dat de kring rond pater Luk Versteylen, de *beweging* Anders Gaan Leven. Latente wrijvingen, die ons een goed jaar geleden mondeling bevestigd werden door Raf Willems (toen hij zetwerk op Alfaset korrigeerde), werden steeds uit die hoek gestimuleerd. Uiteindelijk gingen De Groenen ertoe over om Versteylen in ieder nummer zijn tekst te laten schrijven: een kwestie om de tegenstand op die manier aan zich te binden.

Dat is waarschijnlijk nog niet genoeg geweest. Er heeft zich een soort van 'monsterverbond' voorgedaan: de ontevreden kliek achter Versteylen klit samen met Paul Staes. Het politieke boegbeeld van die eerste groep is volksvertegenwoordiger Wilfried Van Durme, met Versteylen aan de basis van de Groene Beweging, en vroeger – voor Raf Willems – verantwoordelijke voor De Groenen: "Het is een publiek geheim dat de groep rond Wilfried Van Durme zich niet gelukkig voelde met de huidige De Groenen. Eigenlijk wilde men De Groenen terug in handen. Zoals vroeger. Europa zocht nieuwe fondsen voor haar werking. Ondermeer een bijkomende halftijdse betrekking. Een vrijwilligster van Europa, tevens lid van de raad van beheer van De Groenen, was hiervoor het bindmiddel." De beschuldiging van Willems aan Van Durme lijkt vandaag trouwens door de feiten bekrachtigd te worden. (zie kader 'EcoGroen')

Tenslotte willen we nog een andere, meer fundamentele opmerking van Raf Willems noteren: "Agalev betoont in dit dossier geen moer interesse voor de basisdemokratie, persvrijheid, arbeidsverhoudingen en menselijke relaties". En elders "Agalev treedt met deze beslissing t.a.v. De Groenen in de sporen van de SP met De Morgen en de KP met De Rode Vaan. Ook de groenen wensen greep en kontrole over de pers..."

Walter Pauli

ECOGROEN

Vrijdag viel EcoGroen bij Veto in de bus, "Maandblad van de Ecologische Stroming. Voortzetting van De Groenen/Nieuwe Reeks". De nota indachtig van Raf Willens, de (inmiddels ex-) hoofdredakteur van De Groenen, kunnen wij niet anders dan bij het eerste eksemplaar van EcoGroen toch enkele bedenkingen maken.

Technisch gezien verschilt EcoGroen behalve de naam, in *niets* van de oude De Groenen. Alleen, de redaktie blijft volledig anoniem. Hoewel het voorwoord (ironisch genoeg over 'bewegingsvrijheid) met 'De redaktie' is ondertekend, zien we verder geen enkele naam van redaktieleden. Is er trouwens wel een redaktie? Het is alleszins niet de oude redaktie van De Groenen, zoveel is duidelijk. Niemand van dat team heeft een artikel geschreven, en voor zover wij konden vernemen zijn zij pas van het bestaan van EcoGroen ingelicht op hetzelfde moment als wij. Met andere woorden: zij hebben EcoGroen gewoon in de bus gekregen, en moesten zo maar weten dat het met De Groenen écht definitief gedaan was.

De enige 'officiële' funktie die nog in het blad vermeld staat, is die van verantwoordelijke uitgever. Die wordt waargenomen door niemand minder dan volksvertegenwoordiger Wilfried Van Durme, een evolutie die Raf Willems anderhalve maand eerder al voorspeld had (zie artikel). Dat Van Durme het nieuwe EcoGroen stevig in zijn greep heeft, blijkt uit de lijst van de auteurs van de verschillende artikels. Zo worden vier artikels geschreven door Patrick Florizoone, iemand uit de omgeving van Van Durme die destijds de Groenen diende te verlaten na een konflikt met Willems (zie artikel). Luk Versteylen, goeroe van de Groene Beweging en vriend van Van Durme, is verantwoordelijk voor een artikel van vier pagina's. Een andere medewerker, Christiaan Kesteloot, is afkomstig uit het arrondissement Gent-Eeklo, de thuisbasis van – weer eens – Wilfried Van Durme. Enkele initialen kunnen wij niet thuisbrengen: iedere vorm van kolofon of opsomming van auteurs ontbreekt. Misschien dat de initialen 'VD' voor 'Van Durme' staan?

Wat Agalev met de redaktie van De Groenen voorheeft, begint ook stilaan duidelijk te worden. Raf Willems zou hoofdredakteur worden van het 'Open Partijblad' Bladgroen. Wat de rest van de redaktie doet, staat nog niet helemaal vast. Zeker is dat Willems tenminste een gedeelte van hen gekontakteerd heeft om aan het nieuwe Bladgroen mee te doen. Bladgroen werkt echter uitdrukkelijk *binnen* de partij Agalev, in tegenstelling tot het oude De Groenen. Dat was een onafhankelijk blad, in de tijd voor de putsch. (WP)

ARS MUSICA

Afgelopen zaterdag ging in Brussel *Ars Musica*, 'de lente van de hedendaagse muziek', van start. Deze 'new gesture in virtuosity and music' is de tweede editie van een muziekfestival dat van 9 tot 31 maart meer dan vijftig koncerten en manifestaties brengt, van Bolchoi tot Stockhausen, van Berio tot Scodanibbio.

Ars Musica ontstond onder impuls van de Franstalige Gemeenschap. Ondertussen is er wel veel respons gekomen van de Vlamingen. Er wordt nu medewerking verleend door onder andere het Festival van Vlaanderen, de Koninklijke Vlaamse Opera en Jeugd en Muziek. Als objektief wil men zich "op een kwalitatief hoogstaand niveau situeren en een brede waaier aan stromingen en personaliteiten voorstellen, waardoor het mogelijk wordt convergenties, krachtlijnen en... voorkeuren af te leiden." Het ziet er dus niet naar uit dat Ars Musica zich wil profileren als een eigenzinnig programmator van hedendaagse muziek. Veeleer wordt er kwistig in het rond gestrooid met termen als 'plezier', 'emotie verschaffen', 'persoonlijke keuzes en subjectiviteit beleven'. Voor elk wat wils, is min of meer het devies van het programma: jongere en oudere kunstenaars, nieuw en 'klassiek' werk, grote en kleine gezelschappen, koncerten en volksliederen.

Ars Musica benadrukt graag zijn 'Europese' karakter. Komponisten en vertolkers komen afgezakt uit de Sovjetunie, Skandinavië, Italië, Nederland enzovoort. Zes werken van jonge Belgische komponisten zijn kreaties in de opdracht van de Franstalige Gemeenschap.

In de marge van het festival loopt nog een tentoonstelling in een Art Deco-gebouw. De deelnemende kunstenaars wordt er gevraagd iets te doen met de 'vitrines' van het gebouw. Voorts zijn er nog een 'Peinture de chambre' en een videoprojekt. (JR)

Voor inlichtingen en tickets kan je terecht bij Ars Musica, Eugène Flageyplein 18, 1050 Brussel, 02/647.16.52.

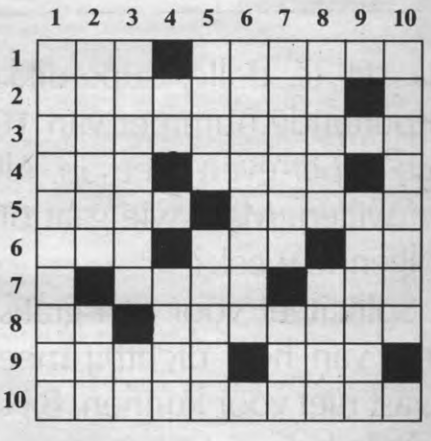

Horizontaal – 1. Meisjesnaam – demonstratie in het schermen 2. Vlaams laat-romantisch komponist en organist 3. Met betrekking tot Erasmus 4. Omgekeerde van bom – vuur, aandrift 5. Uniek – slingerplant 6. Spoedig – dof, niet glimmend – argon 7. Lichaamsdeel – plechtige belofte 8. Muzieknoot – duurzamer maken van visnetten en zeilen 9. Uitspringend gedeelte aan een gevel – houding 10. Bepaalde platvissen.

Vertikaal – 1. Astronomische tabellen 2. Italiaanse stad – munteenheid 3. Kenner van de Arabische taal en literatuur 4. Boom – elektriciteitsmaatschappij 5. Zoogmoeder – legt een boot vast 6. Opvallend 7. Neemt iets te eten weg – voorzetsel 8. Lichaamshouding bij yoga-oefeningen – uniek 9. Kome dichterbij 10. Getuigen.

Op de drempel

De groeipijnen van de Roze Drempel

"De maatschappelijke houding tov homoseksualiteit is de laatste jaren zeker niet toegenomen. Dat wordt ook weerspiegeld door de houding van de KUL." *(foto Rob Stevens)*

Het Leuvense Homo- en Lesbiennecentrum *De Roze Drempel* bestaat dit akademiejaar twintig jaar. Of ten minste, men viert de twintigste verjaardag van wat men noemt de georganiseerde aanwezigheid van homoseksuelen in Leuven. In 1969 ontstond immers de Leuvense Studentenwerkgroep Homofilie, die pas later De Roze Drempel zou worden. Die verjaardag is natuurlijk niet alleen reden om te feesten, maar ook aanleiding tot een evaluatie van twee decennia werking rond emancipatie en integratie van homoseksuelen in de hetero-maatschappij. De Happening Twintig Jaar Roze Drempel vorige vrijdag vormde dan ook het kader voor de voorstelling van het boek *Op de Drempel*, een uitgave in eigen beheer van De Roze Drempel.

'Op de Drempel' is niet alleen een terugblik op de geschiedenis van de homobeweging in het Leuvense. In een eerste deel: '1969 - 1989, 20 jaar homo's en lesbiennes in Leuven, een korte geschiedenis', wordt het groeiproces – en de groeipijnen – van de Roze Drempel belicht. Een tweede deel: '1990, een stand van zaken', biedt aan de hand van een aantal bijdragen en interviews een zicht op de aktuele topics in de homobeweging.

'De Geschiedenis van de "Leuvense Studenten Werkgroep Homofilie" en de "Roze Drempel"' van Jeroen Walterus is een interessante kennismaking met de historiek van het Leuvense centrum, maar ook van de Belgische en Vlaamse homobeweging in het algemeen. De evolutie die de LSWH en de Roze Drempel doorliepen, mag immers model staan voor de ontwikkeling van de homo-emancipatiebeweging in ons land gedurende de laatste twintig jaar. De Roze Drempel heeft trouwens die ontwikkeling vaak in aanzienlijke mate mee bepaald, of zelfs mee de aanzet gegeven tot het ontstaan van een Vlaamse homobeweging.

Woelig

De Leuvense Studenten Werkgroep Homofilie was namelijk één van de eerste organisaties die zich openlijk met de problematiek van de homoseksualiteit ging bezighouden. En het is geen toeval dat die emancipatiebeweging hier in Leuven op gang kwam. Het woelige klimaat van het einde van de jaren zestig, dat zich in Leuven ondermeer manifesteerde in de strijd voor 'Leuven Vlaams', was de groeibodem voor diverse organisaties die streefden naar demokratisering en emancipatie van minderheidsgroepen in een nieuwe maatschappij. Het was ook in die tijd dat heel wat taboe's van de burgermaatschappij doorprikt werden. Tema's als seksualiteit werden bespreekbaar, ook aan de KUL, en met name via de Universitaire Parochie die duidelijk door de nieuwe tijdsgeest was aangestoken. Het was dan ook onder de vleugels van die UP dat in Leuven de eerste teach-in rond homoseksualiteit werd georganiseerd. Dat debat vond plaats op 29 oktober 1969, datum die sindsdien geldt als stichtingsdatum van de LSWH.

Hieruit konkluderen dat de Akademische Overheid en de Inrichtende Macht van de KUL – het episkopaat – onverdeeld gelukkig waren met het opstarten van een werkgroep rond homoseksualiteit, is natuurlijk sterk overdreven. In het heersende klimaat van relatieve tolerantie was het echter niet langer mogelijk het tema dood te zwijgen. In latere jaren, vooral in de jaren tachtig, heeft men trouwens niet zelden geprobeerd de klok terug te draaien en homoseksualiteit terug in het verdomhoekje te drukken.

Sinds 1969 bouwde de LSWH een gedegen werking uit die vooral rond drie pijlers was opgebouwd: onthaal, groepswerking en maatschappijgerichte aktiviteiten. Die tema's blijven eigenlijk onveranderd doorheen het bestaan van de LSWH en, sinds 1981, de Roze Drempel. Alleen de klemtoon wilde wel eens verschuiven. Men kan stellen dat er in de jaren zeventig en tachtig een pendelbeweging heeft bestaan tussen een meer onthaalgerichte, persoonlijke werking, en een meer aktiegerichte werking. Met de oprichting van de nieuwe vzw Homo- en Lesbiennecentrum De Roze Drempel in 1986, werd er afstand gedaan van een imago dat te sterk geassocieerd werd met links-radikale groeperingen. De Roze Drempel wil in eerste instantie een pluralistische organisatie zijn die instaat voor de opvang van het individu, en ijvert voor de integratie van de homoseksueel in de maatschappij. Bovendien rekent De Roze Drempel het tot haar taak te werken rond de emancipatie van de homoseksueel, door het bestrijden van vooroordelen en diskriminatie.

Schrabbel

En die strijd tegen diskriminatie en voor emancipatie is nog lang niet gestreden. De maatschappelijke tolerantie ten opzichte van homoseksualiteit is de laatste jaren zeker niet toegenomen. Dat wordt ook weerspiegeld door de houding van de KUL ten aanzien van de homobeweging. De jaren tachtig brachten een ander tijdsklimaat met zich mee. Walterus maakt een onderscheid tussen "de meer progressieve De Somer-periode" en de huidige Akademische Overheid, waarmee het centrum het al vaker aan de stok kreeg. Waar De Roze Drempel in 1985 nog mocht deelnemen aan de 'Veertiendaagse rond Seksualiteit' van de KUL, werd de vereniging daar in 1987, onder druk van een aantal konservatieve fakulteiten, van uitgesloten. Het sukses van de eigen Veertiendaagse die de Roze Drempel dan maar organiseerde, deed de KUL in 1989 dan toch van mening veranderen. Grote problemen waren er ook met de KUL en met de stad Leuven toen de Roze Drempel in 1987 op zoek ging naar een geschikt kafee voor haar aktiviteiten. Het was pas na heel wat gekrakeel en politieke touwtrekkerij, dat men tenslotte een onderdak vond in Jeugdhuis de Schrabbel. Daarvoor waren de studenten van Katechetika die hun kringkafee – toen nog Peekaa – ter beschikking wilden stellen, door de fakulteit zwaar onder druk gezet om van hun voornemen af te zien.

Het historisch deel van deze feestbundel is in eerste instantie een kennismaking met de Roze Drempel, en de Vlaamse homobeweging. De wetenschappelijke pretenties van het boekje zijn dan ook beperkt. Men beschikte over te weinig bronnen en getuigenissen uit de beginperiode van de LSWH, en het werk is dan ook eerder een eerste aanzet en een oproep aan mensen die over meer bronnenmateriaal zouden beschikken, om dat ter beschikking te stellen. Het tweede deel, met bijdragen als 'Homoseksualiteit als apart moreel probleem', 'Naar een antidiskriminatiewet voor homo's en lesbiennes', 'Van wetenschappelijk onderzoek over homoseksualiteit tot homo-en lesbische studies' en andere, biedt alleszins een noodzakelijke aanvulling voor wie iets meer wil weten over aktuele diskussiepunten in, en strijdpunten van de homobeweging. Maar daar heeft u natuurlijk niks mee te maken.

Stef Wauters

'Op de Drempel' is een uitgave van De Roze Drempel vzw, en is te verkrijgen op de Roze Drempel, Amerikalaan 3, Leuven. Het boek telt 121 pagina's en kost 250 frank.

HERNIEUW
UW ABONNEMENT.
'T DE MOEITE WAARD

Wat hebben studenten, professoren en assistenten met elkaar gemeen ?

Ze kunnen allemaal in het **Apple Education Center** terecht om hun Macintosh aan een fikse korting te kopen.

Het Education Center is een hard- en softwarehuis dat de onderwijs- en onderzoekswereld van Macintosh-apparatuur, programmatuur, informatie, opleiding en ondersteuning wil voorzien. En dat aan erg vriendelijke prijzen.

Spring es binnen :
Apple Education Center Leuven
Naamsesteenweg 9
3045 Blanden
Tel : 290.390

advertentie

Ook op het Sportkot wordt gedanst

"Zonder dans valt aan gymnastiek niet te beginnen"

Het Instituut voor Lichamelijke Opleiding (ILO) was in de jaren zeventig nog een bastion van mannelijkheid waar werd gevoetbald, gebasket, geturnd. Sinds de komst van de eerste meisjes op het sportkot, nu een tiental jaren geleden, is daar heel wat verandering in gekomen. Eén daarvan is de uitbouw van een Departement Dans, toen door velen met een scheef oog bekeken, nu de normaalste zaak van de wereld. Het 'gezicht' van dat departement is Jac Delsing. Hij studeerde aan het ILO, specialiseerde zich daarna in dans in Keulen, Parijs en Londen. "Ik ga ieder jaar ook voor een maand naar New York, nu voor de twaalfde keer. Daar heb ik klassieke, moderne en jazzdans gevolgd. Ik probeer dan meteen op de hoogte te blijven van de evoluties."

De eerste jaren waren uiteraard moeilijk. Tekenend voor de positieve evolutie is wel, dat Irene Wuyts nu al voor het derde jaar als assistent dans aan het ILO verbonden is. Zij bereidt een doktoraat voor over ritmische waarneming van het overzetten van beweging naar muziek toe, en neemt een deel van de lessen voor haar rekening.

Ook het aantal uren dat aan dans wordt besteedt, illustreert die evolutie. Helemaal in het begin dansten enkel de meisjes, twee uur per week. Twee later vervoegden de jongens hen. Nu is dans een verplicht vak in eerste en twee kan LO, en krijgen ze daar sportief-ritmische gymnastiek, nauw met dans verwant. In dat tweede jaar volgt iedereen een uur teorie, hoofdzakelijk geschiedenis van de moderne dans. In de licenties is er, naast de verplichte didaktische oefeningen dans én een praktijkuur, én een aantal stages in het laatste jaar, een *optie* dans. Voor wie wat meer wil. Die mensen krijgen nog seminarie en ekstra praktijk.

Delsing: «Vroeger vonden de jongens het niet normaal dat ze dans kregen. Nu wordt het als vanzelfsprekend beschouwd. Studenten vinden het een enorme verrijking. Het optievak Dans in de licenties behoort tot die vakken die het meeste studenten hebben. En er zijn heel wat mensen die zich na hun studies hier specialiseren.»

«Je hoort buitenstaanders soms zeggen dat het departement Dans hier niet gekend is, maar dat is niet waar. In het milieu van de Lichamelijke Opleiding kent men ons goed genoeg. In de wereld van de dans iets minder, dat geef ik toe. Maar wij hebben ook moeten ervaren, dat dat twee totaal verschillende werelden zijn. Zo is het erg moeilijk om kontakt te krijgen met het Stedelijk Instituut in Antwerpen. De verschillende dansinstellingen zouden tot een samenwerking moeten komen. In Antwerpen hebben ze veel ervaring met het bijbrengen van danstechniek. Op het wetenschappelijke vlak, kwa onderzoek, zou hier veel kunnen gebeuren. Op het gebied van verschillende vormen van lenigheid en ritmische vorming zijn hier testen uitgevoerd. Maar ik heb het gevoel dat die mensen in Antwerpen zich enigszins bedreigd voelen. Ze zeggen dat LO-licentiaten niet bekwaam zijn om dansonderricht te geven.»

Veto: *Toch is dans hier tot een volwaardige richting uitgegroeid. De aanleiding was de komst van de meisjes, maar het heeft toch ook te maken met een evolutie in visies op beweging.*

Delsing: «Ja, vroeger was gymnastiek een louter funktioneel bewegen, nogal 'hygiënisch' op de welstand van het lichaam gericht. Nu wordt de bewegingsopvoeding sterk door de dans geïnspireerd. Dans gaat veel dieper dan de traditionele gymnastiek, laat het kreatieve element veel meer aan bod komen. Gymnastiek is nu veel sterker gericht op de ontwikkeling van de hele persoonlijkheid. Daarom hechten wij veel belang aan het artistieke van de dans, vooral in het optievak. We proberen het emotionele naar voren te schuiven.»

Veto: *In een beperkt aantal uren kunnen uiteraard niet alle vormen van dans aan bod komen. Wat is essentieel voor jullie?*

Delsing: «De klassieke dans, het ballet, is de basis van gelijk welke vorm van beweging. Als de studenten hier de vakken doorlopen hebben, hebben zij een inzicht in de basistechnieken daarvan. Ik denk dat er aan gymnastiek niet te beginnen valt, zonder enig inzicht in de principes van de klassieke dans. Kijk naar de hedendaagse jazzdans: die is eigenlijk niet meer dan een klassieke dans waar andere, meer hedendaagse, zoals funky en isolatiebewegingen, aan worden toegevoegd. Dat is gebeurd op basis van de elektronische muziek, die een nieuwe klankwereld met zich meegebracht heeft, en ook andere bewegingsvormen heeft doen ontstaan. Maar zoals nu in Amerika de jazzdans en de moderne dans gedanst worden, is dat toch op basis van een degelijke klassieke scholing.»

Veto: *Komen die nieuwere stromingen, zoals moderne en postmoderne dans, hier dan niet aan bod?*

Delsing: «Onze basisvakken zijn klassieke dans en jazzdans. Af en toe nodigen wij wel mensen uit om andere facetten te komen geven. Onlangs hadden wij hier bijvoorbeeld Wilfried Jooris, die leraar is aan de muziekschool in Leuven, en ook in Parnas, het Instituut voor LO en Kineseterapie in Dilbeek. Hij geeft daar muziek gericht naar bewegingsopvoeding.»

Delsing: «Als je danstechnisch vergelijkt wat de dansers twintig jaar geleden konden, en wat ze vandaag presteren, dan zie je dat ze veel vaardiger zijn geworden. Het postmoderne heeft een tijdlang enorm veel bijval gehad. Dat lijkt mij nu wat verminderd. Wat is blijven bovendrijven, zijn die groepen waar de dansers kwalitatief zeer hoog skoren en waar de ideeën van het postmoderne funktioneel worden geïntegreerd. Want al te vaak is er ontgoochelend werk afgeleverd. De Keersmaeker en Vandekeybus maken prachtige dingen, maar ik heb al veel groepen gezien, die dingen doen die *niets* meer met dans te maken hebben.»

Veto: *Waarmee dan wel?*

Delsing: «Dat zou je aan die mensen moeten vragen. Als men in een ruimte ergens een grote *plastiek* uitspreidt, en daar zit iemand onder en die gaat daar een kwartier lang op en neer en je ziet dat bewegen – ja, dat kan ik geen dans meer noemen.»

Veto: *U bedoelt dat de filosofie die achter de dans steekt, niet meer via de dans tot uiting komt. De ideeën zijn vaak pakpapier waar niets inzit.*

Delsing: «Dat bedoel ik precies. Men draaft heel ver met allerhande filosofieën. Dat is knap, maar de inhoud moet door de dans naar buiten worden gebracht. Als dat niet gebeurt, gaat de hele zaak hopeloos de mist in. Een koreograaf kan alles bedenken wat hij wil, maar dans moet in de eerste plaats worden gebracht door mensen die *kunnen* dansen. En voor je dat kan, moet er heel wat gebeuren. De beweging krijgt pas kwaliteit, waar iemand inzicht heeft in wat ruimtelijkheid is. Daarnaast leert men door het kontrast van spanning en ontspanning wat bewegingsdynamiek is. Wij proberen dat onze mensen hier een beetje mee te geven, maar eenvoudig is dat niet.»

Veto: *Vorig jaar maakte Karlon Fonteyn voor het Klapstuk een koreografie met amateurs.*

Delsing: «Ik heb die voorstelling niet gezien, maar ik vind niet dat men een goeie techniek *moet* hebben, om iets te brengen dat *ekspressief* is. Maar het is zeker zo dat je niet met dans bezig kunt zijn, en uit onkunde zeggen: dansers hoeven geen techniek te hebben.»

Veto: *Jullie brengen de mensen dus in de eerste plaats techniek bij. Hoe ga je praktisch te werk bij beginnelingen?*

Delsing: «Wij werken altijd met groepen van maksimum twintig mensen. Wat dan op het programma staat, is een beetje afhankelijk van de mensen in die groep. Sommigen hebben danservaring, zes tot tien jaar klassiek ballet soms. Als dat op een behoorlijke basis gebeurd is, want in dans wordt er vaak zonder degelijk inzicht, en met weinig inhoud gewerkt, dan hebben die mensen al een behoorlijke technische bagage. Uiteraard ga je dan anders te werk, dan wanneer je studenten hebt die omwille van een andere sportervaring in het ILO aanbeland zijn.»

«Eigenlijk zou je de groepen zo moeten kunnen verdelen, dat mensen met ervaring worden samengeplaatst, en dat de beginnelingen in een andere groep zitten. Maar die groepen worden georganiseerd naargelang het lessenrooster. Voor elke sport heb je dezelfde groepen. Je hebt dan het probleem dat de studenten niet op hetzelfde nivo staan, maar dat is voor alle sporten zo. Er komen hier ook mensen die nog nooit een basketbal gezien hebben, terwijl anderen in eerste afdeling basket spelen. Toch proberen we aan de basis iedereen alles te leren. De mensen die meer ervaring hebben, krijgen dan andere opdrachten, anders vervelen ze zich. En we vangen ze dan op in het optievak. Daar wordt het nivo zowel inhoudelijk als danstechnisch hoog opgevoerd.»

«Mensen die geen enkele ervaring hebben, leren de eerste weken naar muziek luisteren. Daarin moeten ze een bepaalde ordening herkennen: wat is een maat, een tempo, een melodie? Met eenvoudige patronen leren we hen dan beweging naar muziek om te zetten.»

Veto: *Een opleiding, bijvoorbeeld die van kinderen die tien jaar dansles volgen, moet niet alleen kwalitatief, maar ook kwantitatief op nivo zijn. Kun je in uren uitdrukken hoeveel iemand moet dansen voor hij de basisprincipes onder de knie heeft?*

Delsing: «Voor elke sport is het min of meer zo dat je, als je boven de middelmaat wil uitstijgen, minimum drie keer per week telkens twee uur moet trainen. Als je dat volhoudt, kun je na een aantal jaren resultaten zien. Dat betekent meteen dat wat ze hier krijgen, eigenlijk niet volstaat.»

«Via kredieturen worden de studenten dan ook gestimuleerd om buiten het Instituut lessen te volgen, in dansvormen die wij hier niet kunnen aanbieden. Ik geef op vrijdagavond een kursus, waar de meeste mensen van het optievak naar toe komen. Op die manier, als je alles bij mekaar telt, komen de studenten wel aan een respektabel aantal uren.»

Delsing: «Ik denk dat wij zeker geen achterstand hebben tegenover het buitenland, integendeel. We worden regelmatig gevraagd om daar te gaan tonen hoe we werken. Volgend jaar zal er bijvoorbeeld een uitwisseling zijn met Denemarken. Een groep lesgevers wil een week naar hier komen om te kijken hoe wij met de studenten werken. Wij gaan dan achteraf naar daar.»

Veto: *We hebben het de hele tijd over studenten in dans gehad. Kunnen jongeren die geen specifieke opleiding volgen, tegenwoordig nog dansen?*

Delsing: «Jaja, die kunnen heel zeker dansen. Daar twijfel ik niet aan.»

Johan Reyniers

Onder een groot laken een kwartier lang op en neer bewegen, dat noem ik geen dans meer, (foto Rob Stevens)

FORSYTHE

Als alles naar wens van het Klapstuk was verlopen, had u begin oktober in Leuven de monsterproduktie van William Forsythe, *Impressing the Czar*, kunnen bijwonen. Daarvoor was een grote zaal en dito podium nodig, en alleen het ILO had die. De universitaire overheid lag dwars omwille van de financiële risiko's, het sportkot had organisatorische bezwaren.

Delsing: «Ik vind het jammer, dat die voorstelling niet naar Leuven is gekomen. Bruno Verbergt is er hier met ons over komen praten, maar toen was er al een negatief advies. Ik heb nog geprobeerd om het in orde te krijgen, ben naar Van Gerven *(de voorzitter van het ILO, nvdr)* geweest om te onderzoeken hoever het al stond, maar hij heeft mij onmiddellijk gezegd: *Het kan niet.* Maar je mag zeker niet denken dat Van Gerven er tegen was. Er is hier heel veel belangstelling voor wat het Klapstuk doet.»

Wuyts: «Dat Forsythe niet hier geraakt is, was een samenloop van omstandigheden. Die zaal wordt heel vaak gebruikt voor allerlei manifestaties, zoals debatten en het LISST. Telkens worden de lessenroosters van het ILO daarvoor helemaal overhoop gehaald. Op het moment dat het Klapstuk zou doorgaan, zat men echt aan de grens. De zaal was al voor vanalles uitbesteed, Forsythe kon er *echt* niet meer bij. Hij had het hele gebouw nodig, zeker voor twee weken, want er moest ook nog gerepeteerd worden.» (JR)

STUDIO VOOR DANS

Het Leuvense internationale dansfestival *Klapstuk* (dat in oktober van vorig jaar zijn vierde editie kende) konstateerde in 1987 al dat de ervaring met dans 'een reservoir van kennis' is, het zou zonde zijn om ze enkel voor het festival te gebruiken. Daarom ontstonden er plannen voor een permanente *studio* voor hedendaagse dans. Jonge koreografen zouden er de kans krijgen om aan een projekt te werken, zonder dat daar absoluut een afgewerkte produktie uit zou moeten volgen. Het Klapstuk als *laboratorium* dus.

Daarvoor is uiteraard geld nodig. Bij sponsors kun je in dit geval moeilijk gaan aankloppen, want het resultaat van het proces komt niet naar buiten. Daarom wil men geld loskrijgen bij de overheid. Bruno Verbergt, direkteur van het Klapstuk, denkt aan iets dat hij een "omgekeerd beurssysteem" noemt. Hij inspireert zich daarvoor op het voorbeeld van Frankrijk. Daar kunnen koreografen bij het ministerie een beurs aanvragen om, bijvoorbeeld, in Amerika dans te gaan studeren. Verbergt draait het om: hij zou gerenommeerde buitenlandse koreografen ('artists in residence', bijvoorbeeld Steve Paxton) voor een periode naar Leuven halen om er te werken met jonge Belgische koreografen. Die zouden een beurs moeten krijgen van de Vlaamse Gemeenschap of het Festival van Vlaanderen. Het voorstel wordt "voorzichtig positief geëvalueerd".

Als lokatie koos het Klapstuk, erg toepasselijk, de Oidipoeszaal in het Arenberginstituut in de Naamsestraat, die ooit laboratorium was. Vorig jaar werd de zaal snel omgebouwd om plaats te bieden voor Alain Platel. Nu hebben vrijwilligers de zaal maandenlang verfraaid. De oude verflagen werden verwijderd, gaten moesten gestopt, er moest opnieuw geverfd en, bovenal, moest er een *dansvloer* komen, in zwevend, verend hout, of vinyl. Het platform waarop de dansvloer rust, 'zweeft' op de oude chemietafels die nog in de zaal stonden. Voor het dansen geeft dat een aangenaam effekt.

Geleidelijk aan wil men van de zaal een volwaardige studio maken, door douches en een kleedkamer in te richten, een piano te plaatsen, een video- en muziekinstallatie.

Afgelopen week werd de zaal voor het eerst gebruikt voor een projekt. Nadine Ganaze (die bij *Rosas* danst en zich aan een eerste eigen produktie waagt), hield er audities. Ganaze zal een maand in de studio werken. Dan toont zij in beperkte kring wat er van geworden is. Op basis daarvan wordt beslist of men al dan niet met haar verdergaat.

Voor de grote vakantie wordt Angelika Oei aangekondigd. Zij heeft solowerk gemaakt, en heeft nu zin om met een grotere groep te werken. Ook zij zal in Leuven audities houden en twee maanden werken. De dansers mag ze achteraf meenemen.

Met deze studio wil het Klapstuk aansluiten bij de rol die een universiteit moet spelen: durven en investeren, risiko's nemen. (JR)

Wim Vandekeybus vindt rituelen belangrijk

"Niet iedereen wringt zijn haar uit boven een strijkijzer"

Wim Vandekeybus is een Belgische koreograaf en één van de uitzonderingen die het geluk en het talent heeft gehad om reeds met zijn eerste produktie, *What the body does not remember*, de halve wereld rond te reizen. Vanzelfsprekend is dat niet: de eerste produktie van pakweg Anne Teresa de Keersmaeker bleef mooi in Vlaanderen. Vandekeybus begon te dansen in New York en ging dan naar Parijs. Deze week was hij in de Stadsschouwburg van ons dorp te gast met zijn tweede produktie, *Les porteuses de mauvaises nouvelles*. Een paar uur voor de voorstelling haalde Veto hem van de scène, waar de dansers zich in stille koncentratie zaten op te warmen. Een kort gesprek.

In de laatste produktie dansen mensen mee die nog niet te zien waren in het debuut van Vandekeybus. Selekteren doet hij meestal tijdens workshops en audities in verschillende landen, ondermeer Noorwegen, Spanje en Frankrijk.

Veto: *Je werkt blijkbaar bewust internationaal. Wil je een vast gezelschap opbouwen?*

Vandekeybus: «*Les Porteuses* is een produktie van Ultima Vez, het Wim Vandekeybusgezelschap, maar de bezetting kan veranderen voor een volgende produktie. Dansers worden geselekteerd in funktie van de produktie en een bepaalde idee. Nu werk ik met mensen van min of meer hetzelfde nivo, ook al komen ze uit verschillende richtingen, met of zonder dansopleiding. Het is niet zo dat we vanuit een gezelschap vertrekken om bijvoorbeeld zestien stukken te maken.»

Parijs

Vandekeybus: «In de keuze van de dansers zit reeds een koncept. Het is een kreatief proces waar ze ontzettend veel toe bijdragen. Het vertrekpunt en de manier van werken ligt echter wél bij mij. Er zijn dansers die nooit zouden gedaan hebben wat zij nu doen, als ik het hen niet had gezegd. Al werkend begrijpen ze beter en beter wat ik bedoel en krijgen ze de affiniteiten ervan onder de knie. Ik werp een idee naar hen toe, en zij werken erop, ze spelen het terug. Daaruit maak ik dan weer een selektie. De dansers moeten kunnen verdedigen wat ze doen. Iedereen vervult een gelijkwaardige rol.»

Veto: *Op de affiche van 'What the body does not remember' is een uitgestrekte arm afgebeeld. Met 'Les porteuses' is die arm er weer, maar er staat een meisje bij. Is de tweede produktie een vervolg op de eerste?*

Vandekeybus: «Bepaalde ideeën voor de tweede voorstelling zijn in de eerste ontstaan. Ik werk nu dingen uit die ik toen niet kon uitwerken. 'Les Porteuses' is meer afgerond, minder opgesplitst in fragmenten. De energie is herkenbaar in beide stukken, maar ze illustreert een ander tema. De arm van de eerste voorstelling was meer een bedwinging, een terechtwijzing. Nu is het een reiken naar. De hele laatste scène, die wij de *reaching* noemen, is gebaseerd op sprongen naar elkaar toe, waarbij een persoon telkens op het laatste moment verdwijnt. Het gaat nu meer om verlangen.»

«Beide stukken zijn ook versmeltbaar. Dat doe ik in *Le poids de la main*, dat recent in Parijs uitgekomen is met live-muziek. Het bevat elementen uit de twee stukken.»

Veto: *Moet het publiek een tema herkennen in je voorstelling?*

Vandekeybus: «Ik werk nooit met één tema, altijd met meerdere tema's die elkaar beïnvloeden. In het eerste stuk waren er zes gedeelten die een totaal verschillende strukturele enscenering hadden: de stenen, de handdoeken, het fouilleren, de koppels, de handen. In 'Les Porteuses' zijn de scenes meer met elkaar verweven. Het is een struktuur die naar een einde toewerkt. De tema's zijn moeilijk te limiteren. Je zou het bijna kunnen vergelijken met een patronenkaart uit een handwerkboek: de patronen zijn zodanig op elkaar geprint dat er op een bladzijde tien of twintig kleren staan. Je herkent haast niets meer. Je hebt een aantal rode draden die door elkaar lopen en telkens andere draden ontmoeten.»

Lieve

Vandekeybus: «Zo werk ik ook. Alles is belangrijk: het licht, de kleren, de teatraliteit, welke taal men spreekt. Het moet kompleks zijn. Ik wil niet dat het publiek een tema begrijpt. Wèl wil ik het publiek stimuleren om ook nog andere dingen te begrijpen, suggesties open te trekken. Zo zie ik het gebruik van tekst. Als je spreekt ben je verantwoordelijk voor wat je zegt. Je kan direkt op een betekenis vallen. Maar een betekenis beperkt, heeft een gelimiteerde hoek. Het gevaar schuilt erin dat je een verhaaltje begint te vertellen en zo een bepaalde moraal overbrengt. Wat ik nu doe is taal kombineren met fysieke aktie. Mensen die hun adem inhouden tot ze niet meer kunnen, rechtkomen en een anekdote vertellen die alles opentrekt, een anekdote die niet belangrijk is omwille van de betekenis.»

(Foto Geert Borgers)

Veto: *Je brengt met andere woorden pure vorm.*

Vandekeybus: «Neen. De tekst wordt als vorm gepresenteerd maar heeft een grote inhoud tijdens het werkproces: een inhoud die in een vorm uitgewerkt is, imaginair en suggestief, een inhoud die de dubbelzinnigheid van de dingen verbergt en ze tegelijkertijd stimuleert. Je kan een stuk bekijken en je afvragen: is dit dansen? Is dit teater? Is dit leven? Ik vind het belangrijk de toeschouwers te doen denken en denken. Ze kunnen sympatie of antipatie koesteren, maar ze kunnen er niet buiten.»

«Tegelijkertijd haat ik symbolen, dingen die universeel geaksepteerd zijn. Zodra je ze gezien hebt, heb je ze gezien. Als iedereen hetzelfde verhaaltje heeft begrepen, heb je niets geprovoceerd. Uiteindelijk heeft iedereen de illusie de andere te begrijpen, maar dat is niet waar.»

Veto: *Je houdt niet van symbolen, maar je werkt wèl met rituelen. Het meisje dat haar haar boven stoom wast bijvoorbeeld.*

Vandekeybus: «Ik vind rituelen belangrijk. Ze zijn gebonden aan volkeren: ieder volk wast zijn haar, maar telkens anders. Niet iedereen wringt zijn haar uit boven een strijkijzer. In de voorstelling is het haar van Lieve een aantrekkingsmiddel, er wordt naar gesprongen. Alles wat lichamelijk is, kan ritueel worden. Tijdens de audities kies ik mensen die een persoonlijke ritualiteit hebben. Uitstraling. Ik kan perfekte dansers vinden die kunnen springen en rollen, maar die voor mij niet uitstralen wat er moet zijn. Werken met een bestaande balletgroep zou nooit dezelfde tragiek hebben.»

Passie

Veto: *De muziek van Thierry de Mey brengt de dansers enigszins in trance.*

Vandekeybus: «Dat is jullie interpretatie. Het is wel zo dat er een soort vrijwilligheid is om dingen te doen die vergelijkbaar zijn met een soort trance. De sprongen die gemaakt worden tijdens een uitvoering, worden niet gemaakt op de voorbereiding. Na de voorstelling voel je soms wel wat pijn, tijdens niet.»

«De bewegingen zelf liggen meestal vast. Soms zijn er kleine verschillen die afhangen van de ruimte waarin je danst. Het is echter niet zo dat we elke maat tellen, er is steeds een signaal dat aanduidt wat je moet gedaan hebben om klaar te zijn.»

Veto: *Het stuk zit vol spelelementen: het afbreken van het dekor, het spelen met balletjes, handdoeken, bakstenen. Relativeer je daarmee het hele gebeuren?*

Vandekeybus: «Het is eigenlijk een teatrale logika die opgebouwd wordt om begrijpelijk te zijn voor het publiek. Eens je een spelregel gezien hebt, verval je in anekdotiek. Die moet dan via een nieuw spelletje doorbroken worden om te provoceren.»

«Ik haat abstrakte dingen: beweging louter om de beweging, omdat ze mooi is. Ik doe pas dingen omdat ik een innerlijke passie heb naar een persoon toe, al dan niet verbeeld. Via het spel kommuniceer je op een totaal andere manier dan in een gesloten vorm van presentatie. In de eerste scène bijvoorbeeld wordt de houten vloer in de verbeelding gezien als op een pin. Wanneer er twee personen rechts staan kantelt ze, louter op basis van beweging. Wat je ziet is een koreografie: je ziet dat het stuk te maken heeft met glijden en vallen. Ik ben altijd geïnteresserd geweest in ruimtekonflikten, hoe je bijvoorbeeld dingen die je normaal rechtop doet, op de vloer doet. De vloer zelf kantelt en eindigt als muur. Zoals je een boom omhakt, tot planken omvormt en erug opstelt als boom.»

Twijfel

Vandekeybus: «Ik gebruik logika's als natuurlijk proces. Een fragment enscenieren voor Kunstzaken bijvoorbeeld is uiterst moeilijk voor ons omdat we in het stuk een begin en een einde zien. Het ijs waarmee we werken moet de nacht tevoren bevroren worden, maar op twee minuten is het kapot. De houten vloer wordt gelegd maar tijdens de voorstelling terug afgebroken.»

«Wanneer ik een voorstelling maak, wil ik er nooit een uitleg aan geven vóór ze af is. Mensen trachten er toch meteen een etiket op te plakken. Het is beter om niets te zeggen. Als je iets zegt, ben je er verantwoordelijk voor. Ik denk dat voorstellingen moeten bestaan om dát juist te betwijfelen.»

Sigrid Bousset
Els Van de Perre

OEFENINGEN OP DE ZWAARTEKRACHT

Tijdens een verblijf van drie maanden in het Centre National de Danse Contemporaine d'Angers kreeerde Wim Vandekeybus *Les Porteuses de Mauvaises Nouvelles*, zijn tweede produktie. Even verbluffend als de vorige. Een adembenemend schouwspel vol energie en dynamisme op het dwingende ritme van de muziek van Thierry De Mey.

Een plankenvloer uit samengeperste stukken hout. Een wand die haast een variant is op de vloer. Drie kledingstukken hangen aan ijzeren hangers naar beneden. Een blok ijs smelt boven stoom. Een danser komt op en werpt een vogelpikpijltje op het podium. Andere dansers volgen. Rollend, glijdend en springend nemen ze de ruimte in beslag. Ze bakenen een territorium af, een playground.

Een aanraking volstaat om een tegenspeler in beweging te brengen, aan te trekken en terug af te stoten. Het ijs wordt kapotgeklopt: er komt een hemd uit tevoorschijn. Een danser ontdooit het verder met zijn warme lichaam. Ijs en vuur, licht en donker, schaduw en kontouren kontrasteren.

Plots haalt een danser een vierkant uit de vloer, die nu even funktioneert als schuifbord. Het spel wordt ernst. Samen dekonstrueren en demonteren ze het podium. Hun arbeid wordt georganiseerder, ze ontwikkelen strategieën. Als met lego-blokken bouwen ze een torendekor. Zijn het bomen of gestockeerde planken, vuurtorens of wolkenkrabbers? Wat horizontaal was, wordt nu vertikaal. De bewegingen volgen. De dansers gaan de torens beklimmen en reiken naar de kleren in de lucht. Ze ontdekken wat 'hoogte' is, en 'vallen'.

Gevaar en risiko's zijn steeds aanwezig: vogelpikpijltjes worden naar elkaar geworpen, een lopend vuurtje verbrandt hun handen bijna, iemand laat zich van een hoge toren vallen, recht in de armen van een ander die plots tevoorschijn springt, iemand blijft als gehangene aan een kapstok bengelen. Ontkomen aan deze gevaren kan pas door uiterste koncentratie en beheersing. Elke beweging ligt meer dan vast. De toeschouwer is verbaasd door de verbluffende timing en eksaktheid. Het lijkt wel een roulette met refleksen van zelfverdediging. Zo krijg je de indruk dat het om een spel van waaghalzen gaat, kinderen onbewust van elk gevaar. Speels, met humor en zelfrelativering. Zoals de jongleurtruuk. In welke hand is nu het balletje?

Je zou het ook een woordspel kunnen noemen, want er worden verhalen verteld in verschillende talen. Het lijken wel ademhalingsoefeningen. De titel van het stuk doet een echt verhaal, een anekdotiek verwachten. Wie zijn de Porteuses? Welke nieuwsjes brengen ze? Moeten deze stukjes tekst, flarden taal, letterlijk verstaan worden? Uiteindelijk gaat het om een konfrontatie tussen gesproken taal en lichamelijke beweging. Er is geen eenduidige betekenis, aangezien deze de suggestie van de beweging zou wegnemen. De toeschouwer bedenkt zijn eigen verhaal en voegt er emoties aan toe.

Als het meisje met het blonde haar dat haar uitwringt boven een strijkijzer, is dit het signaal voor de dansers om elkaar terug te bespringen en te benaderen. De sprongen krijgen een sterke, maar ambigue erotische geladenheid. Energie overheerst, maar wordt beteugeld door het geometrische karakter van het stuk. Beschrijvende meetkunde bijna. Als toeschouwer heb je voortdurend de indruk dat elke centimeter vast ligt. Rust en onrust. Momenten van tederheid – een hand streelt even een wang – zijn schaars. Ze lijken zelfs ingebouwd als rustpunten om nieuwe energie op te laden, om met hernieuwde kracht de ander terug te lijf te gaan. Een uitspatting van energie. Agressie die gevaar inhoudt voor de ander. Als katten en poema's besluipen ze elkaar. Het rollen wordt vechten. Het lopen is vluchten. De lucht kleurt bloedrood. (EVDP)

Jan Ritsema doet niks

"Het kan dat je je mateloos ergert aan dit non-gedoe"

"Ik geef korte antwoorden, jij lange vragen, want een gesprek is zo moeilijk. Jij kan het ongetwijfeld veel beter zeggen." Zo zette de Nederlandse regisseur Jan Ritsema ons moeizame, maar rustige en interessante gesprek in. Hij keek me afwachtend aan en ik wist plots niet meer wat ik wilde vragen. Toch vrij spoedig hersteld. Hoe langer de vragen werden, hoe gelukkiger hij begon te kijken. Uiteindelijk kwam hij erop uit dat het allemaal niets is, nergens om gaat en ook nergens toe dient.

Ritsema was in de loop van het seizoen 1989-1990 al met drie produkties te gast in het Stuc: de eenakt *Wittgenstein Incorporated,* gebracht door Johan Leysen, de tienerproduktie *Het Heengaan* en de dansvoorstelling *Herinneringen van een valk*. Deze week is hij er met *Van Wagner*, gebracht door het gezelschap Dito Dito.

Veto: *Johan Leysen zei dat er bij 'Wittgenstein Incorporated' geen sprake was van regie, wel van coaching. Ben jij een coacher of een regisseur?*

Jan Ritsema: «Ik zie geen verschil. Op de BRT vroegen ze of ik niet eerder met terapie bezig ben. Maar regisseren heeft inderdaad een voetbalaspekt. Je probeert akteurs door hun problemen heen te fietsen. Verder is regisseren wel wat anders dan zeggen waar de akteurs moeten staan. Mij hebben ze nog nooit op één mise-en-scène-aanwijzing kunnen betrappen. Ik vind dat niet interessant. Wèl denk ik na over waarom iets op een bepaalde manier gespeeld zou moeten worden. Dàt is regisseren.»

Nulpunt

Veto: *Vorige keer stond Wittgenstein centraal, nu is het Wagner. Toen was Johan alleen, nu wordt Wagner benaderd door vier personen. Nog verschillen?*

Ritsema: «Uiterlijk lijken de voorstellingen op elkaar. Een wandje waar akteurs voor staan die niet zo veel bewegen. Die wand is twee keer van Herman Sorgeloos. Verder is het een totaal andere voorstelling.»

Veto: *Johan Leysen speelt een dubbelrol: hij reflekteert over Wittgenstein èn hij is Wittgenstein zelf. Bij 'Van Wagner' is niemand op geen enkel moment Wagner geworden. Er wordt alleen over verteld.*

Ritsema: «Dat was ook de bedoeling.»

Veto: *Beide voorstellingen dragen de stempel van dezelfde regisseur. Er wordt verteld over een figuur op een manier die schijnbaar nauwelijks nog akteren is te noemen. Toch staan de akteurs op een scène, en op een scène vertel je niet zo maar; op een scène is niets echt. Hoe kom je uit die paradoks?*

Ritsema: «Ik weet het niet. Ik vind het allemaal akteren. De akteurs staan voor een publiek dingen herhaalbaar te zeggen. Ik neem heel veel af van de akteurs waar ik mee werk. Ik ga eronder zitten en dat moet de akteur zelf wel weten, maar het publiek hoeft het niet te weten.»

Veto: *Het publiek mag het wel ontdekken.*

Ritsema: «Ja. En daar moet de akteur aanleiding toe geven door te laten merken dat er veel onder zit. Soms gaan de voorstellingen helemaal fout, want dan zit er niets onder. Dan is het heel plat. Het is een gigantische strijd om met weinig middelen veel aanwezig te laten zijn. Als je weinig toestaat, heb je altijd de kans dat alles wegvalt.»

Veto: *Johan Leysen sprak over een "fundamentele bereidheid" om telkens opnieuw vanuit een nulpunt te vertrekken en alles wat met akteren te maken heeft van zich af te zetten.*

Ritsema: «Als akteur moet je jezelf wegcijferen en je beschikbaar stellen voor je rol, hem niet willen veroveren. Het zijn allemaal een beetje metafysische begrippen; het is zo moeilijk om mensen uit te leggen wat ik doe. Het wordt zo gauw gelul, en als lezer denk je dan 'wat een geouwehoer'. Iets is gewoon goed of niet goed.»

Zitten

Veto: *Je wil met andere woorden dù gesprek niet voeren.*

Ritsema: «Jawel, maar er valt zo weinig te zeggen over wat er écht toe doet. Ik werk ook niet aan een voorstelling opdat de mensen het zouden goed vinden. Ik maak een voorstelling met het materiaal dat ik heb – spelers, onderwerp, ikzelf – en ik probeer er zo goed mogelijk uit te komen. Ouderwets akteren is aan mij niet besteed.»

Veto: *Wat bedoel je met "ouderwets akteren"?*

Ritsema: «Dat gebral. Dat een akteur zo goed weet wat hij doet, hoe het eruitziet en wat het effekt is. Ik wil een akteur niet zien weten dat ie weet wat ie doet. Het moet eruit zien als non-acting, en dat is de moeilijkheid. Een akteur wil graag kontrole over wat ie doet.»

«Veel van wat ik doe komt neer op het feit dat ik interaktie in het dagelijkse leven erg vervelend vind: de manier waarop wij ons voor elkaar afschermen in gedragingen en de systematiek ervan. In de interaktie praat je vaak omdat stilte pijnlijk is. Je organiseert het steeds, en dat noem ik kantoorwerk. Het is kontrait aan de kunst om elkaar voortdurend bezig te houden en elkaar te vermaken. Simpel, overzichtelijk, volgens de gevestigde afspraken, verlopen de dingen zoals het hoort. Dat vind ik jammer, omdat het zo ontzettend veel uitsluit. Het is makkelijk en veilig om te weten hoe we ons ten opzichte van elkaar moeten gedragen. Gewoon weten hoe een voorstelling er moet uitzien, en dat verwachten, daar heb ik niet zo veel boodschap aan. Als je een gezellige avond uit wil, moet je niet naar een voorstelling van mij gaan. Dat wil niet zeggen dat het uitsluit dat je een gezellige avond uit hebt, of een ongelofelijk belangwekkende avond voor sommige mensen, maar het is ook mogelijk dat je je mateloos ergert aan dit non-gedoe.»

Veto: *Naast "non-acting" heb je het ook regelmatig over "transparantie" en "aanwezige afwezigheid" van de akteurs.*

Ritsema: «Die aanwezige afwezigheid is er pas als iets gevuld is. Zo gauw het vak en of je het goed doet doelstelling is, ben je op de verkeerde weg. Je hoort dingen niet goed te willen doen. Dat is zinloos. Je hoort dingen te doen. De dingen gaan zoals ze gaan. Akteurs worden pas interessant wanneer ze zich niet meer zitten af te vragen of ze geslaagd akteren en al de ijdelheden die daarbij te pas komen. Eens daar voorbij stel je je volledig ten dienste van je rol of van het onderwerp.»

Mechanisme

Veto: *Een heel eigen opvatting is dat. De meeste akteurs denken er namelijk anders over.*

Ritsema: «Ik doe niet veel anders dan bezig zijn met de essenties van het akteren. Zo eigen is het met andere woorden niet. Ik heb het altijd over heel algemene dingen. Zelf vind ik dat ik niet veel bijzonders doe. Ik haal een hoop weg, omdat ik een hoop flauwekul vind.»

Veto: *Je maakt een voorstelling rijker naargelang je meer schrapt.*

Ritsema: «Ja, maar het is niet zo maar een handigheidje. Het is werken, steeds opnieuw proberen. Het is niet zo maar gewoon schrappen. Ik schrap niet om te schrappen, ik schrap alleen waar ik niets mee heb. Ik ben niet op zoek naar weinig; dat is voor mij geen conditio sine qua non: als het maar weinig is, is het goed. Nee, helemaal niet.»

Veto: *Je hebt ooit gezegd: ik regisseer niet een voorstelling, ik regisseer het publiek.*

Ritsema: «Ik hou wel en geen rekening met het publiek. Ik wil graag dat mensen het leuk vinden, maar ik maak niet iets om leuk gevonden te worden. Ik maak ook niet iets dat per definitie *niet* leuk is voor de mensen. Ik denk na over welke route mensen afleggen als ze kijken, wat ze meemaken. Daar probeer ik rekening mee te houden door redelijk bewust mechanismen in te bouwen. Of nee, ik weet het niet. Ik bouw niets in. Ik doe gewoon niks.»

Veto: *De reakties op je voorstellingen zijn zeer verdeeld. Sommige mensen prijzen je de hemel in, andere mensen haten je, voelen zich bedrogen en denken inderdaad: "die doet niks". Toeschouwers moeten met je meewillen.*

Ritsema: «*Meewillen* kan niet. Sommige mensen gaan mee, andere niet. En zo is het maar best. Ik ben ook niet altijd voor alles in de stemming. De mensen kijken naar een Ritsema-voorstelling en denken misschien bij het buitengaan; "de volgende Ritsema-voorstelling heb ik al gegeten en gedronken". En als Ritsema dan eens een heel andere voorstelling maakt, zijn ze weer heel blij en opgetogen omdat ze toch een beetje trouw aan zichzelf zijn gebleven.»

Flauw

Veto: *Jouw vier laatste voorstellingen worden in twee groepjes verdeeld. De dansvoorstelling 'Herinneringen van een valk' hoort samen met 'Het heengaan', 'Wittgenstein Incorporated' met 'Van Wagner'. Zie je dat zelf ook zo?*

Ritsema: «Ik kan mensen niet kwalijk nemen dat ze die voorstellingen met elkaar vergelijken. De eerste twee beginnen met een H, de andere twee met een W. Bij de laatste wordt er alleen maar gesproken, bij de eerste wordt er alleen maar *niet* gesproken. Die met de W zijn statisch, in die met de H wordt er wel wat bewogen in kostumes. Wat betreft de uiterlijke verschijningsvorm klopt die indeling dus wel.»

«Mijn voorstellingen zijn vaak verschillend, maar ze tappen uit hetzelfde vaatje.»

Veto: *Kommunikatie ontbreekt volledig in die vier voorstellingen. In 'Van Wagner' bijvoorbeeld vullen de vier akteurs elkaar wel aan, maar ze kijken niet naar elkaar, ze spreken voor zich uit.*

Ritsema: «De koncentratie ligt ook niet 'bij elkaar', wel bij Wagner. In 'Herinneringen van een valk' ligt de koncentratie in ekstreme mate bij elkaar. Dat is ook het enige wat die voorstelling tot een goede voorstelling kan maken. Het zijn geïsoleerde figuren die op één of andere manier toch iets met elkaar hebben. Er wordt gigantisch veel gewerkt aan hoe iedereen voortdurend van iedereen op de hoogte te laten zijn en toch niet afhankelijk te worden van de anderen, zelf sterk te blijven. Ach, het is allemaal zo'n geouwehoer.»

«Mensen die een professionele dansvoorstelling verwachten, haken hier af. Er gebeurt niks, ze willen aktie. Mensen die dat niet verwachten, zijn vaak verbaasd dat ze geboeid zijn om niks. Dat doet mij plezier. Ik vind het leuk wanneer mensen geboeid zijn om niks. Het wordt hoog tijd om wat vaker geboeid te zijn om niks. Ach nee, weet ik ook niet.»

Veto: *Bij 'Wittgenstein' en 'Wagner' zijn we geboeid om de historische figuren in hun kontekst. Mogen we?*

Ritsema: «Natuurlijk, maar het is niet de bedoeling om gewoon een lesje Wittgenstein of Wagner te geven. Het is een toneelvoorstelling. Dat impliceert een konfrontatie waarvan je iets opsteekt. Er is meer dan alleen kennisoverdracht. Dat is enkel het voertuig waarmee je andere dingen aanbrengt: reflektie over teater en dans bijvoorbeeld. Reflektie over *de flauwekul* van teater en dans. Het makkelijk in een illusie meegaan, die poppenkast, daar heb ik niets mee. Soms ga ik daarin misschien wel te ver, zodat er niets meer overblijft.»

Nergens

Veto: *Heb je niet het gevoel dat je voorstellingen maakt voor de happy few?*

Ritsema: «Nee, ik heb geen arrogante houding ten opzichte van het publiek. Sommige mensen haten mij tot in het diepst van hun ziel, terwijl ik alleen maar aardige dingen doe. Ik heb heus wel voorstellingen gemaakt die heel veel mensen mooi vonden. Ik heb alleen niet veel last van hoe het hoort op het toneel. Neem nu dat we dit gesprek overdoen op de scène, dat lijkt me leuk. Voor mensen in het vak permitteer ik me veel, en dat is wel een verademing. Die denken dan: "Hé, zo kan het blijkbaar ook." Die reakties hebben dan dat elitaire kachet tot gevolg.»

«In een gesprek moet je altijd doen alsof het ergens om gaat en ergens toe dient. Dat is verwarrend. Uiteindelijk gaat het nergens om. Of het gaat er misschien om dat het nergens om gaat.»

Sigrid Bousset

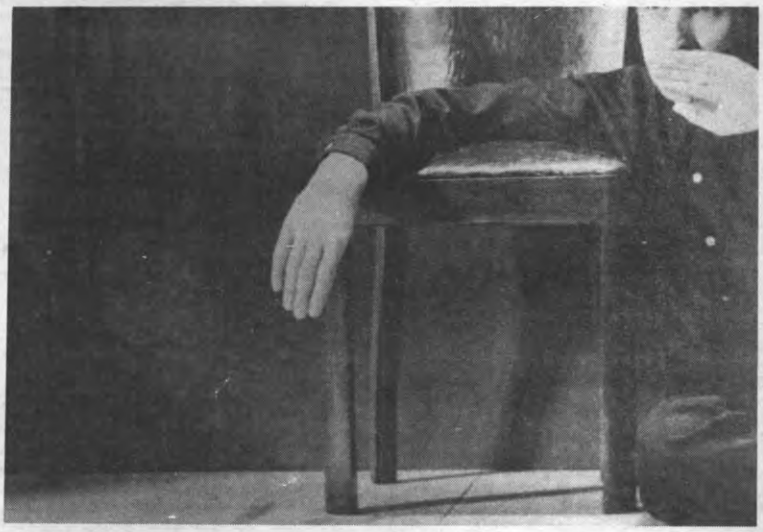

VAN WAGNER – Wagner werd geboren in 1913. Als kind woonde hij in Leipzig. Napoleon was daar. Zijn vader was jurist en er werd veel naar het toneel gegaan. De oorlog was op til. Wagners tweede vader was een toneelspeler.

Dit is een parafrase van de aanvang van het stuk Van Wagner *en zo kabbelt het gedurende een kleine twee uur rustig verder. Er staan of zitten vier akteurs op het verkleinde speelvlak: Willy Thomas, Guy Dermul, Els Olaerts en Mieke Verdin – samen het gezelschap Dito Dito. Ze geven niet alleen biografische informatie over Wagner, er wordt ook gesproken over invloeden – "Beethoven en Shakespeare in één en dezelfde persoon" – over tijdgenoten en briefwisselingen, over technische muzikale kwesties en over hoe Wagner komponeert, over zijn opvattingen – "Via kunst kan ik alleen met mezelf kommuniceren".*

Al die informatie verzamelen en verwerken is op zich een hele prestatie, maar dat heeft uiteraard weinig met toneel te maken. Belangrijker is de manier waarop vier akteurs vertellend Wagner benaderen en daar teater van maken. Of non-teater. Er wordt immers amper bewogen, de akteurs kijken elkaar nooit aan, maar voor zich uit, met stalen blikken. Aanvankelijk lijkt het alsof ze niet bestaan voor elkaar en elk maar wat voor zich uit zitten te wauwelen over Wagner. Al snel wordt duidelijk dat ze met aandacht luisteren naar elkaar. De akteurs vullen elkaar voortdurend aan met nieuwe feiten, dingen die hen zogenaamd te binnen schieten, elk mooi op zijn beurt. Alle vier staan ze zwetend hun uiterste best te doen om 'gewoon' te zijn, om het publiek de illusie te geven dat ze zo maar vertellen.

In die paradoks zit de grote zwakte van de voorstelling. De ongekuiste taal en de Vlaams-dialektische zinnen, het simplisme af en toe, en de nonchalance waarmee de dingen worden verteld, het zijn óók allemaal toneeltruukjes. Het bedoelde non-akteren is weggelegd voor grote akteurs. Dito Dito heeft iets te hoog gegrepen, maar dat neemt niet weg dat je als toeschouwer hoogst geïntrigeerd kan raken, door Wagner als historische figuur, en belangrijker, door het teateronderzoek waarin het gezelschap met regisseur Jan Ritsema ons uitnodigt.

Van Wagner is te zien in het Stuc op 13 en 14 maart, telkens om 20.30 u. *(SB)*

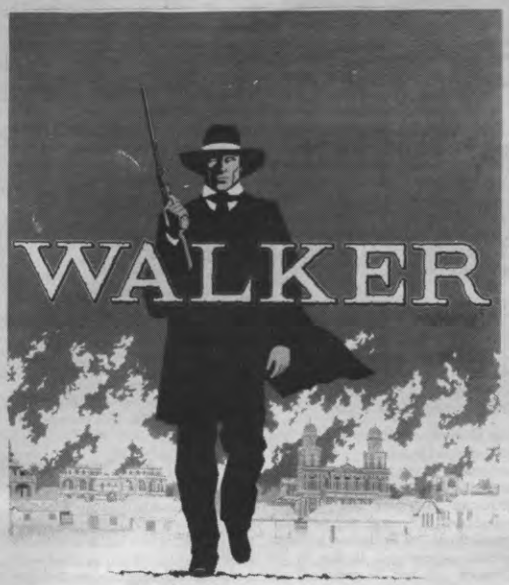

Kommercieel en ondergewaardeerd. Kijken dus...

Kommerciële films

◄ vervolg van p.1

dat ze achteraf gewaardeerd werden. Er zijn er ook die schitterende films maakten binnen het kommerciële cirkuit, en weinig sukses hebben gehad. Die willen wij er uithalen.»

«Bij *The Abyss* is dat verschil tussen kommercieel sukses en waardering om cinematografische kwaliteiten erg duidelijk. Ik vraag me af of het publiek nog meer gezien heeft dan de story, de effekten, de aktie. Dat is het wat Decoster wilde komen uitleggen. Wat ik zo goed vind aan de betere kommerciële films, is dat ze aktie bieden en tegelijk een scherp beeld geven van wat er vandaag de dag gebeurt. De regisseur van *The Abyss*, James Cameron, gaf in *The Terminator* een voorstelling van het lichaam anno 1980, heel verbrokkeld, hyper-realistisch, bijna grotesk. In oudere films als die met Fred Astaire werd het lichaam heel sierlijk getoond, met een zekere gêne.»

Veto: *Haal je dan niet één aspekt van een film naar boven om hem te verdedigen?*

De Wit: «Ja, dat is misschien wel zo, maar films als die van Cameron zijn vaktechnisch af, van het begin tot het einde, kwa kamera-instelling, ritme. Daar kun je geen slecht woord over zeggen.»

Gevat

Veto: *Wat wil je met je programmatie konkreet te kennen geven?*

De Wit: «Wat als een rode draad doorheen de programmatie loopt, is dat film net als literatuur iets op een heel speciale manier kan vertellen. Zelfs door gewoon mensen te tonen, bijvoorbeeld een ruziënd koppel in een keuken. Toon tien keukenscènes van verschillende regisseurs, en één regisseur zal iets schitterends laten zien.»

«Dat heeft niets te maken met het feit of die film nu een grote recette gemaakt heeft of niet. We tonen regisseurs die subtiele beelden maken. Neem nu *Gardens of Stone* van Coppola. *Rumble Fish* had veel sukses, *Gardens of Stone* niet, alhoewel die film misschien nog subtieler is dan *Rumble Fish*. Coppola is in feite de regisseur bij uitstek die heel bewust in de huid kruipt van de kommerciële film, van de manier waarop je een verhaal vertelt, van het melodrama: hoe je met de kijker kan spelen, bij hem emoties kan losweken, hem een evolutie doen ondergaan terwijl je hem naar het einde voert. Dat is heel stereotiep, superklassiek. Maar hij is zich daar zeer van bewust, en zijn grote verdienste is dat hij binnen die vormen heel subtiel de grenzen tracht te verleggen. Dat is misschien wat een beetje *wringt* bij Coppola. Ik begrijp niet dat een film als *Tucker* hier geen twintig weken heeft gestaan. Dat is zo'n vreselijk goeie film, juist omwille van het kenmerk van de jaren-vijftig-struktuur.»

Veto: *Ondanks die subtiliteit heb je bij Coppola wel nooit het gevoel dat je naar een alternatieve film zit te kijken.*

De Wit: «Nee, maar wat hij tracht te vertellen, doet hij volgens mij even sterk als een Tarkovski. Alleen, hij kiest bewust om binnen de vormen van de kommerciële film te werken en daar te zien hoe hij de grenzen kan verleggen van het banale naar het subtiele.»

Veto: *Coppola vertrekt voor zijn 'Godfather' net als Cimino voor 'The Sicilian' van een boek van Puzo, eigenlijk niet zo'n goed auteur, wiens boeken je in de boekenklubs kan vinden. Beide films handelen over maffiafamilies. 'The Godfather' werd echter veel beter dan 'The Sicilian', en toch programmeer je die laatste als een ondergewaardeerde film.*

De Wit: «Die film is inderdaad een gedrocht. Het is een bombastische, overdreven film, van het goede teveel. Alle geprogrammeerde films hebben wel zoiets problematisch. Ze zijn gekozen door filmkritici die hun keuze ook zullen moeten komen verdedigen. Dirk Dufour, die *The Sicilian* koos, vindt dat Cimino bewust of onbewust in de vorm iets aangeraakt heeft van het onderwerp. De film is volgens Dufour aan de kontrole van Cimino ontsnapt doordat de regisseur de hoofdfiguur, Salvatore Guiliano, in zijn waanzinnige diversiteit heeft willen tekenen, maar daarin mislukt is, omdat de figuur onvatbaar is. Daardoor ontstaat een grotesk beeld, en als je wil openstaan voor de manier waarop Cimino Guiliano wil vatten, ga je ook met andere ogen naar de film kijken. Ik hoop dat de lezing van Dufour die idee bij het publiek kan overbrengen.»

Veto: *Over de bedoelingen van kommerciële films wordt wel druk gepolemiseerd. 'The Deer Hunter' van Cimino heeft bijvoorbeeld de kritiek gekregen dat hij een zeer Amerikaanse visie op de Vietnamoorlog gegeven heeft.*

De Wit: «Dergelijke films zijn dikwijls heel oppervlakkige. *Born on the fourth of July* van Stone is bijvoorbeeld een vlakke verfilming van één idee. Iemand gaat vol goede hoop naar de oorlog, komt terug en ziet dat het allemaal leugens waren. Twee uur en een half niets dan dat. En toch zit er in die film op cinematografisch gebied iets dat dat vlakke verhaaltje tegenwerkt, bij elke beeldverandering krijg je een schok. Dat werkt de vlakheid van het Amerikaanse verhaal tegen, maar daarom ook is de film geen groot kommercieel sukses. Ofwel vinden de mensen het een plat verhaaltje, en de mensen die naar een plat verhaaltje komen, zijn ook niet tevreden. Als je voor de film wil openstaan, bokst Stone je bij elk beeld in de maag.»

Urbanus

Veto: *Je hebt aan filmkritici gevraagd om een film uit te kiezen die ze wilden komen verdedigen.*

De Wit: «Ik heb mensen gekozen waarvan ik vond dat ze soms moeite doen om een film te verdedigen die niet voor de hand ligt, en ik heb ook mensen gekozen die zich altijd hebben opgeworpen als grote cinefielen en die heel rijk over film kunnen schrijven.»

Veto: *Toch is iemand als Duynslaegher een man met enorme a prioris. Alles van De Palma is goed voor hem, Meryl Streep wordt steevast gekraakt.*

De Wit: «Hij hangt wel wat de showman uit in *Knack weekend*, een blaadje dat zich daartoe leent. Toch is hij een groot cinefiel met zeer veel bagage, iemand die een Chantal Akerman enorm verdedigt. Maar hij provoceert graag, hij kan de mensen op stang jagen, bijvoorbeeld door *Koko Flanel* een gedrocht te noemen. Ik had gehoopt dat hij erg fel uit de hoek zou komen bij zijn bespreking van *Track 29*, zodanig dat je als publiek ook een standpunt kan innemen tegenover hem, maar hij heeft zich wat op de vlakte gehouden.»

Veto: *Is het toeval dat het bijna allemaal Hollywood-films geworden zijn?*

De Wit: «Nee, want er had evengoed nog een Chabrol in gekund. Oorspronkelijk zat er ook een Fellini in. Het kriterium voor de selektie was dat de films zich bewegen binnen de kommerciële produktiefirma's en daar de grenzen verleggen, waardoor ze door de mazen van het net vallen. Veel Europese filmmakers zoals Greenaway vallen buiten die selektie. Greenaway is ontdekt door de kulturele centra en pas daarna populair geworden, een beetje het De Keersmaeker effekt.»

Veto: *Je zegt dat die films door het subtiel blijven binnen het kommerciële cirkuit door de mazen van het net vallen, maar voelt het publiek die subtiliteit wel aan?*

De Wit: «Blijkbaar niet. Men vindt films als *The Abyss* wansmakelijk, *Walker* verschrikkelijk, *Married to the mob* niet, maar *Another Woman* van Woody Allen vindt men ook heel slecht. In het beste geval komen de mensen die die films slecht vonden naar de lezingen luisteren en met andere ogen naar de films kijken. Ik maak me echter geen illusies, bij *Track 29* kwamen vooral cinefielen naar de lezing van Duynslaegher luisteren. Maar ook voor hen kan een andere visie geen kwaad, je kan alleen maar meer genuanceerd over film leren denken. Als het publiek iets verliest van de kracht van een film, als het afhaakt door de kompleksiteit van een regisseur, dan vind ik dat je daar wat aan moet doen.»

Slecht

Veto: *Een paar jaar geleden kwam er veel kritiek op een paar terrasfilms, bijvoorbeeld 'American Gigolo'. Dergelijke films zouden nooit bij de ondergewaardeerde films terechtkomen?*

De Wit: «Nee, *American Gigolo* is zo'n slechte film dat ik niet begrijp hoe je hem ook maar op één punt zou kunnen verdedigen.»

Veto: *Hoop je dat het publiek op de grote namen zal afkomen, op Coppola, Kubrick?*

De Wit: «Ja, dat speelt wel wat mee. Als het een beetje meezit, trekken we met deze films ook mensen die nog altijd denken dat er in het Stuc alleen Russische en Taiwanese films gedraaid worden.»

Walter Pauli
Koen Hendrickx

De diktatuur van Lorca

De myte en de wetenschap

Meer dan vijftig jaar na zijn dood blijkt de Spaanse dichter García Lorca aktueler dan ooit. Het einde van de Franco-diktatuur in 1975 maakte veel bewaarde manuskripten en brieven, die tot dan toe achter slot en grendel waren bewaard, toegankelijk voor wetenschappelijk onderzoek. Was hij voor de demokratisering van Spanje reeds een veelgelezen auteur, sindsdien bleef zijn sukses groeien. Dit hoeft niet alleen te blijken uit de overvloed aan biografische en literatuurwetenschappelijke werken rond Lorca, maar ook uit de toch wel markante belangstelling van teatermakers en huldebrengers allerhande. Met een niet te miskennen gretigheid heeft het grote, niet alleen Spaanse publiek, notie gekregen van het poëtische en dramatische œuvre van deze auteur.

Federica García Lorca werd geboren in de buurt van Granada, Andaloesië. We schrijven 1898: Spanje verkeerde in een diepe ekonomische en politieke krisis. Het moest zijn laatste kolonies (Cuba, Puerto Rico en de Filippijnen) uit handen geven. Op literair gebied was precies het tegenovergestelde het geval: Spanje kende een groot réveil. Via figuren als Ruben Darío en Miguel de Unamuno sijpelde de invloed van de Franse symbolisten het Iberische schiereiland binnen.

Dat die schrijvers enkele jaren later veel invloed hadden op het oeuvre van de jonge Lorca, blijkt uit zijn (eerste en enige) prozastuk *Impresiones y Paisajes* (Indrukken en Landschappen), of uit de sterk eterisch aandoende bundel *Libro de Poemas* (Gedichtenboek). Lorca schreef beide werken omstreeks 1920, toen hij het ouderlijke huis in Granada al verlaten had en voor de verderzetting van zijn rechts- en literatuurstudies naar het veel boeiender Madrid getrokken was. Daar kwam hij in kontakt met wat men in een notedop het nec plus ultra van de twintigste-eeuwse-Spaanse kultuur kan noemen. Scheppende geesten als Luis Buñuel of Salvador Dalí, die ook internationaal gezien tot de grootste kunstenaars van deze eeuw gerekend worden, waren er zijn medestudenten.

Havana

In Madrid werd de basis gelegd voor de 'Generatie van 1927'. Deze dichtersgroep wilde de Spaanse lyriek nieuw leven inblazen. Met Lorca als boegbeeld slaagde zij daar perfekt in. Dichtbundels als *Poema del Canto Jondo* of het *Romancero Gitano* (Zigeunerromancen), beide geschreven omstreeks 1925, kombineren een traditionele Spaanse vormgeving met een nieuwe en sterk gelyriseerde tematiek, die van de mysterieuze leefwereld van de Gitanos, de Spaanse zigeuners. Ook de teaterstukken van Lorca, *Yerma*, *Bodas de Sangre* (Bloedbruiloft) en *La Casa de Bernarda Alba* (Het Huis van Bernarda Alba) zijn sterk doordrongen van 'gitaanse' gegevens. De volkskultuur is bijgevolg alomtegenwoordig in Lorca's werk. Bovendien barst het van de muzikale referenties: de gitaar, de flamenco, zijn vriendschap met Manuel de Falla.

Van een heel andere aard is Lorca's surrealistisch getinte dichtwerk *Poeta en Nueva York* (Dichter in New York), dat tot stand kwam tijdens en na zijn anderhalf jaar durende peripetie doorheen Amerika. Lorca trok van Buenos Aires naar La Havana, van New York tot Baltimore. Hij werd overal met veel entoesiasme onthaald. In nauwelijks enkele jaren tijd was hij een gevierd personage geworden.

Dankbaar

Lorca werd op achtendertigjarige leeftijd door frankistische elementen vermoord. De publieke opinie was dermate geschokt door de dood van deze dichter van formaat, dat zowel die dood, als zijn leven, vrijwel onmiddellijk het voorwerp werden van ongebreidelde en vaak zeer fantasierijke mytologiseringen. Zijn homofilie, zijn geëngageerde politieke stellingnamen, en zijn dood in min of meer mysterieuze omstandigheden, waren elementen waar uiteraard dankbaar gebruik van werd gemaakt.

De legende werd groter en groter, terwijl veertig jaar diktatuur elke ernstige wetenschappelijke benadering in de weg stond. Gelukkig is daar de laatste vijftien jaar op eksplosieve wijze verandering in gekomen.

Lode Delputte

Vanavond zijn Wannes Van de Velde en Karel Vingerhoets met hun muzikaal-poëtisch programma over Lorca in de Stadsschouwburg in Leuven, om 20 u.

Jean Van Hamme, scenarist van 'Thorgal' en 'XIII'

"Ik ben voor klichees: als de held gevangen zit, moet hij ontsnappen

Jean Van Hamme is een naam als een klok in de wereld van het stripverhaal. Aanvankelijk scenarist van enkele minder bekende reeksen als *Domino*, *Mr. Magellan* en *Harlekijn*, laat hij met het wat miskende *Een avontuur zonder helden* voor het eerst zien wat hij echt in zijn mars heeft. Sinds 1980 schrijft hij *Thorgal* (reeds 15 albums) voor Grzegorz Rosinski, vanaf 1984 komt ook *XIII* (met tekenaar Vance) daar nog bij. Twee reeksen die vrij snel uitgroeien tot absolute toppers (zowel inhoudelijk als kommercieel) onder de hedendaagse avonturenstrips. Ook een tussendoortje als *De Chninkel*, een knappe stripproman waarin Van Hamme op zijn manier het Nieuwe Testament vertelt, kent heel wat sukses.

Geboren in 1939 te Brussel, haalt Van Hamme een briljant kurrikulum (meerdere universitaire diploma's), en reist gedurende 12 jaar de wereld rond in dienst van de multinationals US Steel en Philips. In 1976 neemt hij echter ontslag om zijn verdere leven door te brengen met het vertellen van verhalen.

Veto: *Hoe schat u, als oud-verantwoordelijke voor het weekblad 'Robbedoes', de toekomst van de stripbladen in?*

Van Hamme: «Nogal somber. Een week- of maandblad uitgeven dat ook nog rendabel is, kan niet meer. Er bestaat geen publiek voor. Stripliefhebbers ouder dan twaalf jaar kopen liever de albums. In de jaren vijftig waren er véél minder albums op de markt. Stripbladen als 'Kuifje' en 'Robbedoes' beleefden hun hoogtepunt en werden gedrukt op 250.000 eksemplaren. Zo'n oplage is natuurlijk wel rendabel. De uitgeverijen zijn vanaf 1957 steeds meer albums beginnen publiceren. Ze hadden niet door dat ze op lange termijn de doodsteek gaven aan hun magazines, maar omdat de albummarkt veel omvangrijker was, hebben ze geen ogenblik getwijfeld. De magazines hebben het nog een tijdlang uitgehouden, maar rond 1975 zijn ze allemaal onder het rendabiliteitsnivo gezakt.»

750.000

Van Ham: «Er zijn dus onvoldoende kopers, zodat de oplage daalt. Gevolg: ook de adverteerders laten het afweten en de stripbladen verliezen steeds meer geld, zodat ze er op een bepaald moment mee moeten stoppen. Behalve als men ervan uitgaat dat die bladen ook tot doel hebben jonge auteurs een kans te geven en de investeringen voor een album te spreiden. Eén pagina kost immers rond de 20.000 frank (blauwdrukken, fotogravure, loon van de auteurs enzovoort), zodat een album alleen al aan platen rond de 900.000 frank kost, waar dan nog de eigenlijke produktiekosten bijkomen. Sommige uitgeverijen betalen de auteurs niet meer per pagina en geven meer auteursrechten, maar dat is ook in het nadeel van de nieuwe generatie. Hoe moeten zij in afwachting van de publikatie de eindjes aan mekaar knopen?»

«De kategorie van zeven tot twaalf jaar daarentegen blijft wél een valabel publiek, want kinderen zijn niet erg geïnteresseerd in komplete albums. Zij houden van korte verhalen en hebben graag een 'eigen' blad. Sinds kort proberen maandbladen als *Dommel* en *De Smurfen* dat gat in de markt te vullen. Die bladen draaien rond erg mediatieke figuurtjes, die alle dagen op teevee te zien zijn, zodat het wereldje dat zij scheppen voor die kinderen niet uitsluitend gebaseerd is op albums, maar ook op de merchandising van allerlei nevenprodukten. Zo wordt die operatie rendabel.»

«Om het probleem van de stripbladen op te vangen, lanceerde Lombard onlangs *Jet*, een blad dat uitsluitend bedoeld is voor werk van jonge auteurs. Een schitterend initiatief, maar wie koopt zoiets? Zij gaan daaraan verliezen, maar als ze voldoende middelen ter beschikking hebben, kunnen ze nieuwe talenten ontdekken die na enkele jaren de goede auteurs van morgen worden. Dat is essentieel, want voor de jongeren gebeurt er nauwelijks iets.»

Veto: *Welke oplage halen uw albums en hoeveel verdient u daarmee?*

Van Hamme: «Voor een eerste druk tegenwoordig 80.000 eksemplaren in het Frans en rond de 40.000 in het Nederlands, wat uitstekend is. Tekenaar en scenarist verdelen 10 procent onder elkaar, daarvan krijg ik een derde. Als ik alles bijeen tel (inkomsten van de voorpublikatie, auteursrechten op de albums, royalties op de verkoop in het buitenland) brengt een verhaal me rond de 750.000 frank op.»

Veto: *Thorgal vraagt niets liever dan dat men hem en zijn gezin met rust laat, en u*

stuurt hem voortdurend op pad. Is dat geen paradoks?

Van Hamme: «Natuurlijk, maar anders zou er niets te vertellen zijn. Het probleem met dit soort verhalen is dat de held helemaal gestereotypeerd is. Toegegeven, soms ben ik Thorgal ook kotsbeu. Die is altijd bezorgd, altijd dapper,... In zijn plaats had ik er al lang de brui aan gegeven. Hem iets totaal verschillends laten doen, zou echter de reeks haar imago doen verliezen en dat zou het publiek niet appreciëren. Aan zijn morele kant kan ik dus niet raken, ik kan hem enkel fysiek verzwakken door een ziekte of kwetsuren.»

«Daarom ook heb ik met zoveel plezier gewerkt aan *De Chninkel*, omdat ik daarin een anti-held ten tonele voer. Dat verhaal was echter een afgerond geheel, geen serie.»

Lady X

Veto: *In 'De Chninkel' toont u het publiek een erg wrede god. Is dat boek een afrekening met de religie?*

Van Hamme: «Helemaal niet, ik heb geen religie. De god die ik beschrijf is gewoon de Jehova uit het Oude Testament, die ik een buitengewoon cynische god vind. Het offer van Abraham bijvoorbeeld. Dat soort 'beproevingen' om de trouw van de mensen te testen, spreken me niet aan. Ik lach in *De Chninkel* ook met de godsdienst als 'opium van het volk'. De religie misbruikt haar volgelingen door absolute trouw te eisen en de ontrouwen te straffen: het principe van de zondvloed. Op een paar gelukkigen na iedereen laten verdrinken om er zeker van te zijn dat men gerespekteerd zal worden. Dat is een vorm van diktatuur. Het funktioneren van het kristendom is enkel gebaseerd op de angst voor een straf gods en de hel.»

Veto: *In 'Thorgal' is de eeuwige tegenstander een vrouw, Kriss Van Valnor. Nogal ongewoon in het stripverhaal.*

Van Hamme: «Het biedt meer perspektieven. Hitchcock zei al dat de kwaliteit van een verhaal bepaald wordt door de kwaliteit van de 'slechte'. Zonder hem is er gewoon geen verhaal. Neem bijvoorbeeld *Blake & Mortimer*. De kracht van die reeks zit precies in het personage van Olrik, ook al is die archi-klassiek. In *Buck Danny* is de antagonist ook een vrouw, Lady X, maar haar vrouw-zijn heeft nergens invloed op het verhaal. Met Kriss Van Valnor heeft *Thorgal* een perfekte driehoeksrelatie. Zij is toch wel wat verliefd op Thorgal, en hij ook op haar, hoewel hij getrouwd is.»

Pikt

Veto: *Wat zijn de voornaamste vereisten van een goed scenario?*

Van Hamme: «In grote lijnen moet de inzet van het verhaal voldoende kwaliteit hebben, en de hindernissen tussen het personage en zijn doel moeten solide zijn om het publiek tot het einde te boeien. Bovendien moet de manier waarop de held het (al dan niet) haalt de lezer de indruk geven dat het hem zelf had kunnen overkomen.»

«Vóór alles moet het verhaal zo eenvoudig mogelijk zijn. Dit betekent niet dat het niet op een intelligente manier moet opgebouwd worden, integendeel. Aan die eenvoud moet voldoende tijd besteed worden.»

«Eens ik een tema gekozen heb, zoek ik een begin, een middenstuk en een einde. Vervolgens verdeel ik mijn verhaal over 44 pagina's. Eens ik een struktuur gevonden heb, werk ik de bladindeling uit, vakje per vakje. Mijn scenario's zijn immers volledig afgewerkt. Ik beschrijf de aktie in elk vakje en de dialogen die erbij horen. Pas als alles klaar is, zend ik het scenario naar de tekenaar. We overleggen nooit op voorhand over het verloop van een scenario. Doorgaans doe ik anderhalve tot twee maand over een scenario, wat vrij veel is en werk ik aan slechts één scenario tegelijkertijd.»

Veto: *Dat klinkt als 1 procent inspiratie en 99 procent transpiratie.*

Van Hamme: «Min of meer, met dien verstande dat zuivere inspiratie zeer zeldzaam is, want de meeste ideeën zijn niet 100 procent origineel. Men wordt automatisch beïnvloed door wat men gelezen of gezien heeft, er bestaan enorm veel klichees. De fantasie van de auteur speelt niet alleen een rol bij de keuze van het tema, maar vooral bij de uitwerking van de wendingen in het verhaal. Die fantasie is sterk associatief, bewust of onbewust neemt men ideeën over uit een film, een andere strip, een boek... Als 'de held' bijvoorbeeld gevangen zit, moet hij ontsnappen. Dat kan op verschillende manieren, maar die zijn niet onbeperkt. Zo kiest een scenarist onvermijdelijk voor een idee dat hij elders opgepikt heeft, maar dat liefst nog niet teveel gebruikt werd en origineel lijkt. Het gebeurt zelfs dat men denkt een geniale oplossing te hebben, waarvan later blijkt dat ze reeds bestond.»

Dertien

Veto: *Bent u dan voorstander van klichees?*

Van Hamme: «Ik ben voor klichees als ze het verhaal doen opschieten en een teveel aan uitleg overbodig maken. Hét voorbeeld bij uitstek is de privee-detektive.»

Veto: *Schrijft u in funktie van de tekenaar?*

Van Hamme: «Absoluut. Het heeft geen zin een verhaal te schrijven dat niet past bij de gevoelswereld van de tekenaar. Ik werk in funktie van wat hij graag heeft, zijn manier van tekenen, van wat hij kan. Ik voel dat gelukkig goed aan. Bij *Thorgal* is dat heel duidelijk. De verhalen zijn niet erg ingewikkeld, en laten Rosinski toe alle grafische registers open te trekken.»

Veto: *Het tekenwerk in 'Thorgal' is kwalitatief nochtans niet meer wat het geweest is.*

Van Hamme: «Dat is juist, men kan zien dat *Thorgal* wat routine geworden is voor Rosinski. De laatste tijd heeft hij de neiging om nogal snel te tekenen, maar hij is het niet eens met die kritiek. Rosinski blijft natuurlijk een uitstekend tekenaar, maar hij haalt niet meer het peil van enkele jaren geleden.»

Veto: *Maakt u verhalen als 'XIII' bewust zo kompleks?*

Van Hamme: «Natuurlijk, dat wordt op de duur eèn soort 'Kriegspiel' tussen de lezer en mezelf. Ik herlees bijvoorbeeld de vorige albums om na te trekken of ik niet een en ander uit het oog verlies. Het is echt een uitdaging. Ik weet hoe het verhaal verder loopt, het komt erop aan alle elementen zo aan te brengen dat de lezer van de situatie evenveel zoniet meer weet als het personage, zodat men er zich perfekt mee identificeert, omdat men alles samen met hem ontdekt. De moeilijkheid zit in de dosering. Het mag niet vervelend worden, de suspense moet bewaard blijven, wat na enkele jaren uiteraard steeds moeilijker wordt. Maar zo kompleks is *XIII* ook weer niet, gewoon iets ingewikkelder dan de meeste strips.»

Vrouwelijk

Veto: *'XIII' zou gewoon een doorslagje zijn van Ludlums boek 'Bourne Identity'?*

Van Hamme: «Niet akkoord. Ik heb wél Ludlums uitgangspunt van de held met geheugenverlies overgenomen, omdat het een ijzersterk gegeven is. Voor het overige hebben die verhalen niets met elkaar gemeen. In het begin lijken ze misschien nog wat op elkaar. Ik geef toe dat in *XIII* ook een aan lager wal geraakte vrouwelijke dokter voorkomt, maar achteraf beschouwd was dat eigenlijk niet nodig geweest.» (MK)

S.O.S. GELUK

Van Hamme wordt gerekend tot de beste stripscenaristen van het ogenblik. Zijn naam staat meestal synoniem voor een wervelend scenario, met veel aktie en vol onverwachte wendingen. Nochtans kan hij zeker niet beschouwd worden als een innovator. Hij opteert voor een genre (heroic fantasy tot SF voor *Thorgal*, thriller bij *XIII*), en de situaties waarin zijn personages verzeild raken, zijn erg traditioneel. Die hoofdpersonages behoren ook tot het klassieke type: van geen kleintje vervaard, vroeg of laat trekken ze wel aan het langste einde. Van Hamme houdt zich dus aan de stereotypen van het genre, zonder daarom zelf in stereotypie te vervallen. Integendeel, zijn variaties op de klassieke gegevens zijn erg inventief en getuigen van zijn vakmanschap (en dat is ook meesterschap in zijn geval). Het resultaat is professionele ontspanningslektuur. Veel meer moet er niet achter gezocht worden.

Orwell

Dat lijkt bewust anders bij de trilogie *S.O.S. Geluk*, waarin Van Hamme wél een boodschap heeft. Deze trilogie maakt deel uit van de reeks 'Vrije Vlucht', waarmee uitgeverij Dupuis aansloot bij de trend van de meeste uitgeverijen, om interessante verhalen die niet behoren tot hun traditionele fonds te publiceren in een aparte, meer luksueuze 'kollektie', die dan het label 'kwaliteit' meekrijgt. Nu ja, wie de letterlijke vertaling uit het Frans, de slordige lettering en de talrijke spellingsfouten in 'S.O.S. Geluk' voor lief neemt, maakt ongetwijfeld geen problemen bij die 'kwaliteits'-omschrijving.

In 'S.O.S. Geluk' beschrijft Van Hamme het gevaar dat een maatschappij met sterk overdreven normen (ook al zijn die er voor het geluk van de massa) betekent voor de individuele vrijheid. Als deze normen bedoeld zijn om het teoretische geluk van een zo groot mogelijk aantal mensen te verzekeren, wat gebeurt er dan met het individu dat zich vrijwillig aan 'het systeem' onttrekt? In zes korte verhalen werkt Van Hamme dit tema uit, telkens geprojekteerd op een konkrete situatie.

"Ik weet niet of de lezer zozeer een boodschap moet zoeken in die verhalen," aldus Van Hamme, "ze blijven in de eerste plaats bedoeld als ontspanning. De kontekst is wel anders dan gewoonlijk, maar dat is precies het voordeel van een one-shot. In een reeks kan men niet om het even welke richting uit. In 'S.O.S. Geluk' speel ik in op vakbonden, sociale groepen en zo, die tegenwoordig de staat steeds meer om hulp vragen. Dat impliceert dan weer beperkingen en kontroles, minder vrijheid dus. In die verhalen overdrijf ik die situatie wel."

Vanwege dit doordrijven tot in het absurde van de logika van het alles kontrolerende systeem, doen de verhalen nogal Orwelliaans aan. Ze eindigen allemaal met het verdwijnen van één of meer protagonisten, telkens personen die het systeem kontesteren. Het derde album vormt de sleutel tot die verdwijningen, die hier met elkaar in verband worden gebracht. De verdwenen 'rebellen' blijken opgenomen door een ondergrondse en spelen een belangrijke rol bij een revolutie die tenslotte het regime omverwerpt.

Klichee

Ook al zijn de inleidende verhalen niet allemaal perfekt koherent (Van Hamme geeft dat trouwens ruiterlijk toe), ze intrigeren alleszins door het uitzichtloze karakter dat de strijd van de eenzaat tegen het systeem steeds aanneemt. Het laatste album kan wat dat betreft veel minder boeien. Bovendien krijgt men de indruk dat Van Hamme per se de puzzel in mekaar wil passen, hoewel de afzonderlijke stukjes mits minieme aanpassingen even goed op zich kunnen bestaan. Het bezorgt het geheel iets ongeloofwaardigs. Verder probeert Van Hamme de lezer op het einde van het verhaal als vanouds te snel af te zijn, wanneer blijkt dat heel de revolutie doorgestoken kaart is, want gemanipuleerd door de eigenlijke machthebbers in de wereld. Een beetje al té zeer klichee en goedkoop voor iemand van zijn nivo, als u het ons vraagt. (MK)

Op Tomas zijn 765ste verjaardag

"Men kan Tomas nog met begrip lezen"

"Als het Tomisme vandaag nog leeft, is dat niet onder impuls van buitenaf. Als het leeft, is het dat het zijn eigen waarde bewijst." Dat zegt ons professor De Pater, die onder andere filosofie van de taal en analytische filosofie doceert, in een gesprek met Veto naar aanleiding van het 'Tomasfeest', de jaarlijkse viering van het Hoger Instituut voor Wijsbegeerte. "Het HIW heeft zijn bestaan aan Tomas te danken. De pauselijke encykliek van 1879 spoorde aan tot het serieus bestuderen van de scholastieke filosofie." Van Tomas, de grote middeleeuwse kristelijke filosoof, hebt u vast wel iets gehoord in eerste kan, maar daarna? Misschien vond u Tomas vervelend. Nu, dat vinden de filosofen ook.»

Veto: *U hebt ergens geschreven dat filosofische systemen, zoals het Tomisme, niet verdwijnen door weerlegging, maar door verveling.*

De Pater: «Dat gaat een beetje terug op Bertrand Russell. Die heeft eens gezegd: "Verveling is de sterkste kracht in de samenleving." Daar zit wel iets in, kijk naar het generatiekonflikt. Warnock zegt dat filosofische systemen net burchten zijn. Ze worden wel jarenlang belegerd, maar nooit door geweld genomen. Men neemt ze omdat men op een goeie dag ontdekt dat er niemand meer in zit.»

«Dat beeld geldt volgens mij voor het Tomisme. Ik geloof niet dat het weerlegd werd. Maar het is een vrij algemeen verschijnsel, dat sinds de jaren vijftig geen enkele filosoof in het Westen zich nog *tomist* noemt. De mooiste illustratie is de Tomasdag van afgelopen week. Over de rede van Krapice *(de kersverse Poolse eredoktor, nvdr)* zei een kollega achteraf tegen mij: "Zo zouden wij toch niet meer filosoferen." Dat was een stuk Tomisme, waarvan je zegt: het is wel waar, maar het pakt niet meer.»

Veto: *Kun je in dat opzicht spreken van hogere en lagere filosofie? De onze zou verder staan dan die in Polen, daar denkt men nog 'middeleeuws'. Langs de andere kant heeft goeie filosofie toch iets eeuwigs, zoals -*

De Pater: «- Zoals oude kunst, ja. Dat zijn de twee kanten van de zaak. Enerzijds vind ik het Tomisme achterhaald, anderzijds ben ik wat blij met mijn tomistische opleiding. Je kunt je nog altijd op Tomas inspireren. En als je dat niet doet, dan mis je heel wat.»

«Natuurlijk is het wel zo dat wij hier niet meer denken in de *kategorieën* van toen. Daar wringt het schoentje. Maar wat is eigenlijk een kategorie? Een niet zo gekke definitie is: 'een sleutelbegrip waarmee de werkelijkheid voor ons toegankelijk wordt'. Dat wil zeggen: ze bepalen hoe ik de werkelijkheid zie. De vraag, met welke kategorieën wij nu werken, is een moeilijke vraag. Ik kan wel *wisselingen* aanwijzen. Bij Tomas heb je bijvoorbeeld 'substantie' tegenover 'bijkomstigheden', of 'materia' en 'forma', of 'schepsel' en 'schepper'. Dat laatste is, mede door Tomas, op de achtergrond geraakt in de filosofie, omdat hij het Aristotelisme heeft ingevoerd. Die had een systeem dat zelfstandig stond tegenover het religieuze. Wat Aristoteles over God zegt, is nogal mager. Door het Aristotelisme binnen te halen, heeft dat systeem zich verzelfstandigd, en zich tegenover de teologie opgesteld. Dat is weliswaar na Tomas gebeurd, maar hij werd er al op verdacht. Hij is twee keer veroordeeld.»

Veto: *Toch leeft Tomas in de geschiedenis voort als degene die de filosofie en de teologie met elkaar verzoend heeft.*

De Pater: «Ja, hij is aristotelikus, maar heeft heel wat Platonisme in het doopwater gedaan. Dat betekende dat hij sterk in de kategorieën van Aristoteles dacht. Tegenwoordig ligt dat wel anders. Neem nou iets als 'substantie'. Sinds de infra-atomaire fysika is het wel moeilijk geworden om substantie te lokaliseren. Men denkt nu niet meer zozeer aan iets dat rust in zichzelf, maar eerder aan processen. In de procesfilosofie van Whitehead is 'wording' veel fundamenteler dan 'zijn'. Andere kategorieën waar men nu mee werkt, zijn 'elementen in een struktuur', of 'aktanten in een verhaal', of (bij Wittgenstein) 'standen van zaken en feiten'.»

Veto: *Zijn dat nieuwe kategorieën, of waren die er vroeger ook al, en worden ze nu uit de schaduw van andere gehaald?*

De Pater: «Het zijn eerder verschuivingen. Het is geen kwestie van weerlegging. Men kan Tomas nu nog met begrip lezen. In de geschiedenis van de filosofie zit een soort afwisseling. Ik geloof niet in *een* blijvende filosofie. Alle filosofieën zijn altijd een beetje aanwezig, ondergronds, en komen af en toe weer aan de oppervlakte.»

Veto: *Als Tomas niet weerlegd wordt, wil dat dan ook zeggen dat men hem niet kan weerleggen?*

De Pater: «Ik ben altijd een beetje wantrouwig, als iemand een groot denker weerlegt. Waar men hem gewoonlijk op pakt inzake de godsbewijzen, dat is het kausaliteitsbeginsel. Het zegt dat de gewone dingen niet bestaan volgens hun wezen, ze moeten op de een of andere manier *veroorzaakt* zijn. Als iets niet uit zichzelf bestaat, moet het van iets anders komen. Het bezwaar tegen kausaliteit ligt in het begrip tijd, namelijk dat oorzaak vooraf gaat aan gevolg. Je kunt wel zeggen dat je het kausaliteitsbeginsel kunt toepassen, als je oorzakelijkheid vervangt door noodzakelijkheid, maar dan is het probleem dat men dit gewoonlijk slechts doet binnen een serie van gronden en gevolgen. De toepassing op een verzameling als geheel is toch weer wat anders.»

«Een andere vraag die blijft is: wat is dat voor wezen, waar het godsbewijs toe konkludeert? Tomas zegt: "en dit noemen allen God". Daar is steeds meer verzet tegen, ook op het HIW. Met de filosofie tover je zomaar de kristelijke God tevoorschijn. Dat dat niet zal lukken! Moet dat God genoemd worden, wat je bewijst? Waarom niet materie, die onbewogen eerste beweger?»

Veto: *De filosoof Bertrand Russell heeft Tomas in zijn boek 'A History of Western Philosophy' nogal vernietigend behandeld. Tomas zou geen waarachtig filosoof zijn. De waarheid zou bij hem bij voorbaat vaststaan.*

De Pater: «In zekere zin kan men het tegendeel daarvan beweren. Door Aristoteles' kenleer en ontologie in te voeren, heeft hij aan de filosofie en het weten veel meer een eigen positie gegeven dan het tot dan toe het geval was in het kristelijke denken, dat meer platonisch-augustiniaans was. Volgens Tomas moet de filosofie slechts steunen op de beginselen van de rede.»

«Tomas is echter een diepgelovig mens, en dus is de wereld waar de filosofie over gaat, toch een wereld die door God geschapen is, die naar God verwijst. Maar daarmee is de filosofie nog geen teologie, want de teologie gaat van de openbaring uit, en de filosofie van de wereld van de ervaring.»

«Dat de uitkomst bij Tomas al op voorhand vast zou liggen, dat is een moeilijkere zaak. Je zou een onderscheid moeten maken tussen twee sferen van filosoferen bij Tomas. Er is het soort van filosoferen waar het geloof zich helemaal niet over uitspreekt. Daar is het zonder meer mogelijk om aan zuivere filosofie te doen. Dat weet men gewoonlijk te weinig. Tomas heeft opuscula geschreven. Daar moet je eens in grasduinen. *Opusculum 42* gaat bijvoorbeeld over modale zinnen, en dat is ongeveer het beste wat ik ken over hoe wij in taal verwijzen naar de werkelijkheid.»

«Een tweede sfeer betreft zaken waar ook het geloof over spreekt. God bijvoorbeeld. Van de godsleer kan de filosofie de vooronderstellingen nagaan. Ze kan ook geloofsmysteries proberen te verhelderen.»

Veto: *Stelt het Vatikaan vandaag het Tomisme nog als eerste filosofie voorop?*

De Pater: «Voor zover hij filosoof is, is de paus eigenaardig genoeg een fenomenoloog. Hij is gepromoveerd op Max Scheler. Een protestants teoloog uit Frankrijk zei me ooit: "Als hij als filosoof spreekt, dan is hij een fenomenoloog, die de mens het belangrijkst vindt en centraal stelt. Praat hij als teoloog, dan is hij een tomist, en gaan de principes boven alles." Dat is een beetje ambivalent. Ik zou zeggen, als filosoof is heel goed met hem te praten.»

«Als systeem waarbinnen je jezelf plaatst en waar je niet buiten gaat, is het Tomisme praktisch verdwenen, behalve in zoiets als Ljublin, hoewel men daar ook sterk door de fenomenologie wordt geïnspireerd. Als systeem is het Tomisme verdwenen, maar het subjektieve denken van de eksistentiële fenomenologie is ook alweer vervangen door het objektieve denken van het strukturalisme. En ook dat gaat weer vervelen. Nu zoekt men weer wat anders, zoals de dekonstruktie, die eigenlijk een metafilosofie is.»

«Op het ogenblik kent het Tomisme weer een opgaande beweging. Zoals Hegel aanwezig blijft, en het empirisme van Jung, en het materialisme, ondanks de krisis nu in het marxisme, blijft ook het Tomisme aanwezig. We maken ook geen kunst meer zoals de oude Grieken, maar we zouden die kunst toch niet graag missen.»

Bertrand Russels kritiek heeft deze man duidelijk geen goed gedaan.

Veto: *Het Tomisme hoeft dus niet te worden afgeschreven. Er is nog toekomst.*

De Pater: «Het Tomisme als voorbeeld van konceptuele analyse lijkt me heel belangrijk. Men heeft mij gevraagd een bijdrage te schrijven over de vraag of God wel kan handelen, als hij niet in tijd en ruimte is en geen lichaam heeft. Dan moet je eerst analyseren wat handelen is. Put het menselijk handelen het handelen uit? Het is mij opgevallen dat je voor een analyse van die aard toch eens gaat kijken naar wat Tomas schrijft. Wat dat betreft, is hij zeer waardevol.»

De Pater: «Wat ik ook erg belangrijk vind, is dat Tomas de geschiedenis kent. Veel filosofen, ik noem bijvoorbeeld Paul Weiss, beginnen zomaar voor zichzelf, voor een wit blad als het ware, te filosoferen. En dat terwijl er al zoveel is nagedacht door hele knappe mensen, en Tomas was er zo toch wel een.»

«Maar konkreet naar de toekomst lijkt het er wel op, dat de hele Latijnse kultuur op de tocht komt te staan. Als men op school de klassieke talen niet meer leert zoals dat vroeger het geval was, dan kan dat een bedreiging zijn. Men grijpt dan niet meer terug naar de klassieken. Je kunt ze natuurlijk in vertaling lezen, maar vertalingen vervangen het origineel toch niet.»

Johan Reyniers

Gemeenschap

Als je 's nachts niet kan slapen omdat het plafond op instorten staat en 's morgens niet wakker wordt omdat de zekeringen in je gemeenschapshuis gesprongen zijn, dan ga je best eens met iemand praten. Dat kan in universiteitsrestaurant Sedes op donderdag 14 maart van 20.30 u tot 22.00 u Naast organisatoren van de Universitaire Parochie en de Huisvestingsdienst, zal je er bewoners van gemeenschapshuizen en mensen van Oikonde aantreffen.

Plaag

Op donderdag 22 maart om 20.30 u organiseert het Medisch Centrum voor Studenten in de Kleine Aula een gespreksavond voor de rodddeltantes en nachtvlinders onder ons. Vier professoren en een dokter praten aan de hand van de meest recente cijfergegevens en praktijkervaringen over AIDS bij Leuvense studenten. Ook vragen van het publiek komen aan bod.

Literair

Als je inzending voor Germania's literaire wedstrijd niet tijdig afgeraakt is, kan je je inzending van maksimum 3500 woorden insturen voor de verhalenwedstrijd van de Brakke Hond. Voor 1 juni moet ze in vijfvoud op het volgende adres liggen: Verdusssenstraat 13, 2018 Antwerpen, met de vermelding 'Verhalenwedstrijd 90'. De winnaar krijgt 20.000 fr., de tweede 5.000, maar hun inzending wordt wel gepubliceerd.

DE TIJD speelt
DE REISLEIDSTER
van Botho Strauss
STADSSCHOUWBURG LEUVEN
woensdag 21 maart '90 om 20.00 u
reservatie ☎ 016/22.21.13
advertentie

Kamperen in de Provence
voor groepen en individuelen, een onvergetelijke avonturenvakantie voor ondernemende jongeren of gezinnen. Wij bieden u de reis en de uitrusting ter plaatse: voor eten en begeleiding van aktiviteiten zorg je zelf.
Graag kontakt met Priola, Spuiliei 15, 2500 Lier
Tel.: 03/480.74.22

advertentie

Seniorenkonvent

◄ vervolg van p.1

gevoerd, tenminste niet in Leuven.

Bode: «Niet elke klub is zo strikt regionaal opgevat. Ik zit zelf in 'Moeder Meense', hoewel ik niet uit die streek kom. Ik ben er min of meer toevallig verzeild geraakt, omdat ik vaak in hun stamkafee kwam. Ze hebben mij dan gevraagd om lid te worden, en na lang aarzelen – ik had schrik voor de doop – ben ik toegetreden. Hoe wij rekruteren? Wij bezoeken de twee kolleges van Menen, we voetballen met de leerlingen en we proberen in de plaatselijke Streekkrant te komen.»

Paermentier: «Wij organiseren TD's, maar we spreken ook mensen aan die we kennen van het kollege. En we houden recepties. Een andere manier om leden aan te trekken is naar de Hallen te gaan en er de adressen van de studenten van de streek op te vragen. De klub van Noord-Brabant heeft dat gedaan. Die bestaan nog maar net, en ze hebben nu toch al twintig leden. Dat is veel, als je bedenkt dat een klub hoogstens veertig à vijftig leden telt.»

Veto: *De studentenklubs zijn opgericht in het kader van de Vlaamse ontvoogding. Wat is daar nog van over?*

Bode: «Het SK is apolitiek. Het 'Vlaamse' aspekt is in zoverre nog aanwezig, dat aan het eind van elke kantus de 'Vlaamse Leeuw' gezongen wordt. Wie daar bezwaar tegen heeft, moet niet meezingen, maar wordt verzocht zich stil te houden uit eerbied voor de anderen. Je zou het zo kunnen stellen: politiek zijn we neutraal, maar kultureel zijn we zeker nog Vlaams. Die link met de Vlaamse Beweging dateert nog vanuit de tijd dat Nederlands spreken gelijk stond met Vlaamsgezind zijn. Nu is het evident dat Vlaamse studenten Nederlands spreken en wordt daar geen politieke stellingname meer aan vastgeknoopt.»

Veto: *Maar jullie worden wel in één adem genoemd met het Katoliek Vlaams Hoogstudenten Verbond (KVHV).*

Bode: «Die gelijkstelling dateert van in de tijd dat elke student nog lid was van het KVHV. In hoeverre er nu samengewerkt wordt tussen het SK en het KVHV, hangt af van de senioren. Nu, er is wel een organische band. De Senior Seniorum (de voorzitter van het SK) is tegelijk vice-preses van het KVHV. En er is samenwerking tussen het SK en het KVHV: het Zangfeest en de karnavalstoet. Maar je moet een onderscheid maken tussen de drie zuilen: de fanfare, het KVHV en het SK. Buiten de genoemde aktiviteiten bemoeien ze zich niet met elkaar.»

Veto: *In het slotwoord bij het huldeboek '50 jaar club- en gildeleven' schreef Axel Willems, in 1979 Senior Seniorum: "Het doel is nu, meer dan ooit het verenigingsleven van de studenten te bevorderen voor zover dit een positieve weerslag op de student zelf kan hebben. De student leert er zichzelf tucht opleggen, kameraadschap naar waarde te schatten en op een stijlvolle manier het woord te voeren. Aan de clubleden wordt ook veel uit het verleden van zijn clubleven en over de excomilitones verteld wat dan ook heel zeker zijn Vlaams bewustzijn aanscherpt." In hoeverre geldt dat nog voor jullie?*

Bode: «Elk lid moet nog altijd op de hoogte zijn van de geschiedenis van zijn klub. In het verleden zijn er bijvoorbeeld ware veldslagen uitgevochten met Waalse studenten. Dat zijn dan de zogenaamde wapenfeiten van de klub in kwestie. Maar in hoeverre dat zijn Vlaams bewustzijn aanscherpt...»

Veto: *Jullie aktiviteiten zouden zich beperken tot zuipen en kotsen. In zekere zin houden jullie zelf dat beeld in stand, tenminste als je afgaat op artikels in 'Ons Leven'. Niet meteen iets wat Willems zal bedoeld hebben.*

Bode: «Dat zuipen van ons wordt fel overtrokken. Studenten hebben al van in de middeleeuwen een imago van drinkers te zijn, wij hebben daar dus zeker niet het monopolie op. Wie op kafee gaat, die drinkt, dat is duidelijk. Maar op verschillende van onze aktiviteiten, zoals het Zangfeest en het feest van de Marraine (de meter van het SK), wordt er niet gedronken. We houden elk jaar een voetbalkompetitie binnen het SK, behalve dit jaar vanwege de lustrumweek. Maar de gilden (de provinciale overkoepelingen van de studentenklubs) houden wel hun kompetitie. Verder gaan we bowlen, soms zelfs paardrijden of op zee vissen. Soms wordt er een vliegtuigkantus gehouden: dan gaan we met zijn allen naar de luchthaven van Deurne, we stijgen op en houden een uur lang onze kantus.»

«Wat de ludieke aktiviteiten betreft, die traditie wordt nog in ere gehouden. Zo hebben we onlangs nog de burgemeester 'ontvoerd'. We zijn eigenlijk gewoon zijn buro binnengewandeld en we hebben hem gezegd dat we hem gingen ontvoeren. Hij is vrijwillig meegegaan en we zijn naar een kafee gegaan waar ze hem niet kenden. De politie moest ons twee taarten geven als losgeld. Daarna zijn we op het stadhuis ontvangen. Eigenlijk had dat dus niet veel om het lijf, maar de pers heeft de zaak enorm opgeklopt. Ook hebben we een ludieke aktie gehouden tijdens de staking bij Stella. Wat wil je, ons bier was op. Het MLB heeft dat ernstig genomen en heeft ons in een pamflet aangevallen. Allemaal nonsens, onze aktie was gewoon a-politiek bedoeld.»

(In een reaktie merkte het MLB op dat de slogan 'geen staking maar bier' dan toch wel héél misleidend was, nvdr)

Veto: *Hoe dan ook, jullie hebben de naam een oubollig gezelschap te zijn. De studentenklubs worden ondersteund door oud-leden, meestal notabelen,...*

Bode: «Kijk, wie hier studeert, gaat later niet aan de *vuilkar* werken. In elk geval kan ik zeggen dat er van 'Moeder Meense' niemand is wiens ouders in Leuven gestudeerd hebben. Er zijn bij ons net zo goed zonen van slagers of gewone werknemers.»

Veto: *... en bovendien is er het feit dat meisjes nog altijd geweerd worden op jullie aktiviteiten.*

Paermentier: «In de studentenklubs zijn er traditioneel geen meisjes toegelaten. Er zijn wel een paar klubs voor meisjes, maar die maken geen deel uit van het SK. Dat is toch logisch: op de aktiviteiten van de klubs zijn er geen meisjes toegelaten. Als er op de aktiviteiten van het SK meisjesklubs komen,... ja, dan zijn er meisjes!»

Bode: «Als we meisjes zouden toelaten, dan zouden we onze identiteit kwijtraken. Je gedraagt je nu eenmaal anders onder mannen. We zouden ons gedrag moeten veranderen, en dat is nu net wat wij niet willen. Daarbij, er is genoeg gelegenheid naast de klubaktiviteiten, dus je kunt niet zeggen dat wij onze leden het kontakt met meisjes bemoeilijken.»

Het blijkt dat de schaarse meisjesklubs een zelfde rigiditeit aan de dag leggen tegenover het andere geslacht. Zo zijn op de aktiviteiten van 'Afrodite' heren ongewenst. Wel probeert 'Afrodite' lid te worden van het SK, tot nu toe zonder sukses. Maar de integratie is niet te stoppen: in de studentenkodeks zijn al klubliederen van 'Afrodite' opgenomen. Overigens kunnen de meisjes al aan tal van aktiviteiten deelnemen, zoals het Zangfeest en karnaval.»

Het traditionele imago van de studentenklubs heeft ook een minder onschuldige kant: geweldadig optreden. Dat gaat van het uitschelden van betogers over het ingooien van ruiten van het Lokohoofdkwartier tot het lastig vallen en in elkaar slaan van nachtelijke voorbijgangers. Die hebben hebben dan nog vaak als enige misdaad de pekelzonde begaan er iets te 'links' uit te zien. Daarvoor volstaat overigens al een jeans-jasje. Een citaat uit een Veto-lezersbrief van twee jaar geleden:

"Donderdagavond omstreeks 1.00 u in 't stamkafee van 'Moeder Oostendse': de Confrator. Dadelijk na mijn aankomst werd ik aangesproken door een zevenkoppig groepje van voorgenoemde vereniging die mij verweten links-gezind te zijn. (...) Naast misplaatste rechtse slogans duwde één van hen me tegen de muur waarop enkele glazen sneuvelden. Hun ideeën kwamen hierop neer: spijtig genoeg leven we in een demokratisch land, maar lang zal dat niet meer duren/Limburgse makak of liever (daar ik Antwerpse ben) Antwerpse hoer/op ons kosten leren, dat kan je wel en wij maar belastingen betalen voor al dat links krapuul die te lui zijn om te werken/ik diende onmiddellijk op te rotten met de vredesbeweging naar de Libertad en den Amedee. Ook interessant om te weten is dat het zestal hun 'leider' (een klein tenger ventje) met Führer aanspraken." Einde citaat.

Natuurlijk zijn harde bewijzen zeer moeilijk te geven. Je kunt nu eenmaal moeilijk verwachten dat de slachtoffers zich, terwijl ze afgetuigd worden, gaan bezighouden met zich de kleuren van pet en lint in te prenten. Zo kan het best zijn dat de daders niet tot een studentenklub behoren, maar tot politieke groepen waarvan de leden zich ook met pet en lint tooien. Ook is het niet omdat één lid zich aan dergelijke praktijken te buiten gaat, dat de hele klub rot is. Maar toch, sommige klubs worden iets te vaak genoemd om nog van een ongelukkig toeval te kunnen spreken.

Hier kan het SK een belangrijke rol spelen: zij moet er immers over waken dat het klubleven in goede orde verloopt. De Senior Seniorum heeft immers de bevoegdheid een klub voor één jaar uit het SK te schorsen. Dat is een zware sanktie, want het sluit de klub uit van alle aktiviteiten van het SK. Dit jaar bevindt 'Reuzegom' zich in zo'n situatie om redenen die Jan Bode in het midden wil laten. De klub heeft zich bij die sanktie neergelegd en doet nu alles om haar slechte naam kwijt te raken. "Er wordt dus wel degelijk gelet op de goede naam van het SK, maar ik moet wel weten dat er klachten zijn", aldus de huidige Senior Seniorum. *Ut vivat, floreat, crescat.*

Luc Janssens

Senioren op hun best: "Dat zuipen van ons wordt fel overtrokken"

NIEUW in
de Tiensestraat 62
(schuin tegenover De Valk)
SANDWICHBAR
't vluggertje
Eduard Caels
Mieke Samoy
TIENSESTRAAT 62
3000 LEUVEN
☏ 016/23.89.97
VERSE BEREIDINGEN
U PROEFT HET VERSCHIL!
PICCOLO'S VANAF 35 FRANK
(advertentie)

VROUW-ZIJN IN NICARAGUA – *In samenwerking met de stichting de Nieuwe Wereld wordt er momenteel binnen het ACV een steunkampagne voor Nicaragua op touw gezet, onder andere met een reeks gespreksavonden. De organisatoren zijn van mening dat de nederlaag van de Sandinisten niet moet geïnterpreteerd worden als 'een goedkeuring van het antipopulaire programma van de UNO-leiding'. Ze betuigen hun steun aan de bestaande Sandinistische vakbonden, die 'totnogtoe de sociale strijd eerder dempten'. Onder de Sandinistische leiding kwam er immers een vrij stabiele sociale zekerheid tot stand. Vooral de positie van de vrouw verbeterde zienderogen. Met de terugkeer van een rechts bewind dreigen er echter opnieuw maatschappelijke konflikten. De pas verworven gelijkberechtiging van man en vrouw zal ongetwijfeld kwetsbaarder komen te staan tegenover de vrouw-onvriendelijke tradities van het land. Over die problematiek praat Martha Juarez, verantwoordelijke vrouwenwerking binnen de Nicaraguaanse landarbeid-st-ersbond (ATC), op maandag 12 maart om 20.30 u in de Mathieu de Layenszaal van het stadhuis.*

ZOEKERTJES

● Gezocht: groengele infiltranten en andere studie-objekten. Kontaktadres: Larie, 's Meiersstr 5, 2nd floor.

● Help! Wie beschikt er over een Macintosh en de tekstverwerker WORD en wil me deze laten gebruiken (tegen vergoeding) zodat ik mijn tesis kan afwerken? Dirk V.O. Sint Quintensberg 5 (week) ☎ 02/687.81.75 (weekend).

● Te huur: mooie ruime ongem. kamer gem. douche keuken – alles in prima staat – vrij vanaf 1 augustus. C. Meunierstr. ☎ 28.31.69. 6500 fr. alles inbegrepen.

● Wie vond mijn gebloemde sjaal die op 28 februari stomweg is afgewaaid? Vesaliusstr., tussen L&W en station. Beloning. F. Lintstr 130.

● Zin in kompetitie-damesvolley en wonende rond Leuven? ☎ 25.99.29.

● Voor typen van je tesis: bel na 18.00 u. ☎ 052/30.37.14. Typwerk met tekstverwerker.

● Ik zoek een burostoel met armen. ☎ 22.02.32.

● Are there arms reached out for me....

● Aan de allerknapste lieve lievelingetjes van de Flint 7: geen nood, wij laten ook niet zomaar in eigen broek kijken. O, wat jammer? Groetjes, buren.

● Zoek rustige kamer met douche in omgeving van Leuven of Evere. Bellen tijdens weekend ☎ 014/67.82.06. Vragen naar Hans.

● Bruin pennezakje verloren in AV 01 12 of in de omgeving ervan. een beloning voor degene die het kan terugbezorgen aan marika, Blijde Inkomststraat 127.

● Vette Ief, ik ga uw hemd kapotscheuren! Namens de Nationaal-Alkoholische Studentenaktie (NASA).

● Elke vrijdag en zaterdag is de Shrink te huur voor privee-fuiven tot 150 personen. Soepele en voordelige voorwaarden. Info ter plaatse, Tiensestr. 115A, of ☎ 28.60.78. ('s avonds 20.21.50.).

● Schattig Schanulleke wil flink Jerommeke bedanken voor de zalige uurtjes samen... and big kisses for you!

● Casio nooit. Gemakkelijk gezegd als je zelf geen goesting hebt om kaas op te dienen. Het Grote Taboe van het rolpatroon. Cokes in voorraad, maar Mavrio nooit!

● Rara, niet te doen, mijn kennis raakt niet aan de uwe. Ook nog meer info van kas gewenst! En wat mezelf betreft; Lees nog maar eens tussen de regels door. Ririe.

● Te koop: zwart-wit TV, groot scherm + antenne + roltafeltje, goede staat. 1800 fr. ☎ 23.30.86.

● Te huur: diskobar 2 x 200W, met of zonder DJ (7000 resp. 4000 fr.) Lichtinstallatie 2000W. ☎ 23.30.86.

● Zelfverdediging Hakko-Ryu Ju-jitsu club: tegen stress en kolesterol! Gratis proefles. Vaartstr. 129. ☎ 23.72.08. of 73.53.35.

● Fervente Apple Mac-gebruiker zoekt collegae for software-exchange: toepp. of games; alles welkom. Jim VdK, Bondgenotenln. 24.

● C.M. Brussel organiseert TD in zaal 'Eagles' (Vismarkt) op vrijdag 16 maart. C.M. moni's van heel Vlaanderen, wees welkom! Mich F.

● Larie, jouw definitie van vrijheid is precies mijn definitie van verkering. Dat wil ik doen! Maar je wapens zijn immoreel en vervullen mij met afschuw.

● Gestolen op 1 maart: blauw-groene rugzak (David-Laurent) met Japanse boeken en kursussen. Eerlijke vinder kan ze tegen beloning terugbezorgen aan David, Eén Meilaan 154, Kessel-lo. ☎ 25.24.14.

● Ik zal uw tesis, artikel of brief in het Engels vertalen of verbeteren. Ekspert in Engels, snel en verzorgd werk. Schrijf naar Minckelersstr. 104, 'Engels'.

● Jonge, knappe staat (M.-Europa) zoekt grote, rijke partner voor intense relatie. Allianties geen bezwaar.

● Meisjeskamer te huur, Koningin Astridln. 2. 4500 fr. ☎ 56.44.44.

● Wie nam de verkeerde grijs-blauwe jas mee in de vestiaire van de Centrale Biblioteek op dinsdag 27 februari? Terug te bezorgen: Weldadigheidsstr. 19.

● Typen van tesissen en allerhande teksten. ☎ 23.54.76., liefst na 17.00 u.

● Op Miss Unief heb ik een zwart regenscherm verloren. Wil de vinder hem terugbezorgen aan Veerle in de Mechelsestr. 37?

● Roodharig meisje couldn't make it last Wednesday, maar is ondertussen wel nieuwsgierig geworden naar de precieze wie, wat en waar van de Aswoensdag. Ter identifikatie, bijvoorbeeld, want veel van wat er die avond gaande was is mij ontgaan wegens overrompeld en beneveld door gelukzalig gevoel. Tot 'zoekertjes'?

● Gevonden: Bankkontaktkaart van Johan Robben op 7 maart in de Tiensestr. Af te halen bij Mat N., Windmolenveldstr. 7A (vanaf 18.00 u.).

● Pieter Coutereelstichting, homo- en lesbiennecentrum, Vaartstr. 16. ☎ 23.63.27. Onthaal maandag 18.00-20.00 u., zaterdag 15.00-18.00 u. of na telefonische afspraak. Jongerenkafee: woensdag 19.00-24.00 u., zondag 15.00-19.00 u.

● Bruno 'Lemmens' die na een nachtelijke ontsnapping op 20 februari Maarten bij Joris zag en dit blijkbaar elders nog eens wou overdoen kan hem bereiken via Postbus 573, Groenplaats, 2000 Antwerpen.

● Kamer te huur. Douche, telefoon, gem. keuken. Prijs overeen te komen. P. Coutereelstr. 60 ☎ 20.58.11.

● Typen van tesissen, verslagen en teksten op laserprinter. Vertalingen; inbinding. Kris Rosselle, Naamsestwg. 130, Heverlee. ☎ 20.70.77.

● Luma, typen van tesissen, verslagen en teksten. Vertalingen. Steenbos 25, 1641 Alsemberg. ☎ 02/380.12.80.

● Bericht voor Chris, groene jas en zwarte tas: jouw blinde afspraak van 5 maart kon ik niet nakomen. Schrijf je nog eens terug met korrespondentieadres?

● Laatstejaars TEW-kotstudent zou graag in kontakt komen met andere homo- of bistudenten. Altijd antwoord. Wie schrijft mij? Postbus 573, Groenplaats, 2000 Antwerpen.

● Bericht voor 20-jarige 'B.G.': ik zie vol belangstelling uit naar jouw volgend briefje met korrespondentie-adres.

● Bericht voor belkode kort lang kort kort: kom je spoedig opzoeken en ben geen wolf in schapenvacht!

● Homo, lesbi en jong: nog steeds op 't Goeie Spoor, elke maandag, 20.30. u., Amerikaln. 3.

● Gestolen op dinsdag 27 februari in fakbar L&W tussen 24.00 en 03.00 u.: mijn lievelingsspel Cluedo. Wil de eerlijke dief het mij terugbezorgen? Rudi, Bl. Inkomststr. 112.

● De Roze Balletten vzw i.s.m. BOK organiseren een wilde seks-fuif in het Leuvense. Ook Diederik A. is hierop hartelijk uitgenodigd, omwille van zijn bangelijke reputatie.

● Help!!! De jong-givers van de scouts van Bornem willen, tijdens hun Ardennen-weekend in de Paasvakantie, een vlottentocht doen. Ze krijgen echter geen auto-binnenbanden van hun materiaalmeester. Wie kan ons helpen? Zijn er groepen die ons zo'n banden kunnen lenen? Todts, Mechelsestr. 129.

● Niets moet. Wat rondslenteren, de omgeving bekijken. Fiesta. En weer verder, andere mensen, een ander dorp. Wie gaat mee naar het binnenland van Spanje? Ridderstr. 92. ☎ 20.65.50.

Kolofon

Veto
's Meiersstraat 5
3000 Leuven
(016/22.44.38)

Jaargang 16,
nr. 23
12 maart 1990

Ver. uitg. **Walter Pauli, 's Meiersstraat 5, Leuven**
Hoofdredaktie: **Johan Reyniers**
Redaktiesekretaris: **Walter Pauli**
Redaktie:
Koen Hendrickx, Luc Janssens, Erik Paredis, Jan Van der Linden, Tine Van Heesvelde, Stef Wauters
Doka: **Geert Borgers, Rob Stevens**
Tekeningen: **Arnulph en NIX**
Lay-out en vormgeving:
Donatienne Brasseur Fourré, Koen Hendrickx, Shwan Jaf, Luc Janssens, Erik Paredis, Walter Pauli, Johan Reyniers, Jan Van der Linden, Tine Van Heesvelde, Stef Wauters
Medewerkers:
Sigrid Bousset, Donatienne Brasseur, Pieter De Gryse, Filip De Keukeleere, Lode Delputte, Shwan Jaf, Hilde Lenie, Kurt Sannen, Piet Schreurs, Els Van de Perre
Eindredaktie: **Johan Reyniers**

Zetwerk en publiciteit
Alfaset Leuven (016/22.04.66)
Drukkerij **Rotatyp Brussel**
Oplage **9000 eksemplaren**
ISSN-nummer **0773-5162**
Abonnementen
Studenten: 250,–; niet-studenten: 300,–; steun vanaf 600,–; over te schrijven op rek. nr. 001-0959719-77
Agenda en Ad Valvas
ten laatste vrijdag voor verschijnen om 18.00 uur op het redaktieadres bezorgen
Redaktievergadering
iedere vrijdagnamiddag om 15.00 u

AGENDA

MAANDAG

19.30 u **DEBAT** Debat over aktuele onderwerpen uit de voetbalwereld, met o.a. Roger Blanpain, Louis Tobback, Georges Leekens, René Vandereycken, Paul Courant, moderatie: Wouter Vandenhaute, in Grote Aula, ink. 80/100, org. VRG.

20.00 u **INFO** Gespreksavond over ruimtelijke ordening, met volksvertegenwoordiger Daan Vervaet, in MSI 02.15, org. Vujo-KUL.

20.00 u **LEZING** La vie spirituelle aujourd'hui door Marcel Légaut, in Kleine Aula, org. Universitaire Parochie.

20.00 u **LITERATUUR** Wannes Van de Velde en Karel Vingerhoets brengen poppenspel, gedichten en teater van Federico Garcia Lorca, een van de belangrijkste figuren van de Spaanse literatuur, in de Stadsschouwburg, org. CC Leuven.

20.30 u **FILM** Walker (Alex Cox, 1988), een geëngageerde zwarte komedie over het Amerikaans imperialisme in Centraal- Amerika, over iemand die met een handvol huurlingen Nicaragua binnenvalt en zichzelf tot president uitroept, om 19.00 u ingeleid door Freddy Sartor, in 't Stuc, ink. 80/100, org. Stuc.

20.30 u **SAMENKOMST** Het Goeie Spoor, jongerengroep van de Roze Drempel, in Amerikalaan 3, org. Roze Drempel.

23.00 u **FILM** Walker (Alex Cox, 1988), in 't Stuc, ink. 80/100, org. Stuc.

DINSDAG

20.00 u **KONCERT** Pianorecital van Luc Devos, met werk van Beethoven, Chopin,..., in Arenbergkasteel, ink. 150/200, org. MBA-Students society.

20.00 u **LEZING** 'Op zoek naar de verlossende droom' door prof Mary Grey, een Amerikaanse teologe, over een feministische teologie van het kruis, in Kleine Aula, org. UP/Vrouw en Geloof.

20.00 u **LEZING** Een schrijver voor Lezers, over Gerard Walschap door Lut Missinne, in Ontvangszaal van de BBL, org. Afdeling Nederlandse Literatuur en volkskunde.

WOENSDAG

13.00 u **FILM** Middag rond de experimentele film, ingeleid en toegelicht door Willem De Greef, docent aan het Sint Lucasinstituut te Brussel, in Stuc, ink. gratis, org. Kultuurkommissie.

20.00 u **FILM** De citadel van M. Chouikh, avant-première voor België, een Afrikaanse film, in Studioke, Brabançonnestr. 25, org. DAF.

20.30 u **AKTIE** Amnesty International organiseert een briefschrijfavond om het lot van politieke gevangenen te verbeteren, in Brusselsestr. 226, org. Al Leuven.

24.00 u **FILM** De citadel van M. Chouikh, in Studioke, Brabançonnestr. 25, org. DAF.

DONDERDAG

20.00 u **BENEFIETKONCERT** Werken van Brahms, Bricciola, Kalliwoda, Strawinsky en Lama door het Instrumentaal ensemble en vocaal ensemble olv M. De Cat en dit tvv de Palestijse vluchtelingenkampen, in Grote Aula.

20.00 u **VIDEO** Dress Gray, een Amerikaanse Film van Glenn Jordan naar een toneelstuk van Gore Vidal, in Vaartstr. 16, ink. gratis, org. Pieter Coutereelstichting.

20.15 u **DEBAT** Het dagboek van Michaël de Witte gezien door de ogen van Rita Ceuppens, Jan Cools, Oscar Debunne en François Houtart, moderator Axel Buyse (De Standaard), in Vlaamse Leergangen.

20.30 u **FILM** L'important c'est d'aimer van Andrzej Zulawski met Romy Schneider en Jacques Dutronc, in Stuc, org. Centrum voor Fundamentele Pedagogiek/Stuc.

VRIJDAG

20.30 u **FILM** 'A nos amour', een Franse film van Maurice Pialat met Sandrine Bonnaire, in Stuc, org. Stuc.

23.00 u **FILM** 'A nos amour', in Stuc, org. Stuc.

ZATERDAG

10.00 u **INFO** Infodag voor abituriënten in de fakulteiten Eksakte Wetenschappen, Landbouwwetenschappen en Instituut Lichamelijke Opleiding .

20.30 u **FILM** 'A nos amour', in Stuc, org. Stuc.

MAANDAG

20.00 u **FORUMGESPREK** België en de ontwikkelingen in Oost-Europa, met Etienne De Jonghe (Pax Christie), Frank Vandenbroucke (SP) en Hubert Van Wambeke (CVP) moderator Mia Doornaert (De Standaard), in Aud. Zeger Van Hee, De Valk, org. Pax Christie/UP.

20.00 u **INFO** Informatie-avond over Poverello met als spreker pater Frans Roymans, in Aud. Vesalius 00.17, org. University Action.

20.30 u **FILM** Married to the mob (Jonathen Demme), een komische triller, deze film wordt om 19.00 u door Mart Dominicus (redacteur Skrien) ingeleid, in Stuc, ink. 80/100, org. Stuc.

20.30 u **SAMENKOMST** Samenkomst van de Jongerengroep van de Roze Drempel, Het Goeie Spoor, in Amerikalaan 3.

23.00 u **FILM** Married to the mob, in Stuc, ink. 80/100, org. Stuc.

ALFA
▣ Di 13/3 om 20.00 u: S. Binst over Konservering van ruines, in MSI, lok. 00.14, ink. 40.

EKONOMIKA
▣ Do 15/3 om 20.00 u: Bestuursvergadering in bar Ekonomika.

HISTORIA
▣ Di 13/3 om 20.00 u: Diamontage over "het Lam Gods" van Harold Van de Perre ism Davidsfonds Leuven, in L&W 08.16, ink. 100/75. ▣ Wo 14/3 om 20.00 u: Presidiumvergadering. Om 22.00 u: Volley 1LA-1LB en 2K-AS.

KATECHETIKA
▣ Ma 19/3 om 21.00 u: Free Podium met Jacques Vermeiren en fuif, in Thierbrau.

PEDAGOGISCHE KRING
▣ Ma, di, wo en do: ter aarde bestelling van de Heer Ratio Nalisatie. Bloemen noch kransen.

POLITIKA
▣ Di 13/3 om 21.00 u: Free Podium in zaal Isol. ▣ Wo 14/3 om 20.00 u: Kringverkiezingsdebat in aud. Vesalius. ▣ Do 15/3: Kringverkiezingen in de Monitoraatsgang.

PSYCHOLOGISCHE KRING
▣ Di 13/3 om 22.30 u: Optreden van Daddy's Hobby, in Shrink, ink. gratis. ▣ Do 15/3 om 21.00 u: Vlaamse Vedetten-Avond, in Shrink, ink. gratis. ▣ Vr 16/3 om 20.30 u: Galabal, in Salons Georges, ink. 400/500.

ROMANIA
▣ Wo 14/3: Romania schaatst. ▣ Do 15/3 om 21.00 u: Spaanse avond in de Fak.

VRG
▣ Ma 12/3 om 19.30 u: Debat over aktuele onderwerpen uit de voetbalwereld, met o.a. Roger Blanpain, Louis Tobback, Georges Leekens, René Vandereycken. Paul Courant, moderatie: Wouter Vandenhaute, in Grote Aula, ink. 80/100. ▣ Van maandag tot donderdag: jobinformatiedienst.

Milieufilosoof Ulrich Melle

'Kapitalisme is niet verzoenbaar met overleven'

Soms wordt de filosofen verweten, dat zij zich niet met de werkelijkheid, maar slechts met vage kategorieën bezighouden, die ver van het 'leven' afstaan. Daarvoor moet je niet bij Ulrich Melle zijn. Hij houdt zich bezig met wat men *milieufilosofie* is gaan noemen. Melle studeerde filosofie aan de universiteit van Heidelberg, waar hij gekonfronteerd werd met de verloedering van een van de mooiste regio's van Duitsland. Zijn politiek bewustzijn groeide tegen de achtergrond van de ekstreem-linkse gewelddadige kontestatie in de eerste helft van de jaren zeventig. Na een proefschrift over de fenomenologie kwam hij in 1979 in het Husserl-archief van het Leuvense Hoger Instituut voor Wijsbegeerte terecht. Naast dit studiewerk is hij sinds 1982 aktief medewerker van Agalev, onder andere als lid van de nationale stuurgroep. Veto sprak met hem over de milieukrisis en de reaktie van de beleidswereld.

Veto: *Het laatste decennium zijn de milieuproblemen uitgegroeid tot een overlevingskrisis. Het voortbestaan van de mens zelf en van onze hele planeet komt in het gedrang. In hoeverre is de man in de straat zich hiervan bewust?*

Ulrich Melle: «Dat is een moeilijke zaak. Enerzijds is de boodschap wel aangekomen, maar anderzijds ook weer niet. Bij het individu is er een soort verdringingsproces aan de gang. Men ziet het allemaal wel, maar wil het niet laten doordringen. Bovendien komen er vanuit officiële hoek voortdurend geruststellende signalen: "Het is erg, maar we redden het wel." Er wordt een soort officieel optimisme gepromoot. Zwartkijken mag niet meer.»

«Het enorme probleem van de verantwoordelijkheid hangt samen met deze bewustwording. We voelen ons voortdurend schuldig en onschuldig: we rijden met de auto en zijn schuldig aan de vervuiling, maar onschuldig omdat we toch op het werk moeten komen. Wie is nog verantwoordelijk voor wat? In de grote vraagstukken is er geen antwoord meer op die vraag. Daar ligt misschien een van de oorzaken van de poging tot verdringing: we voelen ons oppermachtig en zijn tegelijk onmachtige produkten, ondergeschikt aan bepaalde imperatieven.»

«Mijn grondstemming in die hele zaak is pessimistisch. Dit kan natuurlijk zijn omdat ik in zekere zin door de jaren zeventig gekonditioneerd ben. In elk geval zit je met een voortdurende tweestrijd: de ene dag bekijk je de wereld positief, zoals veel mensen dat tegenwoordig schijnen te doen; 's anderendaags vind je het probleem onoverkomelijk en besef je hoe geïsoleerd je bent. De milieufilosofie is nog steeds een marginaal fenomeen.»

Germaans

Veto: *Is er dan zoveel reden tot pessimisme?*

Melle: «De werkelijkheid is heel kompleks: door de alsmaar stijgende versnellende van technologie en wetenschap groeit ze ons gewoon boven het hoofd. We kunnen niet meer mee en verliezen het inzicht in de hele samenhang. Het zou dus kunnen dat de problemen te ingewikkeld zijn geworden. Misschien is er geen oplossing meer mogelijk. Maar niemand durft dat zeggen, iedereen moet de indruk geven dat we er ooit wel uitkomen.»

«We hebben misschien nog tien jaar. Als we het volgende decennium missen, weet ik niet wat er met ons zal gebeuren. De mensen die er serieus mee bezig zijn, bevestigen voortdurend dat de toestand dramatisch is. Tsjernobyl was nog veraf en relatief klein. Maar wat als er morgen in Doel iets zeer ernstigs gebeurt, met 2 à 300.000 slachtoffers? Dat is totaal onvoorspelbaar. De werkelijkheid, die zich zo onveranderlijk voordoet, kan van de ene dag op de andere totaal op losse schroeven komen te staan. Wat doet men eraan? Men verhoogt de benzineprijs, maakt het water proper, heft wat milieubelasting.»

Veto: *Die pragmatische aanpak is toch een goede aanzet om tot een oplossing te komen?*

Melle: «Ik zie weinig heil in wat men de reformistische aanpak noemt. Die gaat er van uit dat de mens is zoals hij is: hij wil meer welvaart, maar wil toch niet ten ondergaan aan milieuvervuiling. Er worden dan konkrete maatregelen genomen om die twee dingen te verzoenen. Voorlopig kan die strategie de verloedering wel wat afremmen, maar ze zal niets ten gronde wijzigen.»

«Ik geloof meer in een *fundamentele* aanpak. De mens zelf moet wel veranderen, maar ook bepaalde samenlevingsvormen, motivatie- en maatschappelijke strukturen zullen sterk moeten gewijzigd worden. Centraal bij die veranderingen staat het individuele motivatiepatroon van de mens. Dat is een enorm ekspansief element: uitbreiden, groeien, maar dan steeds op het materiële vlak. De mens kan zich geen beperkingen opleggen. Het is een illusie te denken dat de mens autonoom is in zijn handelen. Het hele bestel, dat steunt op het principe van ekspansie, werkt op hem in. De bestaande strukturen moedigen het doorbreken van alle grenzen aan: je *moet* meekonsumeren. Het is een zich wederzijds versterkend proces.»

«Vooral in onze Westerse kultuur is die ekspansiedrang zeer diep ingeworteld. Vele faktoren hebben daarin meegespeeld. Enerzijds heb je de inbreng van het imperialisme en de industrialisatie. Anderzijds spelen de joods-kristelijke traditie en onze Germaanse achtergrond. De Germanen waren onrustige, veroverende types die zeer sterk op ekspansie gesteld waren.»

Veto: *Moeten we ons dan eerder laten inspireren door het Oosterse ideaal van onthechting en inkeer?*

Melle: «Het probleem met het Oosterse projekt is dat het te privatistisch, te individualistisch en a-politiek is. Zichzelf verheffen door uit de wereld te stappen. Ik denk eerder in de richting van een politisering van dat projekt. De elementen van persoonlijke verandering zijn wel belangrijk, maar ze mogen niet zo begrepen worden dat je je op je eentje veilig kan stellen. De slogan "verander de wereld, begin met jezelf" gaat niet helemaal op. Je kan niet zeggen: "als we individueel proberen om andere mensen te worden, dan zal de wereld gered zijn". Maar omgekeerd is het ook larie te zeggen: "ik kan er niets aan doen, het zijn de strukturen die moeten veranderen en dan zal ik ook wel veranderen". Beide posities zijn te ekstreem; het moet van de twee kanten komen. Je moet proberen de individuele veranderingen waaraan je werkt te vertalen in een kollektief politiek engagement.»

Veto: *Moeten die individuele veranderingen dan beperkt blijven tot een politieke bewustwording?*

Melle: «Natuurlijk niet. We moeten proberen onze voeling met de natuur opnieuw te versterken. Bezig zijn met water, lucht, aarde, planten en dieren, zodat we voelen dat we een deel zijn van de natuur. Ons superioriteitsgevoel afleggen en een identiteitsgevoel kreëren. Er is echter niet alleen de natuur buiten ons. Hoe zit het met de verhouding tot onze eigen natuur? Onze kultuur is ongelooflijk abstraktionistisch geworden. Vele aspekten van het mens-zijn (lichaam, seksualiteit, gevoelens, intuïtie) worden onderdrukt. We zijn niet gelukkig met onszelf en worden gestuurd vanuit een ongelukkig bewustzijn: de drang naar steeds meer. Begrippen als schoonheid en liefde zijn vervangen door karrière, macht en geld. Spiritualiteit en geloof zijn volledig naar het achterplan verschoven.»

«Dat klinkt allemaal heel utopisch. Het is echter belangrijk dat bepaalde mensen ervoor zorgen dat er een utopisch potentieel blijft bestaan. Op een bepaald moment zou dat immers heel nuttig kunnen zijn, bij een grote maatschappelijke krisis. We moeten zorgen dat we hebben nagedacht over andere vormen van samenleving, van produceren. Het is evenwel niet gemakkelijk om nog systeem-transcenderend te denken. Het huidige systeem heeft zich zo in onze hersenen ingemetseld dat we ons niets anders meer kunnen voorstellen. Sommigen zijn daar in het verleden wel in geslaagd. Er is in de groene beweging invloed van het anarchisme, met zijn vormen van kleinschalig gemeenschapsleven. Er is ook aandacht voor demokratische, niet hiërarchisch geordende vormen van samenleving, met een matriarchale inkleuring. Die denkbeelden lijken belachelijk, als je ze konfronteert met de werkelijkheid. Dat leidt bij mij tot een gespletenheid.»

Biefstuk

Veto: *Leidt ons maatschappelijk systeem onvermijdelijk tot een uitroeiing van het leven? Is een kapitalistische ekonomie totaal onverzoenbaar met milieuzorg?*

Melle: «Het kapitalisme, zoals het nu speelt in de internationale ekonomische verhoudingen (strijd tussen multinationals, gigantische kapitaalakkumulatie), is niet verzoenbaar met het overleven. De ekonomische groei staat ten dienste van een paar mensen die alsmaar rijker worden. De rest betaalt de rekening. Ooit zal iedereen, zelfs de rijken, het deksel op de neus krijgen. Een kompromis is volgens mij niet mogelijk, we moeten terug naar kleinschaligheid.»

«De huidige ekonomie gaat ervan uit dat hoe meer goederen er geproduceerd worden, hoe rijker de wereld wordt. Je kan het ook anders stellen: hoe meer produktie, hoe meer afval en grondstofverbruik. Hoe meer goederen, hoe armer de wereld. Elke omzet van materie in afval betekent een verhoging van de entropie, de wanorde. Je kan natuurlijk recykleren, maar er is altijd een deel dat je niet meer kan gebruiken. Waarschijnlijk zullen we nooit tot een perfekte kringloopekonomie komen, is een nulvervuiling onmogelijk. Wel kunnen we proberen *zo weinig mogelijk* afval te produceren, een 'minimum-entropie-maatschappij' op te bouwen.»

«De technologische oplossing daarvoor is de uitbouw van een recyklage-industrie. Daar geloof ik niet in: bij de bouw van een recyklagefabriek ontstaat er weer afval. Het probleem wordt verschoven. Een andere oplossing is iets te doen aan het dynamisme van de materiële ekspansie. Waarschijnlijk moeten beiden tot op zekere hoogte samengaan. Nu zitten we echter met de paradoksale situatie dat de industrie de milieuproblemen aangrijpt om zichzelf aan te zwengelen, door technologische oplossingen aan te bieden. Het principe van de recyklage wordt gebruikt om de mensen zand in de ogen te strooien. De *Scientific American* spreekt van een 'management van het milieu'. Ik sta daar zeer sceptisch tegenover. De strategie die van het milieu een ekonomisch goed maakt, kan enkel beschouwd worden als een middel om bepaalde dingen op gang te brengen. Ze mag echter niet aangeprezen worden als de oplossing. We moeten juist *uit* de totale ekonomisering, de ban van het ekonomisch denken breken.»

Veto: *Zolang de ekonomische drukkingsgroepen hun sterke invloed op het politieke beleid blijven behouden, zal het toch moeilijk zijn uit die ban te geraken.*

Melle: «Het is inherent aan onze demokratie dat er geen verdedigers zijn van het algemeen belang, maar enkel belangengroepen die voortdurend kompromissen uitwerken. Er is geen monarch of instantie die over het belang van al zijn onderdanen waakt. Dat zou moeilijk te realiseren zijn zonder in een diktatuur te vervallen. Je zou een groep moeten hebben van mensen die niet bezig zijn met hun eigenbelang: iemand verdedigt de bomen, een ander de rivieren of de kinderen. Allemaal dingen, die nu niet verdedigd worden. Dat vind ik één van de grote verdiensten van de groene partijen: door de klemtoon te leggen op de noodzaak van een milieubeleid, hebben ze op zijn minst een remmende invloed.»

«Je kon dat bijvoorbeeld zien aan de vorige Europese kampagne van de SP : een sterke klemtoon op het milieubeleid. Maar na hun nederlaag zijn ze daar van teruggekomen. Nu hangt Vlaanderen vol afficbes om ziek van te worden. 'Voor uw centen zijn wij het. Voor een politiek met een hart': terug naar het *biefstuksocialisme!* Ik blijf natuurlijk zeer sceptisch wat betreft de mogelijkheden van de groene partij om op dit moment fundamenteel iets te veranderen. Ik heb het zelf bij Agalev gekonstateerd: de intellektuele onmacht tegenover die uitdaging is enorm.»

Kwalen

Melle: «Het gevaar is zeer groot dat men onder druk van de traditionele partijen zelf ook reformistische oplossingen begint te bedenken. Men voelt zich verplicht konkrete maatregelen uit te werken en begint ook specialisten en studieburo's op te richten om van alles te becijferen. Dat heeft allemaal met die zelfwerkende mechanismen te maken: een partij die zoveel procent haalt bij verkiezingen, wil de volgende keer niet achteruitgaan. Mensen die in het parlement zitten, willen er blijven. Als je dat ziet, vraag je je af: wat is hier nu anders? Agalev lijdt blijkbaar aan dezelfde oude kwalen als andere partijen. Vaak werken er mensen mee die zich uitsluitend met politiek bezighouden. Daardoor doen zij te weinig aan zelfreflektie.

Pieter De Gryse
Kurt Sannen

(foto Rob Stevens)